

Afgørelser – Reg. nr.: 07913.00

Fredningen vedrører: Bølling Sø

Bemærkninger:

Bemærkning om formål og bestemmelser:

I dokumentet er fredningens formål og bestemmelser fremhævet som hjælp til læseren. Fremhævningerne er vejledende. Fredningens formål og bestemmelser kan også optræde uden for de markerede områder. Et fuldstændigt billede af formål og bestemmelser forudsætter, at hele afgørelsen fra fredningsnævn og Overfredningsnævnet/klagenævn læses.

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af af fredningens formål](#)

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af bestemmelserne](#)

Domme:

Taksationskommissionen: 27-05-2004

Naturklagenævnet: 28-05-2003

Fredningsnævnet: 18-12-2001

Kendelser - Regulativ: 06-02-2006

Dispensationer: sidst i filen med nyeste til sidst

KENDELSER - REGULATIV >

Notat om indførelse af regulativ for Bølling sø.

Feldborg Statsskovdistrikt

J.nr. SNS-4521-00264

Ref. jbp

Den 6. februar 2006

Bølling sø - regler for sejlads og brug af området.

I naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003 om fredning af Bølling sø fremgår det af § 7. Sejlads, fiskeri og jagt, at Skov- og Naturstyrelsen skal udarbejde et regulativ for Bølling sø ud fra følgende hovedprincipper:

"Sejlads uden brug af motor og sejl er som udgangspunkt tilladt. Hensynet til sårbare naturinteresser kan dog betinge indskrænkninger i færdselsretten i dele af området eller indførelse af tidsbegrænsninger i færdslen. Tilsynsmyndigheden kan anvende motor under udøvelse af tilsynet med området.

Fiskeri med stang og snøre kan tillades. Net, ruser og faststående redskaber må ikke anvendes. Ved Skov- og Naturstyrelsens evt. pleje af fiskebestanden kan dette princip fraviges. Udsætning af fisk er ikke tilladt, undtagen udsætninger, som måtte indgå naturligt i en regulering af søens økologiske tilstand.

Jagt er ikke tilladt på søen.

På landarealer er jagt ikke tilladt inden for en afstand af 75 m fra søbredden."

./. På grundlag heraf har distriktet udarbejdet vedlagte regulativ som gældende indtil videre.

Regulativet har indledningsvist været drøftet i de fora, som distriktet har samarbejdet med under etableringen af Bølling sø: Myndighedsgruppen med repræsentanter for de implicerede myndigheder og Sørådet med repræsentanter for brugerne af søen og omgivelserne. Efterfølgende har regulativet været i høring ved myndigheder og interesseorganisationer.

Høringerne og bemærkninger til regulativet i øvrigt kan sammendrages således:

121-00101

Organisation/myndighed	Bemærkninger
Århus amt	Fri sejlads vest for højspændingsmasterne – ved uhensigtsmæssig stor benyttelse evt. indskrænkninger yderligere Højmosen beskyttes særligt
Ringkøbing amt	Kan tiltræde det udarbejdede regulativ
Silkeborg Kommune	Fri sejlads vest for højspændingsledningen ok Særlig beskyttelse af højmosen Etablering af bådelaug ved Ellemosevej anbefales
DOF	Generelt imod sejlads overhovedet
DN - Lokalkomiteen i Silke- borg & Them Kommuner	Generelt imod sejlads overhovedet
Initiativgruppen Nørlund	Fri sejlads vest for højspændingsmasterne
Lokalsamfundet og enkelt- personer	Adskillige tilkendegivelser – alle for sejlads, men stærkt divergerende meninger om evt. begrænsninger.

På grundlag af ovenstående og distriktet egne vurderinger er regulativet herefter fastsat som anført.

J. C. Briand Petersen
statsskovrider

Bølling Sø

Regler for sejlads og brug af området.

I medfør af Naturklagenævnets afgørelse om fredning af Bølling Sø og omgivende arealer fastlægges følgende regler for sejlads og brug af det statsejede område ved Bølling Sø:

Sejlads på søen:

- Sejlads er tilladt hele året med robåde, kanoer og kajaker samt tømmerflåder uden brug af motor og sejl i den del af Bølling Sø, der ligger vest for højspændingsledningen
- Af hensyn til fugle- og dyrelivet er al form for sejlads øst for højspændingsledningen ikke tilladt.
- Ved den markerede højmoserest må sejlads af hensyn til fuglelivet ikke ske nærmere end 50 m fra bredden
- Isætning og optagning af både m.v. må kun finde sted ved pontonbroen på Kragelundvej ved søens vestende.
- Alle både, kanoer, kajaker m.v. skal optages efter brug og hjemtages hver dag
- Ud for Ellevej etableres dog en plads, hvor både kan udsættes og ligge optrukket – betinget af medlemskab af bådelaug
- Både m.v. må ikke ligge for svaj eller ligge optrukket langs søbredden, når frases korte ophold på tilladte landingspladser indenfor samme dag.
- Af hensyn til natur- og kulturinteresser er adgangen til at gå i land begrænset til de tre steder, der er angivet med rød prik på kortet.
- Pas på – der er mange lavvandede områder i søen, men også dybe huller/render – redningsvest bør bæres.

Badning

- Badning er tilladt

Fiskeri

- Fiskeri med stang og snøre er tilladt i søen vest for højspændingsledningen.
- Fiskeri med net, ruser og faststående redskaber er **ikke** tilladt.

Andre færdselsregler

- Bølling Sø og de tilhørende søbredsområder rummer store natur- og kulturværdier. Tag hensyn til dem og de andre besøgende i området.
- Støjende adfærd, herunder brug af radioer og lignende er ikke tilladt på søen eller på de offentlige arealer, herunder p-pladser, bål- og grillpladser.
- Henkastning af affald er ikke tilladt – tag affaldet med hjem!
- Brug af åben ild, herunder engangsgrill, er ikke tilladt udenfor de anviste bål- og grillpladser.
- I tilfælde af isvintre, er færdsel på isen underlagt politiets bestemmelser herom.
- Indsamling af planter, dyr og fortidsminder samt gravning i området er ikke tilladt (bortset fra fiskeri).

Brug af Bølling Sø til kommercielle aktiviteter - herunder kommerciel sejlads - må kun finde sted efter forudgående aftale med Feldborg Statsskovdistrikt.

Evt. afvigelser fra ovenstående regler må kun ske efter skriftlig tilladelse fra Skov- og Naturstyrelsen/Feldborg Statsskovdistrikt.

Skov- og Naturstyrelsen
Feldborg Statsskovdistrikt
Bjørnkærvej 18
7540 Haderup

Tlf. 97454188
www.sns.dk/feldborg
email: feldborg@sns.dk

12A-00101

Den 9. februar 2006

Ønskerne om bevaring af Bøllingsøgårdvej tværs over Bølling sø.

I forbindelse med etableringen af Bølling sø har der fra flere sider været fremført ønske om, at bevare forbindelsen tværs over søen ad den gamle Bøllingsøgårdvej som en kombineret sti og dæmning.

Efter høring af myndigheder og organisationer og input fra mange enkeltpersoner har distriktet resolveret, at et sådant projekt vil stride imod intentionerne i fredningen og derfor ikke kan fremmes.

Der vedlægges et notat, hvor resultatet af høringerne er samlet og begrundelsen for afgørelsen er givet.

Evt. yderligere oplysninger til belysning af sagen kan fås ved undertegnede.

J. C. Briand Petersen
statsskovrider

Skov- og Naturstyrelsen
Feldborg Statsskovdistrikt * Bjørnkærvej 18 * 7540 Haderup
Tel. 97454188 * E-mail Feldborg@sns.dk www.sns.dk/Feldborg

Notat om evt. stiforbindelse tværs over Bølling sø.

Feldborg Statsskovdistrikt

J.nr. SNS-4332-00041

Ref. jbp

Den 6. februar 2006

Afgørelse vedrørende bevarelsen af Bøllingsøgårdvej tværs over Bølling sø.

Efter etableringen af den nye Bølling sø har der været diskussion om, hvorvidt Bøllingsøgårdvej, der før søens etablering løb tværs over det nu vanddækkede areal, skulle bevares som stiforbindelse (dæmning/bro) og således fortsat være forbindelsesvej mellem Engesvang og Kragelundsiden af søen.

Efter vurdering af de fremkomne forslag og synspunkter, samt vurdering af intentionerne i fredningen **har distriktet besluttet ikke at fremme projektet og vil således ikke bevare vejen som stiforbindelse.**

Resterne af vejen og den dæmning, den er placeret på, vil således i løbet af 2006 blive fjernet.

Sagsfremstilling:

Bølling sø og omgivende arealer blev ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003 fredet. Formålet med fredningen var bl.a.

- at etablere Bølling sø som en egentlig sø med en stor åben vandflade
- at bevare og sikre søen og dens omgivelser som et smukt og indholdsrigt landskab med et varieret plante- og dyreliv
- at bevare og genskabe andre naturværdier i området
- at give befolkningen adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne

Til vejledning om sidste ovenstående punkt gives der i afgørelsens pkt. 8 en række retningslinier for, hvordan denne færdsel skal ske. Blandt andet henvises til et kortbilag med angivelse af hvilke stier, der skal udlægges på offentlige og private arealer, hvor offentlighedens færdsel kan ske. På dette kortbilag er der ikke angivet nogen stiforbindelse ad Bøllingsøgårdvej tværs over søen.

Distriktet vurderer på dette grundlag, at den omhandlede stiforbindelse ikke kan etableres uden en dispensation fra fredningen.

For at vurdere om der evt. skulle søges om en sådan dispensation fra fredningsnævnet, har distriktet foruden selv at vurdere sagen iværksat en høring af parterne i fredningen, og desuden indsamlet synspunkter og tilkendegivelser dels fra lokalsamfundet, dels fra forskellige organisationer og fora, som distriktet har samarbejdet med.

Nedenstående refereres kortfattet resultatet af disse høringer:

Ønsket om bevarelse af Bøllingsøgårdvej blev bl. a. formuleret på et offentligt møde d. 8. dec. 2004 i Engesvang. Der var på mødet synspunkter både for bevarelse af vejen og det modsatte, formentlig med en overvægt af tilhængerne for bevarelse. Sidstnævnte tilhængere har iværksat en underskriftsindsamling, hvor en stor overvægt af besvarelserne var for en bevarelse af vejen. Der har dog været gjort indsigelse mod indsamlingens repræsentative karakter, og det er uklart hvor mange, der har haft lejlighed til at skrive under. Indsamlingen giver således ikke udtryk for en fuld demokratisk hensigtserklæring fra lokalsamfundet, men om synspunktet fra en række borgere.

Der har i pressen og i henvendelser til distriktet været talrige ønsker for og imod en bevarelse af stiforbindelsen over søen. Der har bl. a. været foreslået andre løsninger end dæmning/bro, bl.a. forbindelse via trækfærge eller trædestensrække. Distriktet har ikke for nuværende fundet disse løsninger praktisable.

Efter fremkomsten af ønskerne om bevarelsen af vejen har distriktet bedt Ringkøbing amt vurdere, hvilken betydning en evt. bevarelse af vejen vil have på omgivelserne. Amtet har den 28. feb. 2005 svaret at virkningen på vandkvaliteten, dyre- og plantelivet, rørskoven og de landskabelige virkninger ville være overvejende negative, men de rekreative udnyttelsesmuligheder positive.

Distriktet har på grundlag heraf officielt hørt Ringkøbing og Århus amt og Ikast og Silkeborg kommuner om deres indstilling til projektet:

Århus og Ringkøbing amt har vurderet, at bevarelsen af vejen på det foreliggende grundlag skønnes at være i modstrid med fredningen. En fornyet høring iværksat på brugerrådets foranledning, hvor oplysningen om den afholdte underskriftindsamling var tilføjet som baggrund for projektønsket, gav ingen ændring i svarene, idet dog Ringkøbing amt tilføjede, at såfremt Skov- og Naturstyrelsen ønskede at tilgodese de lokale ønsker foreslog amtet "etablering af en ny stiforbindelse øst om Bølling sø eller at etableringen af den ønskede stiforbindelse udelukkende udføres som en bro (ej dæmning) i hele udstrækningen, og at der afspærres i yngleperioden".

Silkeborg og Ikast kommuner har udtalt sig til fordel for bevarelsen af stiforbindelsen over søen ved en kombination af dæmning og bro.

Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Ornitologisk forening har udtalt sig mod projektet.

Sagen har været forelagt den myndighedsgruppe, der har arbejdet under hele projektforslaget, samt Sørådet som i søens etableringsfase har repræsenteret brugerinteresser. Medlemmer af rådene, som repræsenterer offentlige institutioner og interesseorganisationer har udtalt sig jf. ovenstående, mens medlemmer fra lokalsamfundene fortrinsvis har været for en bevarelse af vejen.

Der har fra en kreds af borgere været rettet henvendelse til miljøministeren for at fremme projektet om en stiforbindelse. Miljøministeren har henvist til en udmelding fra Feldborg distrikt.

På grundlag af teksten i naturklagenævnets afgørelse, ovenstående høringer og udmeldinger og distriktets egne overvejelser, har distriktet vurderet

- at en bevarelse af stiforbindelse over søen vil kræve en dispensation fra fredningen
- at en dispensation næppe vil kunne opnås, da forslagsstillerne af fredningen ikke er enige
- og distriktet har selv vurderet, at bevarelse af vejen vil kunne få utilsigtede konsekvenser, som ville være i modstrid med fredningen

Som konklusion af ovenstående har distriktet derfor besluttet, at resterne af Bøllingsøgårdvej fjernes og at der ikke for nuværende etableres stiforbindelse tværs over søen.

J. C. Briand Petersen
statsskovrider

Den 9. februar 2006

Regler for sejlads på Bølling sø.

I naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003 om fredning af Bølling sø fremgår det, at distriktet skal udarbejde regler for sejlads på Bølling sø og færdsel på de omgivende arealer.

Efter høring af myndigheder og organisationer og input fra mange enkeltpersoner har distriktet nu fastlagt reglerne, som fremgår af vedlagte regulativ.

Der vedlægges endvidere til orientering et notat, der samler resultatet af høringerne.

Hovedindholdet i regulativet fastsætter, at sejlads på søen er tilladt i området vest for højspændingsledningerne. Der tillades isætning af både fra Kragelundvej og en bådeplads på nærmere vilkår ved Ellevej.

Yderligere oplysninger om regulativet kan fås ved henvendelse til undertegnede.

J. C. Briand Petersen
statsskovrider

Skov- og Naturstyrelsen
Feldborg Statsskovdistrikt * Bjørnkærvej 18 * 7540 Haderup
Tel. 97454188 * E-mail feldborg@sns.dk www.sns.dk/Feldborg

TAKSATIONSKOMMISSIONEN >

Taksationskommissionen

Haraldsgade 53

2100 København Ø

1108

Skov- og Naturstyrelsen
Naturbeskyttelseskontoret
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Montaget i
Skov- og Naturstyrelsen

23 Maj 2004

Sag nr. 345

Ref. Marlene Hjortebjerg

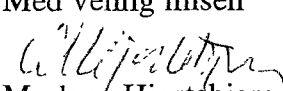
Kendelse vedr. Fredning af Bølling Sø og omgivende arealer

Den 27. maj 2004

./. Vedlagt fremsendes et eksemplar af Taksationskommissionens kendelse
Fredning af Bølling Sø og omgivende arealer

Søgsmål til prøvelse af Taksationskommissionens afgørelse kan anlægges efter bestemmelserne i § 88 i lov nr. 9 af 3. januar 1992 om naturbeskyttelse inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

Med venlig hilsen

Marlene Hjortebjerg

Direkte telefon: 39 47 21 40

E-mail: mxh@sns.dk

Taksationskommissionen
Sekretariat
Haraldsgade 53
2100 København Ø

Tlf.: 39 47 20 00
Fax: 39 27 98 99

Sag nr. 345

Fredning af Bølling Sø og omgivende arealer

Kendelse

Meddelt den 27 maj 2004

Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003 om erstatning i anledning af fredning af Bølling Sø og omgivende arealer i Silkeborg Kommune, Århus Amt, og Ikast Kommune, Ringkøbing Amt, er påklaget til Taksationskommissionen af følgende lodsejere:

Lb.nr. 14 Maria A. Flügge
Lb.nr. 15 Henry Carstens og boet efter Gunnar Carstens
Lb.nr. 26 Peder O. Beck
Lb.nr. 35 Karl Rasmussen og Dorthe Juhl
Lb.nr. 46 Henning K. Olsen
Lb.nr. 48 Asger Bruun (tidl. P.L. Danielsen)
Lb.nr. 50 Niels Morten Sloth
Lb.nr. 52 A. K. Wackerhausen
Lb.nr. 58 Arne og Lars Jensen
Lb.nr. 60 Jens Steffen Sørensen
Lb.nr. 61 Leif H. Simonsen
Lb.nr. 70 Frode Zachariassen

Klagen vedrørende lb.nr. 15 er ikke indgivet rettidigt, men Taksationskommissionens formand har efter det oplyste om baggrunden herfor ved skrivelse af 11. februar 2004 meddelt, at der skal ske realitetsbehandling af Henry Carstens og boet efter Gunnar Carstens klager over erstatningsfastsættelsen.

Taksationskommissionen har ved sagens behandling bestået af landsdommer B. Vollmond (formand), Martin Glerup, Ivan Lauridsen, Århus Amt, og Holger Hedegaard, Ringkøbing Amt.

Taksationskommissionen har den 23. april 2004 afholdt mundtlig forhandling og foretaget besigtigelse.

Lodsejerne lb.nr. 14, Maria A. Flügge, lb.nr. 15, Henry Carstens og lb.nr. 60, Jens Steffen Sørensen var mødt personligt.

For og med lodsejeren lb.nr. 26, Peder O. Beck mødte advokat Ole Wittenkamp, AdvokatForum.

For lodsejerne lb.nr. 35, 46, 48, 50, 52 og 70 mødte Ole Kirk, Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret, med lodsejerne Karl Rasmussen, Henning K. Olsen, Asger Bruun, A. K. Wackerhausen og Frode Zachariassen.

For lodsejerne lb.nr. 58 og 61 mødte advokat Jakob Fastrup, AdvokatForum, med Leif H. Simonsen.

For Skov- og Naturstyrelsen mødte forhenværende skovrider Morten Elbæk-Jørgensen.

For de enkelte ejendomme er der rejst klage og nedlagt følgende påstande.

Lb.nr. 14.

Ejeren er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 13.400 kr. Erstatningen fremkommer således, 4,1 ha grundtakst inden for beskyttelseslinje a 750 kr., 4,1 ha pyntegrøntforbud a 1.500 kr., 250 m eksisterende sti a 10 kr. og 80 m ny sti a 20 kr.

Ejeren har nedlagt påstand om forhøjelse af erstatningen, da en andedam fjernes i forbindelse med etableringen af søen, og jagtmulighederne på ejendommen bortfalder eller forringes ved fredningen som følge af bestemmelserne om forbud mod jagt inden for 75 m fra søbredden..

Ved besigtigelsen blev det oplyst, at der i forbindelse med fredningen er sket mageskifte mellem ejeren og Skov- og Naturstyrelsen. Der er efter mageskiftet ikke nogen andedam på eller i nærheden af ejendommen.

Lb.nr. 15.

Ejerne er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 250.000 kr. for afståelse af ejendommen, der består af 2,5 ha ager og 7,9 ha naturareal, idet ejendommen er vurderet til 230.000 kr., og der er ydet et tillæg på 20.000 kr. pga. en andedam, der er anlagt på ejendommen.

Henry Carstens har påstået erstatningen forhøjet til 2 mio. kr. og har herved bl.a. henvist til, at ejendommen har et årligt afkast på 17.000 kr., nemlig EU-tilskud på ca. 8.000 kr. jagtleje 5.000 kr. og udlejning af græsareal 4.000 kr. Henry Carstens har endvidere henvist til, at ejendommen har en betydelig herlighedsværdi, og at der ikke er ydet tilstrækkelig kompensation for anlægsudgifterne til andedammen.

Lb.nr. 26.

Ejeren er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 300.000 kr. for afståelse af ejendommen, der består af en plantage på 7,1 ha.

Ejeren har påstået erstatningen fastsat til 480.000 kr., svarende til den offentlige vurdering pr. 1. januar 2001. Ejeren har bl.a. henvist til, at han med overtagelsesdag 1. marts 1994 købte ejendommen for 260.000 kr. Der findes ikke særskilt statistik vedrørende prisudviklingen for sådanne ejendomme, men det må antages, at værdien af ejendommen fulgte prisudviklingen for landbrug i perioden fra erhvervelsen til fredningen. Ud fra prisindekset for salg af sådanne ejendomme udgjorde dens værdi herefter i 1. kvartal 2001 ca. 451.000 kr.

Skovrider Morten Elbæk-Jørgensen har henholdt sig til det Skov- og Naturstyrelsen har anført over for Naturklagenævnet og har herudover fremhævet den negative prisudvikling for skove de seneste år før fredningen.

Lb.nr. 35.

Ejerne er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 104.800 kr. for afståelse af et naturareal på 2,0 ha af ejendommens 5,9 ha. Af den tilkendte erstatning er 20.000 kr. erstatning for særligt jagttab.

Ejerne har påstået erstatning for arealafståelsen fastsat til 200.000 kr., og erstatningen for mistede jagtindtægter fastsat til 80.000 kr., eller i alt 280.000 kr.

Ejerne har til støtte for påstanden bl.a. anført, at frijord handles til højere pris end almindelig landbrugsjord, hvorfor der kræves 100.000 kr. pr. ha for arealafståelse. Jagten har tidligere været lejet ud for 3.700 kr. pr. år, og der var tilbud om at forhøje lejen til 4.000 kr. pr. år, hvilket kapitaliseret med 20 medfører, at tabet kan opgøres til 80.000 kr. Efter afståelsen af 2 ha er det ikke muligt at udleje jagten på den resterende ejendom, hvis areal er under 5 ha.

Lb.nr. 46.

Ejeren er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 32.100 kr. Erstatningen fremkommer således, 9,2 ha grundtakst a 1.500 kr., 5,7 ha grundtakst inden for beskyttelseslinje a 750 kr., 0,4 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 a 0 kr., 2,9 ha plantage a 1.500 kr. og 480 m ny sti a 20 kr.

Ejeren har påstået erstatning fastsat til 103.150 kr. Erstatningskravet opgøres således:	
9,2 ha agerjord a 5.000 kr.	46.000 kr.
5,7 ha agerjord inden for beskyttelseslinje a 2.500 kr.	14.250 kr.
0,4 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 a 1.000 kr.	400 kr.
2,9 ha plantage a 5.000 kr.	14.500 kr.
480 m ny sti på dyrkede arealer a 50 kr.	24.000 kr.
400 m sti på naboareal a 10 kr.	4.000 kr.

Ejeren har til støtte for påstanden bl.a. anført, at grundtaksten for fredning af agerjord nu bør forhøjes under hensyn til prisudviklingen. Pga. plejebestemmelserne bør der ydes en erstatning på 1.000 kr. pr. ha for arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. For plantagearealet bør erstatningen pga. de indskrænkede muligheder for arealets anvendelse fastsættes til 5.000 kr. pr. ha. Erstatningen for afståelse af et areal med en bredde på 2,5 m til sti bør under hensyn til jordens værdi på 80-100.000 kr. pr. ha. fastsættes til 25 kr. pr. løbende m. Hertil kommer erstatning for ulemper på 25 kr. pr. løbende m, heraf 10 kr. for tabet ved, at der ikke kan holdes frilandsgrise langs stien. For stien på naboarealet bør erstatningen pga. den mistede mulighed for at holde frilandsgrise fastsættes til 10 kr. pr. løbende m.

Lb.nr. 48.

Ejeren er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 28.800 kr. Erstatningen fremkommer således, 8 ha grundtakst a 1.500 kr., 0,9 ha grundtakst inden for beskyttelseslinje a 750 kr., 3,2 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 a 0 kr., 1 ha plantage a 1.500 kr. og 730 m ny sti a 20 kr.

Ejeren har påstået erstatningen fastsat til 82.350 kr. Erstatningskravet opgøres således:

8 ha agerjord a 5.000 kr.	40.000 kr.
0,9 ha agerjord inden for beskyttelseslinje a 2.500 kr.	2.250 kr.
3,2 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 a 1.000 kr.	3.200 kr.
1 ha plantage a 5.000 kr.	5.000 kr.
500 m ny sti på dyrkede arealer a 50 kr.	25.000 kr.
230 m ny sti på udyrkede arealer a 30 kr.	6.900 kr.

Ejeren har til støtte for påstanden gjort de samme synspunkter gældende som anført vedrørende ejendommen lb.nr. 46.

Lb.nr. 50.

Ejeren er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 27.100 kr. Erstatningen fremkommer således, 3 ha grundtakst a 1.500 kr., 14,1 ha grundtakst inden for beskyttelseslinje a 750 kr., 2,7 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 a 0 kr. og 600 m ny sti a 20 kr.

Ejeren har påstået erstatningen fastsat til 82.950 kr. Erstatningskravet opgøres således:

3 ha agerjord a 5.000 kr.	15.000 kr.
14,1 ha agerjord inden for beskyttelseslinje a 2.500 kr.	35.250 kr.
2,7 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 a 1.000 kr.	2.700 kr.
600 m ny sti på dyrkede arealer a 50 kr.	30.000 kr.

Ejeren har til støtte for påstanden gjort de samme synspunkter gældende som anført vedrørende ejendommen lb.nr. 46.

Lb.nr. 52.

Ejeren er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 1.500 kr., dvs. minimumserstatningen. Erstatningen specificeres således, 0,2 ha grundtakst inden for beskyttelseslinje a 750 kr. og 2 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 a 0 kr.

Ejeren har påstået erstatningen fastsat til 10.500 kr. Erstatningskravet opgøres således:

0,2 ha agerjord inden for beskyttelseslinje a 2.500 kr.	500 kr.
2 ha skov a 5.000 kr.	10.000 kr.

Ejeren har til støtte for påstanden gjort de samme synspunkter gældende som anført vedrørende ejendommen lb.nr. 46.

Lb.nr. 58.

Ejerne er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 44.900 kr. Erstatningen fremkommer således, 16,2 ha grundtakst a 1.500 kr., 18,5 ha grundtakst inden for beskyttelseslinje a 750 kr., 14,1 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 a 0 kr., 2,2 ha plantage a 1.500 kr. og 170 m ny sti a 20 kr.

Ejerne har nedlagt påstand om, at der tilkendes dem en erstatning på 2.472.000 kr. Erstatningen fremkommes således, 34,7 ha a 65.000 kr. og 14,1 ha a 15.000 kr. samt erstatning for stipålæg 5.000 kr., svarende til ejendommens samlede værdi, idet en rentabel landbrugsmæssig drift af arealet ikke længere vil være mulig pga. den stigning af vandstanden i området, der kan påregnes efter fredningens gennemførelse.

Skovrider Morten Elbæk-Jørgensen har oplyst, at fredningens gennemførelse ikke vil føre til, at de pågældende arealer bliver vandlidende.

Lb.nr. 60.

Ejeren er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 2.400 kr. Erstatningen fremkommer således, 3,2 ha grundtakst inden for beskyttelseslinje a 750 kr. og 0,2 ha omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 a 0 kr.

Ejeren har nedlagt påstand om, at erstatningen for arealet, der i dag ligger brak pga. EU-regler, forhøjes pga. forbudet mod pyntegrøntproduktion.

Lb.nr. 61.

Ejeren er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 25.500 kr. Erstatningen fremkommer således, 7,3 ha grundtakst inden for beskyttelseslinje a 750 kr. og 20.000 kr. for forringede afvandingsforhold.

Ejeren har nedlagt påstand om, at der tilkendes en erstatning på 474.500 kr., svarende til 65.000 kr. pr. ha, idet det gøres gældende, at fredningens gennemførelse vil medføre, at arealet ikke længere kan anvendes landbrugsmæssigt, og erstatningen derfor bør fastsættes svarende til arealets værdi.

Skovrider Morten Elbæk-Jørgensen har oplyst, at fredningens gennemførelse alene vil medføre, at en mindre del af arealet bliver vandlidende.

Lb.nr. 70.

Ejeren er af Naturklagenævnet tilkendt en erstatning på 23.900 kr. for afståelse af ejendommen, der består af et naturareal på 0,8 ha.

Ejeren har påstået erstatningen for afståelse af ejendommen fastsat til 100.000 kr. Ejeren har til støtte herfor anført, at der er tale om frijord, der har en meget stor rekreativ værdi.

Taksationskommissionens bemærkninger:

Lb.nr. 14.

Efter det foreliggende er der ikke grundlag for at tilkende ejeren erstatning vedrørende andedammen eller pga. forringelse af jagtmulighederne, hvorved bemærkes, at fredningen kun forhindrer jagt på en mindre del af ejendommen. Naturklagenævnets erstatningsfastsættelse stadfæstes derfor.

Lb.nr. 15.

Efter det oplyste om størrelsen af det afståede agerareal og naturareal, den ringe landbrugsmæssige værdi af arealet og værdien af den på ejendommen anlagte andedam, fastsættes erstatningen for afståelsen af arealet til 300.000 kr.

Lb.nr. 26.

Kommissionen finder ikke grundlag for at antage, at den stagnation eller nedgang i prisen for skove, der skete før fredningens gennemførelse, berørte ejendomme som den under sagen omhandlede. Efter størrelsen af ejendommen og kvaliteten af bevoksningen på denne fastsættes erstatningen for afståelsen af ejendommen til 450.000 kr.

Lb.nr. 35.

Det må lægges til grund, at jagten på den resterende del af ejendommen ikke kan udlejes særskilt. Når henses til at der som anført af Naturklagenævnet fortsat er mulighed for at anvende det resterende areal til jagt og det afståede naturareals ringe landbrugsmæssige værdi, findes der imidlertid ikke grundlag for at antage, at ejerne har lidt et større tab end den tilkendte erstatning ved afståelsen af arealet. Naturklagenævnets erstatningsfastsættelse stadfæstes derfor.

Lb.nr. 46, 48, 50 og 52.

Efter det foreliggende må det lægges til grund, at der ved de af Naturklagenævnet fastsatte grundtakster og erstatninger for skov- og plantagearealer er ydet fuld erstatning for værdinedgangen af ejendommene som følge af fredningens gennemførelse, hvorved bemærkes at skov- og plantagearealerne må antages at være af yderst begrænset forstmæssig værdi. Det kan endvidere ikke antages, at plejebestemmelserne eller de øvrige fredningsbestemmelser medfører en nedsættelse af værdien for de arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det må endelig lægges grund, at værdien af de arealer, der udlægges til stier, og ulemperne ved etableringen af stierne ikke medfører en værdinedgang for ejendommene, der overstiger de herfor fastsatte erstatninger. Naturklagenævnets erstatningsfastsættelse vedrørende disse ejendomme stadfæstes derfor.

Lb.nr. 58.

Efter de for Taksationskommissionen fremkomne kan det ikke antages, at fredningens gennemførelse vil medføre forringelse af den landbrugsmæssige værdi af arealerne pga. stigning af vandstanden i området. Idet der heller ikke i øvrigt er grundlag for at antage, at fredningens gennemførelse medfører en større nedgang af ejendommens værdi end den tilkendte erstatning, stadfæstes Naturklagenævnets erstatningsfastsættelse.

Lb.nr. 60.

Idet det pågældende areal er uegnet til dyrkning af pyntegrønt, er der ikke grundlag for at forhøje erstatningen, hvorfor Naturklagenævnets erstatningsfastsættelse stadfæstes.

Lb.nr. 61.

Efter det for Taksationskommissionen foreliggende må det lægges til grund, at fredningens gennemførelse kun vil give vandproblemer på en mindre del af arealet, der ligger særlig lavt. Det kan herefter ikke antages, at fredningens gennemførelse medfører en større nedgang af ejendommens værdi end den tilkendte erstatning, hvorfor Naturklagenævnets erstatningsfastsættelse stadfæstes.

Lb.nr. 70.

Efter det afståede areals størrelse og beliggenhed kan det ikke antages, at arealets værdi overstiger den tilkendte erstatning. Naturklagenævnets erstatningsfastsættelse stadfæstes derfor.

Herefter bestemmes:

Der fastsættes til nedennævnte ejere følgende erstatningsbeløb:

Lb.nr. 14 Maria A. Flügge	13.400 kr.
Lb.nr. 15 Henry Carstens og boet efter Gunnar Carstens	300.000 kr.
Lb.nr. 26 Peder O. Beck	450.000 kr.
Lb.nr. 35 Karl Rasmussen og Dorthe Juhl	104.800 kr.
Lb.nr. 46 Henning K. Olsen	32.100 kr.
Lb.nr. 48 Asger Bruun	28.800 kr.
Lb.nr. 50 Niels Morten Sloth	27.100 kr.
Lb.nr. 52 A. K. Wackerhausen	1.500 kr.
Lb.nr. 58 Arne og Lars Jensen	44.900 kr.
Lb.nr. 60 Jens Steffen Sørensen	2.400 kr.
Lb.nr. 61 Leif H. Simonsen	25.500 kr.
Lb.nr. 70 Frode Zachariassen	23.900 kr.

Erstatningsbeløbene forrentes som bestemt ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003.

I godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand tillægges Henry Carstens 3.000 kr., ejeren af lb.nr. 26 6.000 kr., der kan udbetales til AdvokatForum A/S, ejerne af lb.nr. 35, 46, 48, 50, 52 og 70 hver 4.000 kr., eller i alt 24.000 kr., der kan udbetales til Dansk Landbrugsrådgivning, Landscentret, og ejerne af lb.nr. 58 og 61 hver 4.000 kr., eller i alt 8.000 kr., der kan udbetales til AdvokatForum A/S.

B. Vollmond

Martin Glerup

Ivan Lauridsen

Holger Hedegaard

NATURKLAGENÆVNET >

Naturklagenævnets afgørelse

af 28. maj 2003

om fredning af Bølling Sø og omgivende arealer i Silkeborg Kommune,
Århus Amt, og Ikast Kommune, Ringkøbing Amt
(sag nr. 03-111/650-0001)

Fredningsnævnet for Ringkøbing Amt har den 18. december 2001 truffet afgørelse om fredning af et areal på ca. 835 ha af Bølling Sø og omgivende arealer. Fredningen omfatter helt eller delvist 46 ejendomme.

Fredningssagen er rejst af Skov- og Naturstyrelsen sammen med Ringkøbing og Århus Amter den 26. oktober 1994 og har til formål at genskabe Bølling Sø med et vanddækket areal på op til 360 ha og at bevare og sikre søen og dens omgivelser som et smukt og indholdsrigt landskab med et varieret plante- og dyreliv samt sikre de natur- og kulturhistoriske værdier på de omgivende arealer. Samtidig skal befolkningen have adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne. Fredningen skal herudover give mulighed for pleje af arealerne og for naturgenopretning udover selve etableringen af Bølling Sø.

Fredningsnævnets afgørelse er i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42 forelagt Naturklagenævnet til efterprøvelse og er tillige påklaget til Naturklagenævnet af Herning Museum, Klosterlund Museumsforening, Engesvang Lokalhistorisk Forening, samt af ejerne af lb. nr. 13, 35, 46, 48, 49, 50, 52, 57, 58, 60, 61, 62, 65 og 70. Endvidere har Skov- og Naturstyrelsen indgivet klage vedrørende erstatningsfastsættelsen for lb.nr. 26.

Fredningsområdet

Bølling Sø er placeret på vandskellet på den jyske højderyg og blev dannet for ca. 10.000 år siden efter den sidste istid. Søen har i stenalderen været rammen om en af de tidligste jægerkulturer i Dan-

mark, og der er fundet vigtige bopladser i området. I de tilgrænsende områder findes mange spor af hærvejens forskellige forløb. Søen blev afvandet for ca. 120 år siden. Siden har man dels gravet tørv dels i begrænset omfang drevet landbrug på arealet. Da hovedparten af de tørvelag, som tidligere omgav søen, er gravet væk, er det ifølge fredningsnævnet ikke muligt at genskabe en sø, som præcist svarer til den sø, der tørlages i 1870-erne. I området øst for Kragelundvej er der en lang række kulturhistoriske interesser, herunder stenalderbopladser ved Dværgebakke og den i 1937 fredede "Klosterlundboplads". Klosterlundbopladsen er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 12 og omgivet af en 100 m beskyttelseslinie efter lovens § 18, stk. 1. Endvidere ligger der i området et forhistorisk stianlæg "Trædestensrækken" på næsten 400 m. Trædestensrækken falder ind under kapitel 2 i bilaget til naturbeskyttelsesloven og er omfattet af beskyttelsen efter lovens §§ 12 og 18, når ejeren har modtaget meddelelse om dens tilstedeværelse.

Mellem den ny Bølling Sø og Klode Mølle ligger et større sammenhængende område med flere lave engpartier, hvor det efter fredningsnævnets opfattelse er muligt gennem pleje og naturgenopretning at genskabe græsningsenge.

Væsentlige dele af området er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 (mose, eng, sø mv.) Området grænser mod nord til Stenholt Skov, der blev fredet i 1989. På arealerne syd for Bølling Sø ligger Østermose. Skov- og Naturstyrelsen har her opkøbt arealer og truffet aftale om frivillig fredning af andre arealer i dette område med det formål at sikre og genskabe Østermose som kildeområde for Funder å. Hensigten er at lukke afløbet fra Bølling Sø til Funder Å, samt at hæve vandstanden i Østermose. Endelig er det hensigten, at arealerne mellem søen og Engesvang by skal henligge i deres nuværende tilstand uden væsentlige begrænsninger.

Fredningssagens forløb og planlægning for området

På et møde i 1989 mellem Skov- og Naturstyrelsen, Ringkøbing Amt, Århus Amt, Ikast Kommune og Silkeborg Kommune blev der givet tilslutning til rejsning af en fredningssag, der kombineret med statslige erhvervelser ville muliggøre genskabelsen af Bølling Sø og sikre og åbne den fremtidige søs omgivelser. Der blev herefter udarbejdet et foreløbigt forslag til fredning af området, og i 1994 fremsendte fredningssagsrejserne et forslag til fredning. Sideløbende hermed førte Skov- og Naturstyrelsen forhandlinger med de berørte lodsejere om fredningens indhold og afgrænsning samt afståelse af arealer til staten.

I 1996 blev det besluttet, at fredningssagen skulle afvente et fælles regionplantillæg for Ringkøbing og Århus Amter for genskabelse af Bølling Sø med tilhørende VVM-vurdering. Til regionplanforslaget var der indsigelser fra museumsside med ønske om en østligere afgrænsning af søen af arkæologiske grunde. Regionplantillægget blev imidlertid i 2000 vedtaget af de 2 amtsråd med den afgrænsning, der var angivet i fredningsforslaget. Der blev herefter til fredningsnævnet fremsendt et revideret fredningsforslag, og fredningsnævnet har herefter ført forhandlinger med lodsejerne om både omfanget af indgrebene på ejendommene og udmålingen af erstatningen. De erhvervede arealer incl. de arealer, hvorom der er truffet aftale om afståelse, udgjorde september 2002 ca. 584 ha.

Fredningsnævnets afgørelse

De centrale bestemmelser i fredningsnævnets afgørelse vedrører etablering af søen. I afgørelsen bestemmes det, at privatejede arealer, der er nødvendige for søens etablering, eller som kommer til at udgøre de tilstødende bredarealer, og som ikke allerede er blevet erhvervet ved frivillige aftaler af Skov- og Naturstyrelsen, overtages som led i gennemførelsen af fredningen. Det fastsættes endvidere, hvorledes søen etableres ved opstemning og etablering af beskyttende dæmning ved Kragelundvej. I denne forbindelse fastsættes der bestemmelser om foranstaltninger til sikring af Klosterlundbopladsen og bopladserne ved Dværgebanke. Det maksimale flodemål fastsættes til 67,25 m over DNN (Dansk Normal Nul, svarende til havoverfladen), hvilket skulle give et vanddækket areal på ca. 350 ha. Minimumskote fastsættes til 66,50 m. Det fastsættes endvidere, hvorledes afløbet fra søen genskabes. Det bestemmes endelig, at Skov- og Naturstyrelsen for søen udarbejder et regulativ efter de hovedprincipper, at sejlads uden brug af motor og sejl samt fiskeri med stang og snøre er tilladt, men jagt er forbudt.

For arealer, der ikke oversvømmes, bestemmes det, at arealer i omdrift fortsat må udnyttes landbrugsmæssigt. Arealerne må dog ikke tilplantes, og der må ikke etableres nye læhegn. Udyrkede arealer som enge, moser, overdrev, heder eller bevoksede skræntarealer må ikke tilplantes, omlægges, gødskes eller behandles med sprøjtemidler. Endvidere må eksisterende skove og andre bevoksede arealer ikke gen- eller efterplantes. Der findes dog med hensyn til beplantning særbestemmelser for enkelte opregnede matrikelnumre.

Der fastsættes bestemmelser om pleje,-anlæg og naturgenopretning. På privatejede arealer udlægges nærmere viste stier. På de arealer Skov- og Naturstyrelsen ejer, skal der etableres stier, parkeringspladser mv., således at der bliver mulighed for gående færdsel rundt om Bølling Sø. Disse stiers placering er ikke endeligt fastlagt. Fredningen er ikke til hinder for, at der med fredningsnævnets godkendelse gennemføres et efterfølgende naturgenopretningsprojekt med henblik på at genskabe åen gennem Klode Mølleområdet som et naturligt slynget vandløb.

Der er forbud mod ny bebyggelse, etablering af tekniske anlæg mv., dambrug, dyrefarme, oplagspladser etc. Der er endvidere forbud mod terrænændringer, yderligere afvanding mv. Der er nævnt visse undtagelser fra disse forbudsbestemmelser.

For enkelte ejendomme findes der særbestemmelser.

Endelig findes der bestemmelser om, at fredningsbestemmelserne træder i stedet for visse tilladelser efter naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven, planloven og skovloven.

Klager og synspunkter for Naturklagenævnet

Etablering af Bølling Sø i relation til de arkæologiske hensyn

Klosterlund Museumsforening, Engesvang Lokalhistoriske Forening og Herning Museum har gjort indsigelse mod, at søen opstemmes ved Krage-lundvej, idet det vil medføre at den sjældne trædestensrække sydvest for Klosterlund vil blive oversvømmet af den kommende Bølling Sø. De ønsker, at trædestensrækken forbliver synlig og urørt af projektet i hele dens bevarede udstrækning og foreslår på den baggrund en østligere afgrænsning af søen.

Herning Museum anfører endvidere, at den sø, der ønskes etableret, er langt større end nogen tidligere sø på stedet, hvilket medfører, at den vestligste del af søen kommer til at berøre en række værdifulde stenalderboplads, herunder den fredede Klosterlundboplads. Endelig anføres, at søprojektet vil berøre det sidste større område med rester af den oprindelige højmos. Søen vil nå langt op ad højmosens lodrette sider. Museet finder endvidere ikke, at de foranstaltninger, der er anført i fredningsnævnets afgørelse om at etablere banker til sikring af Klosterlundbopladsen og bopladserne ved Dværgebanke, er tilstrækkelige eller hensigtsmæssige. Endvidere bør der indføres forbud mod at

pløje på arealer, hvor der findes stenalderbopladser. Sammenfattende er det museets opfattelse, at de kulturhistoriske levn i den vestligste del af området er så væsentlige, at området ikke bør omdannes til sø. Området er et af de vigtigste områder i Jylland med fund fra jægerstenalderen. På den baggrund har museet foreslået en østligere afgrænsning af søen med en dæmning 400-800 m øst for Kragelundvej. Forslaget vil ifølge museet betyde, at søen formindskes til ca. 330 ha.

Kulturarvsstyrelsen er enig i, at Bølling Sø rummer væsentlige kulturhistoriske forsknings- og formidlingsinteresser og oplyser, at undersøgelser har vist, at trædestensrækken er et autentisk fortidsminde på sin oprindelige plads. Styrelsen finder, at disse interesser vil blive begunstiget af en moderat vandstandshævning og vil blive påvirket i uheldig retning, hvis der anlægges en sø med kunstig høj vandstand. Styrelsen kan anbefale etablering af en sø med et vandspejl, som selv i ekstreme situationer ikke overstiger kote 66,0. En sådan vandstand anses ud fra en kulturhistorisk synsvinkel at være optimal, dels fordi den tilsyneladende ikke vil indebære behov for udgravning eller sikring af arkæologiske forekomster, og dels fordi den direkte vil forbedre bevaringsmulighederne for områdets arkæologiske værdier. Endvidere vil dele af trædestensrækken være synlig. Kulturarvsstyrelsen bemærker endvidere, at styrelsen på det foreliggende grundlag ikke kan vurdere, hvilken effekt anlæg af slidlag, bølgebrydere mv. vil have.

Endelig skal styrelsen anbefale, at der i fredningsafgørelsen indsættes bestemmelser, som sikrer en drift og pleje, der er gunstig for de kulturhistoriske bevarings- og formidlingsinteresser.

Sagsrejserne har vedrørende søens vandstand og udstrækning bl.a. udtalt, at hvis afvandingskanalerne lukkes/tilkastes, vil der dannes en sø, som naturligt vil få overflade i kote 66,5 m, et areal på 175 ha og en vanddybde på 2 m det dybeste sted. Størstedelen af søen vil have en vanddybde på mindre end en meter og må påregnes at blive rørskov med en åben vandflade i midten på kun ca. 100 ha. Hvis vandet yderligere opstemmes til kote 67,25 m, som besluttet i regionplantillæg og fredningskendelse, øges søens areal til 350 ha, men den større vanddybde medfører en meget større åben vandflade, ca. 250 ha. Sagsrejserne og de 2 kommuner lægger afgørende vægt på, at det bliver en rigtig sø med en stor, åben og besejlbar vandflade, samt at dette projekt også har store naturmæssige kvaliteter.

Vedrørende forslaget om at etablere en tilbagerykket dæmning tværs over de dybere dele af Bølling Sø bækkenet har sagsrejserne henvist

til, at denne løsning er fravalgt i regionplantillægget bl.a. under henvisning til den oplevelsesmæssige værdi af at kunne se vandoverfladen fra Kragelundvej, samt at dæmningen bedre kan indpasses i landskabet langs Kragelundvej. Endvidere finder sagsrejserne, at den tilbagerykkede dæmning harmonerer dårligt med søprojektets "lavteknologiske" karakter, samt at det kan frygtes, at vandet vil undvige igennem de vekslende sand- og tørvelag under den tilbagerykkede dæmning, sådan at det bliver sværere at fastholde en rimelig vandstand i søen.

Sagsrejserne foreslår, at fortidsminderne beskyttes ved, at vandstanden i søen snarest hæves til minimumskoten på 66,50 m, samt at al vandstandshævning derudover skal foregå i løbende samarbejde med Herning Museum og Kulturarvsstyrelsen som garant for, at der tages alle rimelige hensyn til fortidsminderne. Sagsrejserne henviser til, at der udover en vis forstærkning af Kragelundvejdæmningen kan blive tale om anlæg af bølgebrydere foran Klosterlundbopladsen og bopladserne ved Dværgebakke, ligesom spørgsmålet om den endelige, maksimale vandstand vil indgå i overvejelserne. Sagsrejserne oplyser endvidere, at Skov- og Naturstyrelsen er indstillet på også at foretage forundersøgelser og om fornødent nøddudgravninger på de begrænsede arealer, som optages af dæmning og eventuelle bølgebrydere.

På det offentlige møde fastholdt Kulturarvsstyrelsen og Herning Museum deres synspunkter og fremhævede, at selv en vandstandsstigning til 66,50 ikke var acceptabel af hensyn til indvirkningen på fortidsminderne, samt at trædestenene ville stå under vand ved en sådan løsning. Danmarks Naturfredningsforening samt Ikast og Silkeborg Kommune støttede sagsrejsernes synspunkter.

Fredningen i øvrigt

Fredningsafgrænsningen

Landbrugets Rådgivningscenter, der repræsenterer lb.nr. 35, 46, 48, 49, 50, 52, 57, 70, har principalt foreslået, at arealerne vest for de statsejede arealer i Klode Mølle området udgår, navnlig under henvisning til at den generelle lovgivning er tilstrækkelig til at sikre området, der i dag er en pragtfuld varieret eng, der hverken er i fare for tilplantning eller intensiv udnyttelse ved landbrugsdrift.

Sagsrejserne har hertil bemærket, at et af formålene med fredningen er at sikre de natur- og kulturhistoriske værdier i området mellem den fremtidige sø og Klode Mølle, herunder at hindre tilplantning og at

give fredningsmyndighederne ret til at pleje området med de karakteristiske terrasser. Sagsrejserne ønsker at fastholde arealet som en åben dal og en del af Bølling Sø bækkenet. Derfor bør området fortsat indgå i fredningen.

Rådgivningscentret ønsker subsidiært, at fredningsgrænsen ud for (lb.nr. 48 og 49) matr.nr. 1b og 1d Klode Mølle, Engesvang og 1c smsts. flyttes, så den følger skræntfoden i stedet for skræntens overkant for at sikre råderum til eventuel bygningsudvidelse og for at sikre fri plantningsret på skræntarealerne.

Sagsrejserne ønsker ikke byggeri på skrænterne. Vedrørende beplantning henvises til, at fredningskendelsens § 5, stk. 3, tillader efterplantning med stedhørende løvtræer, fortrinsvis eg og buske på skrænterne. Sagsrejserne finder, at skræntarealerne er en del af og afrunder Klode Mølle området og derfor fortsat bør indgå i fredningen.

Helt subsidiært ønsker Rådgivningscentret for (lb.nr. 49) matr.nr. 1c Klode Mølle, Engesvang, at den tidligere sandgrav holdes uden for fredningen. Endvidere ønsker Rådgivningscentret for (lb.nr. 35) matr.nr. 1ab Tollund, Funder, at der sker en mindre ændring af fredningens afgrænsning, således at den følger vejforløbet og således at arealet med det tidligere tørveværk udgår af fredningen.

Fredningsbestemmelserne

Rådgivningscentret ønsker § 3 om bebyggelse mv. ændret, således, at opførelse af nødvendige driftsbygninger, opstilling af læskure samt flytbare svine- og fårehytter kan ske uden tilladelse. Sagsrejserne finder, at opførelse af større driftsbygninger bør kræve tilladelse fra fredningsnævnet, hvorimod sagsrejserne ikke har indvendinger mod, at læskure og flytbare hytter, der ikke har så lang levetid, kan opstilles uden tilladelse.

Rådgivningscentret ønsker § 4 om bl.a. terrænændringer ændret, således at der kan ske udnyttelse af råstoffer til ikke erhvervsmæssige formål fra eksisterende grusgrave og henviser specielt til ønske herom på matr.nr. 1g Stenholt By, Engesvang (lb.nr. 50). Centret bemærker i øvrigt, at man går ud fra, at almindelig vedligeholdelse og fornyelse af eksisterende dræn kan ske uden tilladelse. Sagsrejserne finder det af hensyn til opfattelsen af landskabet væsentligt, at der generelt i fredningsområdet ikke bør sker yderligere terrænændringer ved råstofindvinding. På lb.nr. 50 er arealet dog i forvejen så ujævnt af til-

groede muld- og sanddynger, at sagsrejserne ikke har indvendinger imod, at der inden for dette areal, hvor der tidligere er gravet grus, fortsat kan indvindes til egen brug inden for råstoflovgivningens rammer.

Vedrørende § 5.1 (arealer i omdrift) ønsker **Rådgivningscentret** præciseret, at vedligeholdelse og fornyelse af eksisterende læhegn kan ske uden tilladelse, samt at det tilføjes, at der kan etableres nye læhegn, når det er nødvendigt af hensyn til den landbrugsmæssige drift og henviser til at de nordvestligste arealer er meget sandede. Centret fortolker endvidere bestemmelsen i § 5.1 således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at arealerne kan udnyttes til bl.a. noon-food dyrkning, herunder vildtbeplantning, der skal skæres ned ved roden mindst 1 gang hver 10 år. **Sagsrejserne** fortolker bestemmelsen således, at eksisterende hegn må vedligeholdes og fornys. Sagsrejserne finder, at der af landskabelige grunde ikke bør være mulighed for at etablere yderligere læhegn. Endvidere finder sagsrejserne, at noon-food afgrøder af træagtige planter kan sidestilles med pyntegrønt og energiafgrøder, og mener ikke, at de bør være i området af landskabelige grunde.

Vedrørende lb.nr. 49 har fredningsnævnet den 12. juni 2001 truffet afgørelse om, at den vildtremise på 0,49 ha, den nye ejer har etableret, er i strid med fredningens formål og derfor skal fjernes. Afgørelsen blev af **Rådgivningscentret** påklaget til Naturklagenævnet. Rådgivningscentret gør principalt gældende, at vildtbeplantning ikke er omfattet af fredningsbestemmelserne, og således umiddelbart tilladt. Subsidiært gøres gældende, at der bør meddeles dispensation til bevaring af vildtremisen, navnlig under henvisning til at den vil tilføre området nogle værdier, der bør bevares, og ikke på nogen måde vil være i strid med fredningens formål. Det er **sagsrejsernes** opfattelse, at afslaget på bibeholdelse af vildtplantningen bør opretholdes, da beplantningen er i strid med intentionerne i fredningen.

Vedrørende § 5.2 (udyrkede arealer) ønsker **Rådgivningscentret**, at det på skræntarealerne skal være tilladt at foretage tilplantning fortrinsvis med løvfældende træer og buske og fornyelse af beplantning. **Sagsrejserne** har i den forbindelse bemærket, at intentionen i fredningen er, at eksisterende skove, andre bevoksede arealer og skræntarealer ikke må genplantes eller tilplantes. Sagsrejserne har henvist til, at hele Klode Mølle trekantens sydskrænt, herunder lb.nr. 48 og lb.nr. 49 som repræsenteres af rådgivningscentret, er undtaget fra disse be-

stemmelser og ifølge fredningskendelsens § 5.3 kan efterplantes med stedhørende løvtræer.

I § 5.2 andet afsnit er anført, at vedligeholdelse af grøfter og dræn samt omlægning af enge kun kan ske efter fredningsnævnets tilladelse, og kun hvis det er nødvendigt for plejen. Rådgivningscentret finder, at det naturligvis fortsat bør kunne ske efter de generelle regler og uden fredningsnævnets tilladelse. Centret bemærker, at et afslag på vedligeholdelse af et dræn kan få store konsekvenser for afvanding af landbrugsarealerne. Centret finder, at den almindelige § 3 beskyttelse er tilstrækkelig til regulering af de udyrkede arealer. Sagsrejsjerne har anført, at de finder det betydningsfuldt, at også § 3-arealer er omfattet af de generelle fredningsbestemmelser, og herunder særlig retten til pleje ved fjernelse af uønsket træopvækst.

Vedrørende § 6 (pleje, anlæg og naturgenopretning) bør plejeretten efter Rådgivningscentrets opfattelse begrænses til udyrkede arealer. Centeret finder endvidere, at hvis der opstår uenighed mellem amtsrådet og lodsejeren om retningslinier for plejen, bør planen opgives, samt at bestemmelsen om, at amtsrådet kan foretage pleje, hvis lods-ejeren ikke ønsker at udføre den, bør udgå. Sagsrejsjerne kan acceptere, at plejeretten begrænses til de udyrkede arealer samt de skovarealer og omdriftsarealer, der på et senere tidspunkt bliver omfattet af bestemmelser for udyrkede arealer, men finder herudover, at bestemmelsen bør bibeholdes.

Rådgivningscentret ønsker at bestemmelsen om, at der på privatejede arealer udlægges stier på max 2,5 m som vist på kortet, udgår, idet det vil virke meget generende for driften af arealerne, ikke mindst hvis der skal holdes frilandsgrise på de tilstødende arealer. Såfremt dette ikke imødekommes, ønskes stiforløbet over matr.nr. 10, Klode Mølle, Engesvang ændret, så stien følger kanten af den gamle å i stedet for at gå tværs over engen. Sagsrejsjerne finder det væsentligt, at der bliver mulighed for gående færdsel ad stier også i Klode Mølle området, hvorfor kravet om udlæg af stier fastholdes. Sagsrejsjerne oplyser endvidere, at de 170 m sti i overensstemmelse med fredningskortet og erstatningskendelsen ligger på matr.nr. 1b Stenholt By, Engesvang (1b.nr. 58). For fredningens skyld er det dog uden betydning, om stien ligger på den ene eller anden side af skellet, og stistykket kan derfor flyttes til 1b.nr. 50, hvis begge ejere ønsker det.

Rådgivningscentret finder, at bestemmelsen i § 6 om, at fredningen ikke er til hinder for gennemførelse af et efterfølgende naturgenopret-

ningsprojekt med henblik på at genskabe Klode Mølle området som et naturligt slynget vandløb, bør udgå, idet det vil få så store konsekvenser for de tilstødende arealer, at det vil kræve en helt ny sag. Det bør som et minimum anføres, at det under ingen omstændigheder kan gennemføres uden lodsejernes accept og da mod fuld erstatning. **Sagsrejserne** finder, at bestemmelsen om naturgenopretningsprojekt bør fastholdes, idet det bemærkes, at ulemper i form af forringet afvanding som følge af et eventuelt naturgenopretningsprojekt først vil blive værdisat i forbindelse med et konkret projekt.

Særbestemmelser

Lodsejerne (lb.nr. 65) ønsker plejeretten på matr.nr. 2u Elling, Funder, indskrænket til tynding og opstamning. Endvidere ønskes afmærkningen af Ellingpigens findested flyttet ind på statens areal. **Sagsrejserne** ønsker bestemmelsen om ret til pleje ved tynding og rydning fastholdt af hensyn til den visuelle sammenhæng mellem mosen og Bjeldskov Dal. Sagsrejserne har ikke noget at indvende mod, at afmærkningen flyttes ind på statens areal.

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens behandling, herunder besigtigelse og offentligt tilgængeligt møde, har deltaget 8 af Naturklagenævnets 10 medlemmer: Bent Jacobsen (formand), Ole Pilgaard Andersen, Marie-Louise Andreassen, Peter Christensen, Leif Hermann, Mogens Mikkelsen, Jens Steffensen og Poul Søgaard.

Nævnet udtaler enstemmigt:

Genskabelsen af Bølling sø har store natur- og kulturhistoriske værdier. Det bør derfor tilstræbes, at der skabes en egentlig sø med en stor åben vandflade, som sagsrejserne og de to kommuner har lagt afgørende vægt på. Det er endvidere af afgørende betydning, at Klode Mølle området fastholdes som en åben dal og en del af Bølling Sø bækkenet.

På denne baggrund anses området for fredningsværdigt, og fredningen, herunder etablering af søen og fredningens afgrænsning, bør gennemføres i det væsentlige som bestemt af fredningsnævnet.

Det bestemmes, at der kan etableres en sø med maksimal vandstand i kote 67,25. Skov- og Naturstyrelsen skal efter forhandling med Kulturarvsstyrelsen og Herning Museum udarbejde et projekt for beskyttelse

af de kulturhistoriske interesser i bredzonen ved den kommende sø. Projektet skal iværksættes således, at de arkæologiske forekomster i området op mod Kragelundvej ikke lider skade og skal være etableret senest, når vandstanden når kote 66,5. Eventuel uenighed mellem parterne forelægges fredningsnævnet til afgørelse.

Det tidligere tørveværk på (lb.nr. 35) matr.nr. 1ab Tollund, Funder findes efter en konkret vurdering at burde forblive under fredningen, mens den tidligere sandgrav på (lb.nr. 49) matr.nr. 1c Klode Mølle, Engesvang udtages af fredningen.

Vedrørende (lb.nr. 65) matr.nr. 2u Elling, Funder bestemmes det, at naturpleje skal udføres med særlig hensyntagen til ejerens ønske om, at bevoksningen kun udtyndes i begrænset omfang. En eventuel markering af Ellingpigens findested skal ske på statens areal.

Det bestemmes endvidere vedrørende (lb.nr. 50) matr.nr. 1g Stenholt By, Engesvang, at det skal være tilladt at udnytte grusforekomsterne til eget brug inden for råstoflovens rammer. Endvidere flyttes stien over engen på matr.nr. 1o Klode Mølle, Engesvang, således at den i princippet følger det gamle åløb. Herefter går den langs ejendommens skel mod matr.nr. 1d Klode Mølle, Engesvang (lb.nr. 48) frem til Bølling Sø Kanal. Hvorefter stien forløber på lb.nr. 48 langs nordsiden af Bølling Sø Kanal på matr.nr. 1d og 1b begge Klode Mølle, Engesvang.

På (lb.nr. 52) matr.nr. 1m Klode Mølle, Engesvang, må beplantningen bibeholdes og gentilplantes med løvtræer.

Et flertal på 6 medlemmer bestemmer, at vildtremisen på (lb.nr. 49) matr.nr. 1c Klode Mølle, Engesvang, kan bibeholdes, dog således at de plantede træer fjernes ved ejerens foranstaltning inden 2 måneder fra datoen for Naturklagenævnets afgørelse, mens buskbeplantningen kan bibeholdes.

Mindretallet (Ole Pilgaard Andersen og Leif Hermann) stemmer for at hele beplantningen fjernes.

Endelig bestemmes det vedrørende lb.nr. 49, at den tidligere sandgrav på matr.nr. 1c Klode Mølle, Engesvang holdes uden for fredningen.

Idet fredningsnævnets afgørelse af 18. december 2001 ophæves, fastsættes følgende fredningsbestemmelser for fredningsområdet, der er afgrænset som vist på det fredningskort, der hører til Naturklagenævnets

afgørelse. Fredningen omfatter helt eller delvist de på vedhæftede matrikelfortegnelse anførte ejendomme.

§ 1. Fredningens formål

Fredningen har til formål at etablere Bølling Sø med et vanddækket areal på op til 360 ha og at bevare og sikre søen og dens omgivelser som et smukt og indholdsrigt landskab med et varieret plante- og dyreliv, samt at sikre de natur- og kulturhistoriske værdier på de omgivende arealer mellem den fremtidige sø og Klode Mølle og i området syd for Bølling Sø.

Fredningen har endvidere til formål at bevare og genskabe andre naturværdier i området, samt give befolkningen adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne.

§ 2. Arealovertagelser og etablering af søen

Privatejede arealer, der er nødvendige for søens etablering, eller som kommer til at udgøre de tilstødende bredarealer, og som ikke allerede er eller bliver erhvervet ved frivillige aftaler af Skov- og Naturstyrelsen, overtages af styrelsen som led i gennemførelsen af fredningen.

Bølling Sø kan etableres med en maksimal vandstand i kote 67,25. Skov- og Naturstyrelsen følger naturtilstanden i søen og kan under hensyn til naturtilstanden og årstidsvariation operere med vandstandsvariationer i intervallet fra kote 67,25 og ned til kote 66,50.

I forbindelse med søens etablering foretages følgende:

Skov- og Naturstyrelsen udarbejder efter forhandling med Kulturarvsstyrelsen og Herning Museum et projekt for beskyttelse af de kulturhistoriske interesser i bredzonen ved den kommende sø. Projektet skal indeholde de fornødne sikringsforanstaltninger og iværksættes således, at de arkæologiske forekomster i området op mod Kragelundvej ikke må lide skade og skal være etableret senest, når vandstanden når kote 66,50. Såfremt der andre steder i fredningsområdet viser sig behov for at lave sikringsforanstaltninger mod påvirkninger fra den kommende sø, skal disse iværksættes.

Selve etableringen af søen sker ved en regulerbar opstemning ved Kragelundvej. I forbindelse med opstemningen kan anlægges en beskyttende dæmning langs vejen, eller vejen kan hæves.

Som afløb fra Bølling Sø genskabes det tidligere afløb fra søen som et ca. 650 m langt slynget løb fra Kragelundvej mod vest. Vandløbets bundkote skal ligge i kote 65,50 (+/-25 cm) ved vejen og i kote 64,50 i vestenden. Der etableres odderpassage under Kragelundvej.

Nødvendige terrænarbejder samt fjernelse af vegetation kan foretages i tilknytning til forbehandlingen af de arealer, der vil blive sat under vand.

Eventuel uenighed mellem parterne om foranstaltninger, der skal udføres i medfør af denne bestemmelse, forelægges fredningsnævnet.

§ 3 Bebyggelse mv.

Der må ikke opføres ny bebyggelse, herunder tilbygninger, skure, hytter, opstilles campingvogne eller lignende. Dog er det umiddelbart tilladt at opstille læskure (for græssende dyr) samt flytbare svine- og fårehytter.

Fredningsnævnet kan tillade opførelse af nødvendige driftsbygninger i tilknytning til eksisterende bygninger. Herudover kan fredningsnævnet tillade opført mindre bygninger, f.eks. bygninger til formidlingsformål, toiletbygninger og lignende.

§ 4 Terrænændringer, afvanding, anlæg, dyrefarme mv.

Der må ikke ske terrænændringer, herunder udnyttelse af råstoffer, opfyldning, yderligere afvanding eller tilsvarende indgreb. Bestemmelsen er dog ikke til hinder for, at der på matr.nr. 1g Stenholt By, Engesvang sker udnyttelse af grusforekomsterne til eget brug inden for råstoflovens rammer.

Fredningsnævnet kan tillade retablering af tidligere opfyldninger, råstofgrave og lignende.

Der må ikke etableres dambrug, dyrefarme, herunder hjorte- og minkfarme.

Der må ikke opføres tekniske anlæg mv., såsom master, vindmøller, tårne, transformatorstationer eller tilsvarende indretninger.

Der må ikke etableres landingspladser for fly og helikoptere, oplags- og lossepladser, motorbaner, sportsanlæg, skydebaner el.lign. samt

skæmmende indretninger. Den eksisterende skydebane må dog fortsat anvendes i hidtidigt omfang. Der må endvidere ikke etableres lysanlæg, bortset fra sædvanlig belysning i tilknytning til beboelses- og driftsbygninger.

Der kan opstilles et udsigtstårn på Bjeldskov samt et eller to fugletårne efter fredningsnævnets nærmere godkendelse. Der kan endvidere efter fredningsnævnets nærmere godkendelse etableres mindre anlæg i tilknytning til Engesvang by til støtte for fritidssejls med mindre robåde.

Undtaget fra ovennævnte bestemmelser er anlæg og undersøgelser, som er nødvendige forud for retablering af Bølling Sø samt ca. 650 m af afløbet fra søen, samt etablering af anlæg, som direkte eller indirekte afledes af søens retablering, jf. § 2. Endvidere anlæg omfattet af § 8 samt vejanlæg, som skal forbinde Bøllingsøvej med Skeldalvej. Endelig er undtaget anlæg til regulering af vandløb og vandstand i Østermose med omgivelser, herunder opfyldning af grøfter og nygravning af vandløb.

§ 5 Arealernes drift og anvendelse

Anvendelsen af de arealer, der ikke oversvømmes, fastsættes for de forskellige arealtyper, der er vist på fredningskortet, jf. også bilag til fredningskortet - ortofoto af 2002 -, således:

§ 5.1 Arealer i omdrift

Arealerne må fortsat udnyttes landbrugsmæssigt, men fredningen er ikke til hinder for, at arealer i omdrift overgår til mere ekstensiv udnyttelse. Arealerne må dog ikke tilplantes, ej heller med juletræer, energiafgrøder, noon-food afgrøder af træagtige planter eller lignende. Der må ikke etableres nye læhegn. Eksisterende hegn må vedligeholdes og fornys.

§ 5.2 Udyrkede arealer

Udyrkede arealer som enge, moser, overdrev, heder eller skrantarealer og andre udyrkede arealer, må ikke tilplantes, omlægges eller behandles med sprøjtemidler. Vedligeholdelse af eksisterende grøfter og dræn er umiddelbart tilladt. Omlægning af enge kan efter fredningsnævnets nærmere godkendelse tillades, hvis dette er nødvendigt for plejen. Fredningsnævnet kan endvidere meddele tilladelse til en begrænset

gødskning eller anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler på enge, hvis det er nødvendigt for opretholdelse af græsning på arealerne eller for bekæmpelse af tidsler og bjørneklo.

For så vidt angår Skov- og Naturstyrelsens areal på matr.nr. 1a Klosterlund, Engesvang, og på matr.nr. 3np Engesvang By, Engesvang, hvor der er registeret bopladser eller forventes at være særligt bevaringsværdige fortidsminder, må ingen form for jordbehandling finde sted uden fredningsnævnets tilladelse. Fredningsnævnet kan på disse arealer beslutte, at afgræsning med kreaturer ikke må finde sted.

§ 5.3 Skovarealer

Eksisterende skove og andre bevoksede arealer må ikke gen- eller efterplantes. Når de eksisterende bevoksninger fældes eller dør, omfattes arealerne af bestemmelserne for udyrkede arealer. Undtaget herfra er plantning og fældning af træer på de tilplantede dele af matr.nr. 4b, 4o og 4ak Engesvang By, Engesvang, samt de dele af matr.nr. 4t og 4i Engesvang By, Engesvang, som ikke afstås til det offentlige.

For følgende matr.nr. er fredningen endvidere ikke til hinder for, at skovarealet efterplantes med stedhørende løvtræer, fortrinsvis eg og buske, i samarbejde med plejemyndighederne om en plejeplan mv., jf. § 6: 1a, 1c, 1b og 1m, Klode Mølle, Engesvang, 1b, 1ø, 1bo, 1ay, 1bp, 2p, 2q og 2x Engesvang By, Engesvang, samt 1s, 1t og 2u Elling, Funder.

§ 6 Pleje samt naturgenopretning

Plejemyndighederne har ret til at pleje de udyrkede arealer og de skovarealer og omdriftsarealer, der på et senere tidspunkt bliver omfattet af bestemmelserne for udyrkede arealer. Amtet forestår plejen af de privatejede arealer. Skov- og Naturstyrelsen forestår plejen af de arealer, der ejes af staten ved Miljøministeriet. Ved pleje af statens arealer på matr.nr. 1a Klosterlund, Engesvang, og matr.nr. 3np Engesvang By, Engesvang, skal det så vidt muligt sikres, at opvækst af krat og trævegetation ikke beskadiger registrerede eller forventede mulige arkæologiske interesser.

De nærmere retningslinier for pleje af privatejede arealer skal fremgå af plejeplaner, der udarbejdes efter drøftelse med lodsejerne. Såfremt der ikke opnås enighed mellem plejemyndigheden og lodsejerne om plejeforanstaltninger, forelægges spørgsmålet for fredningsnævnet til afgø-

relse. I det omfang de private lodsejere ikke selv ønsker at udføre plejen, kan amtet foretage den uden udgift for ejeren af arealet. Der henvises til de til enhver tid gældende regler om pleje af fredede arealer, for tiden Miljø- og Energiministeriets bekendtgørelse nr. 837 af 4. september 2000.

Fredningen er ikke til hinder for, at der med fredningsnævnets godkendelse gennemføres et efterfølgende naturgenopretningsprojekt efter reglerne i vandløbsloven med henblik på at genskabe åen gennem Klode Mølle området som et naturligt slynget vandløb.

§ 7 Sejlads, fiskeri og jagt

Skov- og Naturstyrelsen udarbejder et regulativ for Bølling Sø ud fra følgende hovedprincipper:

Sejlads uden brug af motor og sejl er som udgangspunkt tilladt. Hensynet til sårbare naturinteresser kan dog betinge indskrænkninger i færdselsretten i dele af området eller indførelse af tidsbegrænsninger i færdslen. Tilsynsmyndigheden kan anvende motor under udøvelse af tilsynet med området.

Fiskeri med stang og snøre kan tillades. Net, ruser og faststående redskaber må ikke anvendes. Ved Skov- og Naturstyrelsens eventuelle pleje af fiskebestanden kan dette princip fraviges. Udsætning af fisk er ikke tilladt, undtagen udsætninger, som måtte indgå naturligt i en regulering af søens økologiske tilstand.

Jagt er ikke tilladt på søen.

På landarealerne er jagt ikke tilladt inden for en afstand af 75 m fra søbredden.

§ 8 Almenhedens færdsel og ophold samt udlæg af stier mv.

Færdsel på landarealerne kan ske på de på kortbilaget angivne stier, der på de privatejede arealer udlægges med en bredde på maksimal 2,5 m. Langs stierne har amtet efter forhandling med lodsejerne ret til opsætning af informationstavler, bænke, affaldskurve og lignende.

På de Skov- og Naturstyrelsen tilhørende arealer skal der etableres stier, parkeringspladser og udsigtspunkter, således at der bliver mulighed for færdsel til fods og eventuelt mulighed for at cykle og ride rundt om Bølling Sø. Stinettet tilsluttes Hærvejsstien. Langs disse

stier kan Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med amtet opsætte informationstavler, bænke, affaldskurve og lignende.

I øvrigt har offentligheden ret til at færdes og opholde sig på landarealerne efter naturbeskyttelseslovens almindelige regler. Skov- og Naturstyrelsen kan dog på statens arealer fastsætte begrænsninger i denne færdsel af hensyn til bevaring af særlige naturinteresser.

§ 9 Særbestemmelser

Følgende bestemmelser supplerer bestemmelserne i §§ 5 og 6:

På matr.nr. 1t Engesvang By, Engesvang, skal mindestenen på arealet bevares indtil videre og må kun fjernes med fredningsnævnets godkendelse.

På matr.nr. 2u Engesvang By, Engesvang, på det areal, som er krydsskraveret på fredningskortet, har plejemyndigheden ret til at pleje mosearealet ved udtynding af bevoksningen i begrænset omfang.

For nedennævnte ejendomme træder følgende bestemmelser i stedet for bestemmelserne i §§ 5 og 6:

På matr.nr. 2r Moselund, Engesvang, og matr.nr.1x og lag Tollund, Funder, samt 1i Tollund, Funder, må arealerne kun drives med græsning og med høslet. Omlægning og kalkning må højst finde sted hvert 5. år. Der må ikke bruges bekæmpelsesmidler, og kunstgødning må kun tilføres i form af behersket forårsgødning af de arealer, der er udlagt til høslet.

Hvis ejeren ikke selv ønsker at drive arealerne på en sådan måde, at karakteren af græsnings- og høsletsareal opretholdes, er plejemyndigheden berettiget til uden udgift for ejeren at foranstalte afgræsning af arealerne i sammenhæng med driften af statens arealer vest for ejendommen. Ejeren skal tåle de ændringer af grundvandstanden, som måtte følge af den offentlige regulering af afløbskanalen fra Bølling Sø og det øverste løb fra Funder Å, herunder også eventuel tidvis oversvømmelse af arealet nærmest Femørevejen.

For den del af matr.nr. 2r Moselund, Engesvang og matr.nr.1x og lag Tollund, Funder, som er krydsskraveret på fredningskortet, gælder yderligere, at arealet ikke må tilføres gødning udefra og heller ikke må kalkes eller omlægges. Driften skal ske i samarbejde med plejemyndigheden, som skal kunne godkende græsningens art og omfang samt hånd-

teringen af trævæksten på arealet. Eventuelle udgifter til sætning af hegn og hugst, som måtte følge af krav fra plejemyndigheden, betales af denne.

§ 10 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50.

§ 11 Ophævelse af deklaration

Deklaration af 26. august 1937 om beskyttelse mv. af fortidsminde på ejendommen matr.nr. 1a Klosterlund, Engesvang, lyst på ejendommen 11. september 1937 ophæves.

§ 12 Tilladelser efter naturbeskyttelsesloven og efter anden lovgivning

De anførte fredningsbestemmelser træder i stedet for følgende tilladelser efter naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven, planloven og skovloven, jf. naturbeskyttelseslovens § 38, stk. 6.:

Lov om naturbeskyttelse (lovbekendtgørelse nr. 85 af 4. februar 2002):

§ 3 om søer, åer, moser og ferske enge mv. med henblik på oversvømmelse af søarealerne samt påvirkning af bredarealer, jf. fredningsbestemmelsens § 2 og med henblik på etablering af stier, jf. fredningsbestemmelsens § 8.

§ 18 om ændring i tilstanden af arealer inden for 100 m fra fortidsminder, der er beskyttet efter § 12, med henblik på oversvømmelse af søarealerne samt påvirkning af bredarealer, jf. fredningsbestemmelsens § 2.

Lov om vandløb (lovbekendtgørelse nr. 404 af 19. maj 1992):

§ 17 om regulering af vandløb, § 48 om etablering af opstemningsanlæg med henblik på genskabelse af Bølling Sø ved opstemning, jf. fredningsbestemmelsernes §§ 2 og 5, samt lovens § 49 om ændring af flodemål i søer med henblik på forvaltning af naturtilstanden i søen ved ændring af flodemål, jf. fredningsafgørelsens § 2.

Lov om planlægning (lovbekendtgørelse nr. 763 af 11. september 2002):

§ 35 om ændret anvendelse af landzonearealer med henblik på oversvømmelse af landbrugsarealer, jf. fredningsbestemmelsens § 2, opsætning af udsigtstårn og fugletårne, jf. fredningsbestemmelsens § 6 samt etablering af parkeringspladser, jf. fredningsbestemmelsens § 8.

Skovlov (lovbekendtgørelse nr. 959 af 11. februar 1996):

§ 16, stk. 4, om ændret anvendelse af fredskovspligtige arealer.

§ 13 Arealafståelse

Fra følgende ejendomme afstås arealer ved fredningen til staten ved Miljøministeriet: Ejendommen matr.nr. 2m, 3cø, 3da og 4e Engesvang By, Engesvang, samt del af 1a Klosterlund, Engesvang, 73,2 ha. Del af ejendommen matr.nr. 4bz Engesvang By, Engesvang, ca. 0,5 ha. Ejendommen matr.nr. 4f, 4p, 4r,4u og 4ø, Engesvang By, Engesvang, samt del af 4i og 4t Engesvang By, Engesvang, ca. 15,5 ha. Ejendommen matr.nr. 1d Bollund Sø, Kragelund, 0,9 ha. Ejendommen matr.nr. 1f, 4a og 4b Bollund Sø, Kragelund, 10,4 ha. Ejendommen matr.nr. 2o Refshale By, Kragelund, og 2t Moselund, Engesvang, 7,1 ha. Ejendommen matr. nr. 1s og 1t Elling, Funder, 4,2 ha. Ejendommen matr.nr. 2x Elling, Funder, ca. 1,1 ha. Ejendommen matr.nr. 2av Moselund, Engesvang, 2i og 2v Elling, Funder, 1,0 ha. Del af ejendommen matr.nr. 1ab Tollund, Funder, 2,0 ha. Ejendommen, 2ao Refshale By, Kragelund, 1,5 ha. Ejendommen matr.nr. 2o Elling, Funder, ca. 0,7 ha. Ejendommen matr.nr. 2p Elling, Funder, 0,8 ha.

På Naturklagenævnets vegne

Bent Jacobsen
viceformand

Afgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. naturbeskyttelseslovens § 82. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. lovens § 88, stk. 1.

Fortegnelse
over matrikelnumre der helt eller delvist er omfattet
af Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003

Engesvang By, Engesvang:

1ay, 1az, 1b, 1bg, 1bh, 1bo, 1bp, 1cl, 1co, 1x, 1ø, 2ar, 2m, 2p, 2q,
2r, 2x, 3cø, 3da, 3fu, 3lk, 3np, 4ak, 4b, 4bz, 4c, 4d, 4e, 4f, 4i, 4o,
4p, 4pv, 4r, 4t, 4u, 4ø.

Moselund, Engesvang:

2a, 2aa, 2av, 2bæ, 2ck, 2cs, 2ct, 2r, 2s, 2t.

Pårup By, Engesvang:

2bv.

Klosterlund, Engesvang:

1a, 1d.

Stenholt By, Engesvang:

1aa, 1ab, 1ac, 1af, 1b, 1g, 1i, 1z, 2c, 2g, 2h, 3b, 4b.

Klode Mølle, Engesvang:

1a, 1b, 1c, 1d, 1m, 1o.

L1. Klosterlund, Kragelund:

1m.

Bollund Sø, Kragelund:

1a, 1d, 1f, 3a, 4a, 4b.

Refshale By, Kragelund:

1q, 2ao, 2av, 2ax, 2ay, 2i, 2o, 2x.

Elling, Funder:

1c, 1d, 1f, 1k, 1l, 1s, 1t, 1u, 1v, 2g, 2i, 2o, 2p, 2q, 2u, 2v, 2x.

Tollund, Funder:

1ab, 1ag, 1i, 1x.

Naturklagenævnets afgørelse

af 28. maj 2003

om erstatning i anledning af fredning af Bølling Sø og omgivende arealer i Silkeborg Kommune, Århus Amt, og Ikast Kommune, Ringkøbing Amt
(sag nr. 03-111/650-0001)

Fredningsnævnet for Ringkøbing Amt har den 18. december 2001 truffet afgørelse om erstatning i anledning af den samtidig besluttede fredning af et areal på ca. 835 ha af Bølling Sø og omgivende arealer.

Fredningsnævnet har tilkendt erstatning til 45 lodsejere i fredningsområdet på i alt 3.554.450 kr.

Fredningsnævnets afgørelse er i medfør af naturbeskyttelseslovens § 42 forelagt Naturklagenævnet til efterprøvelse og er tillige påklaget af en række lodsejere.

Fredningsnævnets afgørelse

Erstatning for arealafståelse

Erstatningen for arealafståelse er som udgangspunkt opgjort efter standardtakster på grundlag af størrelsen og karakteren af de afståede arealer. Fredningsnævnet har fastsat en sats for de enkelte ejendomme under hensyntagen til den offentlige ejendomsvurdering. Fredningsnævnet har endvidere tilsluttet sig og godkendt de betingede aftaler, fredningssagsrejserne har indgået.

Udover den takstmæssige udmålte erstatning beregnet ud fra størrelsen af arealerne har nævnet givet en række lodsejere et tillæg efter en konkret vurdering. Tillægget skal dække de tab, lodsejerne har haft som følge af mistede herlighedsværdier. Det drejer sig især om særligt attraktive naturgrunde med særligt gode jagtforhold eller med lovligt opstillede jagthytter og lignende.

Der er givet følgende tillæg:

Lb.nr. 15. Lodsejeren har anlagt andedamme, hvorfor ejendommen som jagtejendom er anset for at have en højere værdi. Tillægget er fastsat til 20.000 kr.

Lb.nr. 32. Der er tale om en mindre lystejendom, hvor der er anlagt andedamme. Tillægget er fastsat til 20.000 kr.

Lb.nr. 34. Der er tale om en mindre lystejendom, hvor der er anlagt andedam og opført et par mindre fritidshuse/skure. Der er endvidere ved søen en "hochsitz". Tillægget er fastsat til 80.000 kr.

Lb.nr. 35. Efter ekspropriation bliver ejendommen på mindre end 5 ha., hvorfor ejeren ikke længere kan udleje jagten. Tillægget er fastsat til 20.000 kr.

Lb.nr. 62. Der er tale om en mindre lystejendom, hvor der er opført et mindre fritidshus. Tillægget er fastsat til 20.000 kr.

Særskilt erstatning til lb.nr. 9. Ejendommen mister næsten hele sit jordtilliggende og kan ikke længere betragtes som en lyst- og jagtejendom med bolig. Endvidere bliver erhvervsbygningerne også mindre værd. Erstatningen er fastsat efter en indhentet vurdering til i alt 590.000 kr.

Erstatning for fredning uden arealafståelse

Der er fastsat en grundtakst på 1.500 kr. pr. ha, der gælder selvom arealet er mindre end 1 ha. For arealer inden for naturbeskyttelseslovens beskyttelseslinier omkring skove, søer og åer tilkendes kun en grundtakst på 750 kr. pr. ha. For søer, vandløb, moser, ferske enge, overdrev og lignende, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, tilkendes ingen grundtakst.

Til grundtaksten er der givet tillæg for manglende muligheder for at udnytte arealerne til dyrkning af f.eks. pyntegrønt. De højere liggende ikke tilplantede arealer i fredningen er ansat som mulige, men ikke særligt egnede til pyntegrønt, og der gives et tillæg på 1.500 kr. pr. ha. De lavtliggende arealer i Klode Mølle området mv. er anset som uegnede og har derfor ikke fået noget tillæg.

For plantage/skov er tilkendt 1.500 kr. pr. ha.

For nye stier er tilkendt 20 kr. pr. lb. m. Stier ad eksisterende veje er tilkendt 10 kr. pr. lb. m.

Endelig er der for enkelte ejendomme på grund af særlige forhold, herunder særbestemmelser givet følgende skønsmæssige tillæg:

Lb.nr. 61. Der er givet et skønsmæssigt fastsat tillæg, idet dele af ejendommen vil få forringet afvanding på grund af retableringen af afløbet fra søen. Tillægget er fastsat til 20.000 kr.

Lb.nr. 65. Der er for en særbestemmelse om fredningsmyndighedens ret til pleje af et moseareal og ret til markering af Ellingpigens findested, givet et tillæg på 20.000 kr.

Lb.nr. 78 og 79. På grund af særbestemmelserne for ejendommene har fredningsnævnet accepteret lodsejernes krav om erstatning på 10.000 kr. pr. ha.

Erstatningskrav og synspunkter over for Naturklagenævnet

Generelle erstatningskrav - grundtakst mv.

Landbrugets Rådgivningscenter, der repræsenterer en række lodsejere, har fremsat generelle erstatningskrav, som ligger betydeligt over de af fredningsnævnet tilkendte beløb. Endvidere ønskes minimumserstatningerne fordoblet. Forhøjelsen af erstatningskravene skal ifølge centret ses bl.a. i lyset af den lange sagsbehandlingstid, og dels i lyset af de prisstigninger, der er sket siden erstatningskravet blev fremsat i 1996. Sagsrejserne har hertil bemærket, at man har noteret sig, at de tilkendte erstatningsbeløb ligger på niveau med det, der er tilkendt i fredningen af Stampestrømmen - Naturklagenævnets afgørelse af 8. marts 2001 vedrørende fredning af arealer omkring Stampestrømmen og Mundbjerg syd for Stubbergård Sø i Vinderup Kommune i Ringkøbing Amt. Sagsrejserne har på den baggrund ingen bemærkninger til de beløb, som fredningsnævnet har fastsat.

Individuelle erstatningskrav

Rådgivningscentret har derudover fremsat individuelle erstatningskrav for en række lodsejere - lb.nr. 35, 46, 48, 49, 50 og 70.

Lb.nr. 35. Kravene lyder på 190.000 kr. for 1,9 ha, der eksproprieres af den samlede ejendom på 5,9 ha, samt 80.000 kr. for mistede jagtind-

tægter i alt 270.000 kr. Der er tilkendt erstatning - i alt på 100.500 kr. - for arealafståelse fastsat ud fra ejendommens samlede ejendoms-vurdering på 250.000 (42.000 kr. pr. ha) samt et tillæg på i alt 20.000 kr. som følge af, at restejendommens areal bliver mindre end 5 ha og derfor ikke længere kan jagtudlejes selvstændigt. **Sagsrejserne** finder, at erstatningen for arealafståelsen er rimelig i forhold til, hvad der er betalt for lignende arealer i området. Det særlige jagtlejeforhold er af Rådgivningscentret opgjort som tab af en årlig jagtlejeindtægt på 4.000 kr. for de 5,9 ha kapitaliseret med faktor 20. **Sagsrejserne** vurderer de 4.000 kr. som en realistisk jagtleje, men peger på, at der fortsat må drives jagt på restarealet, og at restarealet stadig må jagtudlejes til naboerne. **Sagsrejserne** vurderer derfor det særlige jagttab til kun 2.000 kr. årligt.

Lb.nr. 46, 48 og 50. Der ønskes 7,50 kr. ekstra pr. lb. m for 5 m bufferzone ved nye stier, idet ejernes muligheder for at holde udegrise på arealer langs stierne vil være begrænsede. **Sagsrejserne** har ingen indvendinger herimod. For **lb.nr. 48** ønskes 50.000 kr. i værdinedgang for fredningsgrænsens nærhed til bygninger samt jagtforringelse på grund af sti. **Sagsrejserne** anfører, at fredningen ingen indvirkning har på bygninger uden for fredningen, samt at de antager, at den generelle takst på 20 kr. pr. lb. m for nye stier også dækker almindelige jagtmæssige gener. **Lb.nr. 50.** Der kræves erstatning for ekstraudgifter, såfremt der ikke forsat kan graves grus til eget brug, tabet er opgjort til ca. 10.000 kr. pr. år. Endvidere kræves der et ekstra beløb for jagtforringelse på mindst 50.000 kr. under henvisning til, at nyt stiforløb går gennem særdeles gode jagtarealer. **Sagsrejserne** henviser til deres bemærkninger vedrørende grusgravning på ejendommen, og at den generelle sats på 20 kr. pr. lb. m også dækker almindelige jagtmæssige gener.

For **lb.nr. 49** kræves i værdinedgang for fredningsgrænsens nærhed til bygninger 50.000 kr.

Lb.nr. 70. Der kræves 100.000 kr. for ekspropriation af hele ejendommen på 0,8 ha. Der er tilkendt en erstatning på 23.900 kr. svarende til ejendomsvurderingen. Som begrundelse for kravet har rådgivningscentret henvist til, at der er tale om et stykke frijord, hvor familie fra nær og fjern har været samlet til "familietræf", samt at arealet har meget stor rekreativ værdi, hvorfor den fastsatte erstatning ikke tilnærmelsesvis dækker arealets værdi. **Sagsrejserne** finder, at den tilkendte erstatning er i overensstemmelse med, hvad der i øvrigt er givet for lignende arealer i området.

6.2.2 Øvrige klager

Lb.nr. 13. Lodsejeren ønsker erstatning for færdsel på eksisterende vej. Sagsrejserne har oplyst, at den pågældende vejstrækning ligger på naboens ejendom (lb.nr. 14A), og derfor har naboen fået tilkendt erstatningen.

Lb.nr. 26. Fredningsnævnet har givet en afståelseserstatning på 480.000 kr. svarende til ejendomsvurderingen. Skov- og Naturstyrelsen har påklaget erstatningens størrelse. Efter styrelsens vurdering bør der højst tilkendes en erstatning på 297.000 kr. Styrelsen har underbygget påstanden med beskrivelse af bevoksningerne, oplysninger om ejendomsvurderinger for de aktuelle arealer og for andre arealer i området og handelspriser i området i årene 1994-96. AdvokatForum A/S har for lodsejeren bestridt Skov- og Naturstyrelsens beregninger og gør gældende, at den fastsatte erstatning, der er identisk med ejendomsvurderingerne på de to arealer, er udtryk for de reelle handelsværdier.

Lb.nr. 58. AdvokatForum A/S fastholder for lodsejeren de krav om erstatning, der blev rejst over for fredningsnævnet. Der er således fremsat krav om erstatning som afståelse - 65.000 kr. pr. ha for 34,7 ha og 15.000 kr. pr. ha for 14,1 ha samt stipulær i alt 2.472.000 kr. svarende til ejendommens samlede værdi, idet den påtænkte fredning samt den vandstandsstigning, der kan påregnes ved genslyngning af Bølling Sø Kanal, efter klagerens opfattelse vil medføre, at en rentabel landbrugsmæssig drift af den samlede ejendom ikke længere vil være mulig. Fredningsnævnet har alene tilkendt de almindelige grundtakster mv. samt 1.500 pr. ha for 2,2 ha plantage i alt 44.900 kr. Sagsrejserne har henvist til, at arealet fortsat må udnyttes landbrugsmæssigt, men ikke må tilplantes, og at fredningsbestemmelserne er på linie med det, der gælder for tilsvarende arealer i Klode Mølle området. Med hensyn til dræning påpeges det, at dræning i hidtidigt omfang ikke berøres af fredningen, samt at ændring af Bølling Sø kanal forudsætter en ny vandløbssag med tilhørende erstatning.

Lb.nr. 60. Lodsejeren ønsker erstatningen hævet fra 2.400 kr. til minimum 5.100 kr. under henvisning til, at arealet uden problemer kan beplantes med juletræer med henblik på pyntegrønt. Fredningsnævnet har alene tilkendt de almindelige grundtakster. Sagsrejserne har henvist til, at fredningsnævnet har anset de lavtliggende arealer i Klode Mølle trekanten for uegnede til pyntegrønt, og at sagsrejserne ingen be-

mærkninger har til erstatningens størrelse. **Lodsejeren** har hertil svaret, at arealet ifølge folk fra Skovdyrkerforeningen og Hedeselskabet kan bruges til produktion af pyntegrønt.

Lb.nr. 61. AdvokatForum A/S fastholder de krav om erstatning, der blev rejst over for fredningsnævnet. Der er således rejst et erstatningskrav på 65.000 kr. pr. ha i alt 474.500 kr. som ved afståelse. Kravet er begrundet med, at arealet der på nuværende tidspunkt benyttes landbrugsmæssigt, ved fredningen pålægges en række begrænsninger, ligesom fredningen vil medføre, at dele af ejendommen vil få forringet afvanding på grund af retablering af afløb fra søen, hvilket vil have som konsekvens, at disse arealer ikke mere er anvendelige til landbrugsmæssig drift. Fredningsnævnet har tilkendt almindelig grundtakst samt et særligt tillæg på 20.000 kr. for forringet afvanding på grund af retableringen af afløbet fra søen, i alt 25.500 kr. **Sagsrejserne** har henvist til, at arealet fortsat må udnyttes landbrugsmæssigt, men ikke må tilplantes, og at fredningsbestemmelserne er på linie med det, der gælder for tilsvarende arealer i Klode Mølle området. Endvidere forventes vandstandhævningen i forbindelse med genslyngning af Bølling Sø Kanal kun at påvirke en mindre del af arealet, som ligger særligt lavt, hvorfor sagsrejserne finder erstatningen rimelig.

Lb.nr. 62. Søhøjlandets Landboforening ønsker afståelseserstatningen (1,5 ha) hævet fra i alt 64.300 kr. til 100.000 kr. under henvisning til, at ejendomsværdien i 1995 er fastsat til 77.600 kr., hvilket efter klagers opfattelse må være værdien af grunden, da fredningssagen blev rejst. Endvidere henvises til, at ejendommen er frijord og derfor frit omsættelig. Hertil kommer værdien af fritidshus, som ved erstatningsfastsættelsen er ansat til 20.000 kr. I fredningsnævnets erstatningsafgørelse er grundens værdi fastsat til 44.300 kr. Klageren finder ikke, at det bør komme ejeren til skade, at myndighederne, efter at fredningssagen er rejst, har nedsat vurderingen af ejendommen til 44.300 kr., jf. vurderingen fra 1997. **Sagsrejserne** har anført, at ejendomsvurderingen i 1991 og i 1996 var betydelig lavere end fra 1992-1995, og at vurderingen i 1991 og 1996 skønnes mere realistisk sammenholdt med egnens niveau og under hensyn til, hvad der er købt lignende arealer for i området. Under hensyn til sommerhusets ringe værdi finder sagsrejserne den samlede erstatning rimelig.

Naturklagenævnets afgørelse

I sagens behandling, herunder besigtigelse og offentligt tilgængeligt møde, har deltaget 8 af Naturklagenævnets 10 medlemmer: Bent Jacobsen (formand), Ole Pilgaard Andersen, Marie-Louise Andreasen, Peter Christensen, Leif Hermann, Mogens Mikkelsen, Jens Steffensen og Poul Søgaard.

Nævnet udtaler:

Ved anden afgørelse af dags dato har Naturklagenævnet tiltrådt, at Bølling Sø og omgivende arealer fredes efter naturbeskyttelseslovens kapitel 6, med en mindre ændring af fredningens afgrænsning, samt at der foretages mindre ændringer af de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnet har fastsat.

Erstatningen i anledning af fredningen fastsættes til et beløb, der modsvarer den nedgang i de enkelte ejendommers handelsværdi, der skyldes de ved fredningen pålagte begrænsninger i rådigheden, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1.

Som udgangspunkt tiltrædes de af fredningsnævnet i afgørelsen anførte principper for tilkendelse af erstatning.

Grundtakst mv.

Der er ikke grundlag for en generel forhøjelse af grundtaksterne, der svarer til, hvad der generelt ydes i lignende sager.

Grundtaksten på 1.500 kr. pr. ha stadfæstes derfor under henvisning til, at der ikke er oplysninger om, at fredningssagens lange forløb har givet særlige ulemper hos lodsejerne. Minimumerstatningen på 1.500 kr. for arealer, der er mindre end én ha fastholdes.

Fredningsnævnets bestemmelse om halv grundtakst på 750 kr. pr. ha for arealer inden for beskyttelseslinier omkring skove, søer og åer, jf. naturbeskyttelseslovens § 16 og 17 fastholdes. For søer, vandløb, moser, ferske enge, overdrev og lignende, jf. naturbeskyttelseslovens § 3, fastholdes, at der ikke ydes grundtakst. Taksten på 20 kr. pr lb. m for nye stier samt 10. kr. pr. lb. m for stier ad eksisterende veje fastholdes.

Endvidere fastholdes det særlige tillæg på 1.500 kr. pr. ha for manglende mulighed for at udnytte de højere liggende ikke tilplantede are-

aler til dyrkning af pyntegrønt, mens de lavtliggende arealer i Klodemølletrekanten mv. er anset som uegnede og derfor ikke får noget tillæg. Endelig fastholdes tillægget på 1.500 kr. pr. ha for plantage/skov.

Individuelle erstatninger

Lb.nr. 26. Nævnet finder efter en konkret vurdering ikke, at den fastsatte erstatning, der er identisk med ejendomsvurderingerne på de to arealer er udtryk for den reelle handelsværdi af ejendommen. Nævnet finder af de af Skov- og Naturstyrelsen anførte grunde, at klagen over erstatningens størrelse bør imødekommes, dog således at erstatningen fastsættes til 300.000 kr.

Lb.nr. 35. Nævnet finder, at erstatningen for arealafståelsen er rimelig i forhold til, hvad der er betalt for lignende arealer i området. Der vurderes endvidere ikke at være grundlag for at ændre erstatningen for det særlige jagttab under henvisning til, at der fortsat må drives jagt på restarealet, og at det må jagtudlejes til naboerne. Det afståede areal fastsættes dog til at være på 2,0 ha og ikke som tidligere anført på 1,9 ha. Erstatningen fastsættes derfor til i alt 104.800 kr.

Lb.nr. 46, 48 og 50. Nævnet finder ikke, at der er tilstrækkelig baggrund for at yde en ekstra erstatning pr. lb. m for 5 m bufferzone ved nye stier langs arealer, hvor der eventuelt vil kunne holdes udegrise. For lb.nr. 48 ses der endvidere ikke at påføres særlige restriktioner og derved heller ikke nogen værdiforringelse, idet fredningsgrænsen ikke forløber umiddelbart tæt på bygningerne, ligesom der ikke ses at være anført særlige forhold, der kan begrunde en særlig erstatning for jagtforringelse på grund af stiudlæg. For lb.nr. 50 ses der ikke at være grundlag for at yde særlig erstatning, idet ønsket om at grave grus til eget brug er imødekommet, og idet stiudlægget ikke findes at medføre særlige forringelser af jagtmulighederne. Det bemærkes i den forbindelse, at stiudlægget over matr.nr. 10, Klode Mølle, Engesvang, er ændret til at gå langs det gamle åløb, som ønsket af ejeren.

Lb.nr. 49. Der ses ikke at være påført nogen værdinedgang som følge af fredningsgrænsens nærhed til bygningerne, allerede fordi bygningerne er beliggende umiddelbart op til skræntoverkant, hvor fredningsgrænsen forløber.

Lb.nr. 58. Erstatningen fastholdes under henvisning til det af sagsrejserne anførte.

Lb.nr. 60. Nævnet finder efter en konkret vurdering, at de pågældende arealer er uegnede til pyntegrønt, og der kan således ikke gives medhold i klagen.

Lb.nr. 61. Nævnet finder af de af sagsrejserne anførte grunde ikke grundlag for at forhøje erstatningen.

Lb.nr. 62. Nævnet finder efter en konkret vurdering, at erstatningen bør forhøjes til 100.000 kr. som påstået af klager.

Lb.nr. 70. Nævnet finder ikke, at der foreligger sådanne særlige forhold, der kan begrunde en forhøjelse af den tilkendte erstatning, der således stadfæstes.

I øvrigt tiltrædes de erstatninger, som fredningsnævnet har fastsat. Der er dog foretaget følgende rettelser af arealstørrelser, arealkategorier og stiforløb med betydning for erstatningens størrelse:

Lb.nr. 46. Erstatningen fastsættes ud fra 9,2 ha grundtakst à 1.500 kr., 5,7 ha grundtakst med beskyttelseslinie à 750 kr., 0,4 ha § 3-areal à 0 kr., 2,9 ha plantage à 1.500 kr. og 480 m færdsel ad ny sti à 20 kr. pr. lb. m. Erstatning i alt 32.100 kr.

Lb.nr. 49. Arealangivelsen korrigeres under henvisning til, at fredningen ikke omfatter den tidligere sandgrav, hvis areal sættes til 0,4 ha. Erstatningen fastsættes herefter ud fra 5,1 ha grundtakst à 1.500 kr., 6,0 ha med beskyttelseslinie à 750 kr. og 1,5 ha plantage à 1.500 kr. Erstatning i alt 14.400 kr.

Lb.nr. 50. Stiudlægget langs det gamle åløb på matr.nr. 1o, Klode Mølle, Engesvang, sættes til 100 m. Erstatningen fastsættes herefter ud fra 3,0 ha grundtakst à 1.500 kr., 14,1 ha grundtakst med beskyttelseslinie à 750 kr. og 600 m færdsel på ny sti à 20 kr. pr. lb. m. Erstatning i alt 27.100 kr.

Endvidere bemærkes at der bortset fra arealafståelse ikke er fundet grundlag for at tilkende erstatning for arealer, der ejes af offentlige myndigheder. Der tilkendes derfor ikke fredningserstatning til Ikast kommune for matr.nr. 3fu og 3lk begge Engesvang by, Engesvang (lb.nr. 4).

Endelig fastholdes fredningsnævnets afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3, sidste pkt. om, at erstatningen til Hedeselskabet (lb.nr. 1) forrentes fra den 1. januar 1997 under henvisning til, at erstatningen for arealafståelsen blev aftalt med fredningssagsrejserne allerede i januar 1996.

Idet fredningsnævnet erstatningsafgørelse ophæves, fastsættes erstatningerne efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 1, herefter således, idet de beregnede erstatninger oprundes til hele hundrede:

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afståelses- erstatning	Frednings- erstatning
1	1 a Klosterlund, Engesvang 2 m m.fl. Engesvang By, Engesvang	Hedeselskabet, Århus Distrikt	1.200.000	
4	3 fu m.fl. Engesvang By, Engesvang	Ikast Kommune	7.500	
6	4 d Engesvang By, Engesvang	Aksel H. Madsen		2.700
8	4 b Engesvang By, Engesvang	K.A.D. Petersen		2.100
9	4 f m.fl. Engesvang By, Engesvang	V.H. Jørgensen	590.000	
10	4 c Engesvang By, Engesvang	Kai L.P. Petersen		4.200
11	1 d Bollund Sø, Kragelund	Joan Stephansen	20.400	
12	1 a m.fl. Bollund Sø, Kragelund 2 a m.fl. Moselund, Engesvang	Miljøministeriet- v/Palsgaard Statsskovdistrikt		0
13	2 aa Moselund, Engesvang	P. Hansen Jensen		6.300
14	2 s Moselund, Engesvang	Maria A. Flygge		13.400
14 A	2 ck Moselund, Engesvang	Ladekjær Mikkelsens Fabrikker A/S		4.700
15	1 f m.fl. Bollund Sø, Kragelund	Henry Carstens med 50% og boet efter Gunnar Carstens med 50% v/advokat Steen Husbjerg	250.000	
26	2 t Moselund, Engesvang 2 o Refshale By, Kragelund	Peder Oluf Beck	300.000	
27 A	1 s m.fl. Elling, Funder	Oda Lund Knap med 50%	147.000	
27 B		Anne-Vibeke Mikkelsen med 3,12%		
27 C		Lone Eriksen med 8,33%		
27 D		Sven Erik Bispeskov med 8,33%		
27 E		Inge Lise Goldschmidt med 8,33%		
27 F		Anne-Lone Mikkelsen med 6,25%		
27 G		Kirsten Carlej Møgelvang med 6,25%		
27 H		Karen-Jette Ramlau-Hansen 6,25%		
27 I		Peter Mikkelsen med 3,12%		
29 A	1 v m.fl. Elling, Funder	Jenny Staun Würtz med 50%		6.300
29 B	2 x Refshale By, Kragelund	Ingvar Bækgaard Andersen 16,66%		
29 C		Søren Dam Andersen med 16,66%		
29 D		Christian Bækgaard Andersen 16,66%		

32	2 x Elling, Funder	Niels Laursen	51.900	1.500
34	2 av Moselund, Engesvang 2 v m.fl. Elling, Funder	Eyvind Kristensen	111.200	
35	1 ab Tollund, Funder	Karl Rasmussen og Dorthe Juhl hver med 50%	104.800	
39	2 bæ Moselund, Engesvang	Robert Sørensen		8.300
42	1 az m.fl. Engesvang By, Engesvang	Fritz og Åse Eliassen hver med 50%		21.700
43	1 bo m.fl. Engesvang By, Engesvang	L.D. Jørgensen		15.900
44	1 ø Engesvang By, Engesvang	Henning Kryger Olsen		14.200
45	1 cl Engesvang By, Engesvang	Anette V. Jepsen		1.900
46	1 x m.fl. Engesvang By, Engesvang 2 h Stenholt By, Engesvang	Henning K. Olsen		32.100
47	1 b Engesvang By, Engesvang	Ole Jensen		3.800
48	1 b m.fl. Klodemølle, Engesvang	P.L. Danielsen		28.800
49	1 c Klodemølle, Engesvang	Allan Nordstrøm		14.400
50	1 g Stenholt By, Engesvang 1 o Klodemølle, Engesvang	Niels Morten Sloth		27.100
51	1 a Klodemølle, Engesvang	I.L. Lawaetz		3.600
52	1 m Klodemølle, Engesvang	A.K. Wachterhausen		1.500
53	1 i Stenholt By, Engesvang	Frank og Anette Dyhr hver med 50%		1.500
54	1 z Stenholt By, Engesvang	K.B. Andersen		1.600
55	1 aa Stenholt By, Engesvang	Ole Andreasen		1.700
56 A	1 ab Stenholt By, Engesvang	Søren Lysdahl		1.700
56 B	1 ac Stenholt By, Engesvang	Hanne Lysdahl Skov		1.700
57	4 b Stenholt By, Engesvang	Preben Olesen		5.400
58	1 b m.fl. Stenholt By, Engesvang 1 co Engesvang By, Engesvang	Arne og Lars Jensen hver med 50%		44.900
59	1 af Stenholt By, Engesvang	Finn Pedersen og Solveig Jensen hver med 50%		1.500
60	2 g Stenholt By, Engesvang	J.S. Sørensen		2.400
61	1 d Klosterlund, Engesvang	L.H. Simonsen		25.500
62	2 ao Refshale By, Kragelund	Jens Husted Sinding	100.000	
64	2 o m.fl. Elling, Funder	Erik Rask Hedegaard	17.900	2.000
65	2 u Elling, Funder	Claus Laigård		27.200
70	2 p Elling, Funder	Frode Zachariassen	23.900	
76	2 i Refshale By, Kragelund	Birthe Jørgensen		1.500
78	2 r Moselund, Engesvang 1 x m.fl. Tollund, Funder	Knud Erik Nielsen og Lene Gregersen hver med 50%		147.000
79	1 i Tollund, Funder	Gerhard Lauridsen og Inge Dahl Lauridsen hver med 50%		12.000
	Samlet erstatning		2.924.600	492.100
	Erstatning i alt			3.416.700

De tilkendte erstatningsbeløb, i alt 3.416.700 kr., forrentes efter naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3, fra den 18. december 2001 (datoen for fredningsnævnets afgørelse) med en årlig rente, der svarer til Danmarks Nationalbanks diskonto. Erstatningen til Hedeselskabet forrentes dog fra den 1. januar 1997.

Fredningsnævnet har tilkendt en række ejere godtgørelse for sagkyndig bistand med i alt 93.750,00 kr., der er udbetalt.

I godtgørelse for sagkyndig bistand under sagens behandling for Naturklagenævnet tillægges ejeren af lb.nr. 62, Jens Husted 2.500 kr. incl. moms, der udbetales til Søhøjlandets Landboforening. Lb.nr. 58, Arne og Lars Jensen tillægges 6.000 kr. incl. moms og lb.nr. 61, L.H. Simonsen tillægges 3.000 kr. incl. moms. Begge har været repræsenteret af AdvokatForum A/S v/advokat Jakob Fastrup, til hvem beløbene udbetales. Endvidere tillægges ejeren af lb.nr. 26, Peder Oluf Beck 4.500 kr. incl. moms, der udbetales til AdvokatForum A/S v/advokat O. Wittenkamp. Endelig tillægges de ejere, som har været repræsenteret ved Landbrugets Rådgivningscenter, 32.812,50 kr. incl. moms, der udbetales direkte til Rådgivningscentret. Godtgørelse til udbetaling i alt 48.812,50 kr.

Naturklagenævnet har, jf. lovens § 49, stk. 3, besluttet, at staten v/Miljøministeriet skal udrede 75% og Ringkøbing Amt og Århus Amt 25% af den tilkendte erstatning med renter inden for hvert amt. For ejendomme der ligger i begge amter er fordelingen sket ud fra ha størrelse. Ringkøbing Amt skal herefter udrede en erstatning på 586.440 kr. tillagt renter, og Århus Amt skal udrede 260.610 kr. tillagt renter. Den del af godtgørelsesbeløbet, amterne skal udrede, - 25% - fordeles med halvdelen til hver.

Naturklagenævnets afgørelse om erstatningsudmålingen (men ikke størrelsen af det tillagte godtgørelsesbeløb) kan efter naturbeskyttelseslovens § 45 påklages til Taksationskommissionen af de ejere, der har indbragt fredningsnævnets erstatningsafgørelse for Naturklagenævnet, eller for hvis vedkommende Naturklagenævnet har skærpet fredningsbestemmelserne eller nedsat erstatningen. Afgørelsen kan tillige påklages af Ringkøbing Amt, Århus Amt og Miljøministeriet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, Naturklagenævnets afgørelse er meddelt den klageberettigede.

Klage skal indgives skriftligt til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K., der videresender klagen til Taksationskommissionen.

På Naturklagenævnets vegne

Bent Jacobsen
viceformand

FREDNINGSNÆVNET >

KENDELSE

af 18. december 2001

FREDNING AF **BØLLING SØ** OG
OMGIVENDE AREALER
i Silkeborg kommune, Århus Amt,
og Ikast kommune, Ringkjøbing Amt

RAF 66/94

Den 18. december 2001 blev i sagen

R.A.F. 66/94

Fredning af Bølling Sø og omgivende arealer
i Silkeborg Kommune, Århus Amt, og Ikast
Kommune, Ringkjøbing Amt.

afsagt sålydende

K E N D E L S E :

Ved skrivelse af 26. oktober 1994 har Skov- og Naturstyrelsen, Århus amt og Ringkjøbing Amt rejst sag om fredning af Bølling Sø og omgivende arealer.

Baggrunden for fredningsforslaget.

De første forslag til at genskabe Bølling Sø opstod som lokale idéer og initiativer for 15-20 år siden, og siden da har lokale, kommunerne, amterne og staten diskuteret, undersøgt, fremlagt og vurderet forskellige muligheder for at genskabe søen.

I 1989 vedtog Folketinget Lov om Naturforvaltning, der sammen med den dagældende naturfredningslov gav administrativ og økonomisk mulighed for at realisere naturgenopretningsprojekter (naturforvaltningsloven og naturfredningsloven er efterfølgende i 1992 indgået i den gældende Lov om Naturbeskyttelse).

På et møde afholdt den 30. juni 1989 mellem Skov- og Naturstyrelsen, Ringkjøbing Amt, Århus Amt, Ikast Kommune og Silkeborg Kommune blev der givet tilslutning til rejsning af en fredningssag, der kombineret med statslige erhvervelser ville muliggøre genskabelsen af Bølling Sø og sikre og åbne den fremtidige sø's omgivelser.

Sagsrejserne udarbejdede derfor på denne baggrund et foreløbigt forslag til fredning, herunder genskabelse af Bølling Sø, der udsendtes i januar 1990.

Den 8. marts 1990 afholdtes offentligt møde om det foreløbige fredningsforslag på Engesvang Kro. På mødet blev der, bortset fra nogle lodsejere, tilkendegivet en positiv interesse for at gennemføre fredningen.

Skov- og Naturstyrelsen og Ringkjøbing og Århus Amter besluttede herefter at rejse en fredningssag overfor fredningsnævnet.

Gennem fredningen foreslås gennemført:

- 1) bestemmelser for den fremtidige sø's udseende og brug samt de fornødne ejendomsoverdragelser til etablering af søen samt bestemmelser for afløbet fra søen.
- 2) retningslinier for offentlighedens adgang til søen og det omgivende landskab.
- 3) bestemmelser for sikring og pleje af naturværdierne i landskabet omkring søen og omkring afløbet fra søen til Klode Mølle.

- 4) I en senere fase er fredningsforslaget udvidet med bestemmelser om sikring og vandstandsregulering af Østermose med omgivende arealer syd for Bølling Sø.

Når fredningen er gennemført, og de relevante arealer er overgået til Skov- og Naturstyrelsen, gennemføres de nødvendige anlægsarbejder for at genskabe søen.

ELTRA har i 1998 omlagt en 400 kV højspændingsledning over søbassinet ved etablering af nye master, hvis fundamenter er forberedt til søen, og Midtkraft har kabellagt en 60 kV ledning. Ikast kommune har nedlagt rensningsanlægget i kanten af Bøllingsøarealet og lavet en afskærende ledning for afløb fra befæstede arealer i Engesvang (regnvand) uden om den kommende sø. Skov- og Naturstyrelsen har fået tilslutning fra Folketingets Finansudvalg til at afholde udgifterne til de ejendomserhvervelser, fredningserstatninger og arbejder, der skal gennemføres som et led i genskabelsen af søen.

Den oprindelige Bølling Sø.

Bølling Sø blev dannet for ca. 10.000 år siden efter den sidste istid. Herefter er den lavvandede sø blevet stadig mindre og mindre, efterhånden som tykke lag af tørvemos har bredt sig ud i søen.

Søen har i stenalderen været rammen om en af de tidligst kendte jægerkulturer i Danmark, og man har fundet vigtige bopladser i området. I de tilgrænsende områder finder man mange spor af hærvejens forskellige forløb.

Bølling Sø, der var en af Danmarks højest beliggende søer placeret på vandskellet på den jyske højdyrg, blev afvandet for ca. 120 år siden.

Siden søens afvanding har man dels gravet tørv, særlig indtil og under anden verdenskrig, og dels drevet landbrug. Rigtig god landbrugsjord blev den afvandede sø dog aldrig, og i 1940'erne måtte afvandingen gentages, fordi tørvejordene satte sig.

Bølling Sø har aldrig haft en endelig afgrænset form, som det kendes fra søer i f.eks. det midtjyske søhøjland. Da hovedparten af de tørvelag, som omgav søen, inden den blev afvandet, er gravet væk, er det ikke muligt at genskabe en sø, som præcist svarer til den sø, der tør-lagdes i 1870-erne.

Den nye Bølling Sø.

Skov- og Naturstyrelsen, Ringkjøbing og Århus Amter samt Silkeborg og Ikast Kommuner har lagt vægt på, at den sø, der skal komme, skal have et stort og åbent vandspejl, fordi en sådan sø vil blive attraktiv, både landskabeligt og friluftsmæssigt, og samtidig vil give mulighed for et alsidigt plante- og dyreliv. For at søen ikke skal gro helt til, kræves der en vis vanddybde. De dele af søen, som vil få vanddybder under ca. 1 m, vil med tiden blive tilgroet med tagrør, dunhammer m.v.

På de kort, der var bilagt den første udgave af fredningsforslaget, vistest hvilke arealer, der vil blive oversvømmet med vandspejl i henholdsvis 66,50 m over DNN og 67,25 m over DNN. (DNN betyder Dansk Normal Nul svarende til havoverfladen).

Ved et vandspejl på 66,50 m over DNN vil et areal på i alt ca. 280 ha blive vanddækket. Heraf vil ca. 180 ha have en vanddybde på mindre end 1 m, og disse arealer vil efter nogle år blive til rørskov. Den fremtidige åbne vandflade på ca. 100 ha vil have nogenlunde samme størrelse som Bølling Sø havde i 1870 før udtørringen.

Ved et vandspejl på 67,25 m over DNN vil et areal på i alt ca. 350 ha være vanddækket. Heraf vil ca. 110 ha have en vanddybde mindre end 1 m. Efter udvikling af rørskov vil den fremtidige åbne vandflade således være på ca. 240 ha.

Et vandspejl på 67,25 m over DNN vil give en varieret sø med en betydelig åben vandflade, spredte rørskove og omgivende enge. Dette vandspejl vil endvidere give en sø med færre rørskovsarealer end ved lavere vandspejl. For at sikre en betydelig åben vandflade, bør søens vandspejl kunne opstemmes til 67,25 m over DNN, men af hensyn bl.a. til den naturlige årstidsvariation og søens tilstand bør forvaltningsmyndigheden, have frihed til at operere med vandstandsvariationer i intervallet 66,50 - 67,25 m over DNN.

Det er samtidig vigtigt, at behovet for landskabspleje i søen og dens omgivelser bliver mindst muligt. Med den foreslåede vandstand er der derfor også lagt vægt på at begrænse arealet af lavtliggende, plejekrævende arealer.

Arealer mellem Bølling Sø og Klode Mølle.

Mellem Bølling Sø og Klode Mølle ligger et større sammenhængende område med flere lave engpartier, hvor det gennem pleje og naturgenopretning er muligt at genskabe græsningsenge.

Sagsrejerne har vurderet, at det er vigtigt at undgå, at landbrugsdriften i dette område intensiveres eller, at området tilplantes. Området er derfor medtaget i fredningsforslaget med bestemmelser om, at det skal henligge i sin nuværende tilstand og måske på langt sigt kan indgå i et naturgenopretningsprojekt.

Dette område grænser mod nord til Stenholt Skov, der blev fredet i 1989.

Arealer syd for Bølling Sø.

Skov- og Naturstyrelsen har opkøbt arealer og truffet aftale om frivillig fredning af andre arealer med det formål at sikre og genetablere Østermose som kildeområde for Funder å. Afløbet fra Bøllingsø til Funder Å ved "Femørevejen" lukkes. Bøllingsø får sin naturlige afgrænsning ved kote 67.25 umiddelbart syd for dæmningen "Femørevejen". Områder ryddes for indplantede træer, vandstanden i Østermose hæves, og de omgivende arealer drives med græsning uden eller med stærkt begrænset gødningstilførsel udefra.

Fredningsnævnets behandling af forslaget til fredning.

Skov- og Naturstyrelsen, Århus amt og Ringkjøbing amt fremsendte ved skrivelse af 26. oktober 1994 forslag til fredning af Bølling Sø og omgivende arealer til fredningsnævnet for Ringkjøbing Amt.

Fredningsnævnet indkaldte herefter lodsejerne til offentligt møde om forslaget. På det offentlige møde, som afholdtes d. 30. januar 1995 på Engesvang Kro, var der med enkelte undtagelser helt overvejende støtte til fremme af fredningssagen.

Fredningsnævnet opfordrede d. 24. februar 1995 Skov- og Naturstyrelsen til at fortsætte det forberedende arbejde med sagen, herunder optage forhandlinger med de berørte lodsejere.

Skov og Naturstyrelsen v/ Palsgård Statsskovdistrikt forhandlede herefter med de berørte lodsejere og indgik aftale om statens erhvervelse af arealer samt forhandlede om fredningens indhold og afgrænsning.

Den 24. november 1995 oplyste Palsgård Statsskovdistrikt overfor fredningsnævnet:

- at der med 29 lodsejere var indgået aftale om afståelse af arealer til naturgenopretningsprojektet,
- at 2 lodsejere var indstillet på afståelse af areal, men at dette af servitutmæssige årsager kun kunne ske ved ekspropriation,
- at 9 lodsejere var indstillet på afståelse af areal eventuelt ved mageskifte, men at der ikke havde kunnet opnås enighed om afståelsesprisen,
- at 6 lodsejere ikke var indstillet på at afstå areal til naturgenopretningsprojektet, og
- at en række lodsejere ønskede ændringer i afgrænsning og indhold i fredningsforslaget.

Fredningsnævnet forhandlede den 6., 7., 20. og 27. februar 1996 med lodsejere, som efter forslaget skulle afstå areal. Fredningsnævnet foretog den 16. april 1996 besigtigelse af hele det område, der foreslås fredet samt forhandlede med de lodsejere, som havde ytret ønske herom.

Fredningsnævnet afholdt d. 1. maj 1996 internt møde om sagen og anmodede herefter ved skrivelse af 24. maj 1996 sagsrejserne om fremsættelse af revideret forslag.

Fredningsnævnet forhandlede endvidere den 4. juni 1996 detailspørgsmål med to lodsejere.

På grundlag af de førte forhandlinger med lodsejerne samt fredningsnævnets anmodning fremsatte Skov- og Naturstyrelsen, Ringkjøbing amt og Århus amt herefter et revideret forslag dateret 12. juni 1996 til fredning af Bølling Sø og omgivende arealer.

Skov- og Naturstyrelsen havde da ved forhandlingerne med lodsejerne erhvervet eller opnået enighed om statens overtagelse af ca. 522 ha.

Styrelsen havde ikke kunnet opnå enighed om afståelse eller om afståelsespris for ca. 45 ha tilhørende 13 lodsejere. Dette areal, der helt overvejende bestod af fremtidige sø- og bredarealer, foresloges overtaget af staten gennem fredning. Herudover foresloges fredet ca. 201 ha.

I efteråret 1996 blev det besluttet, at fredningssagens afslutning skulle afvente udarbejdelsen af et fælles regionplantillæg for Ringkjøbing og Århus amter for genskabelsen af Bølling Sø med tilhørende Vurdering af Virkningerne for Miljøet (VVM). Amterne indkaldte idéer og forslag i perioden 14. februar - 16. marts 1998. Den opfølgende miljørapport var færdig i oktober 1999. Herefter udarbejdede Ringkjøbing Amt og Århus Amt et forslag til Regionplan-

tillæg for Genskabelse af Bølling Sø. Forslaget var i offentlig høring 13. maj - 8. juli 1999 og vedtoges endeligt af de to amtsråd i september og oktober 2000.

Idéer og forslag fra 1. offentlighedsfase indeholdt ikke forslag til grundlæggende ændringer af projektet. Det er amternes ønske, at de indkomne idéer og forslag indarbejdes i projektet i det omfang, de ikke er i modstrid med de overordnede mål med fredningen og genskabelsen af søen.

Til forslaget til regionplantillæg var der indsigelse fra museumsside med ønske om en østligere afgrænsning af søen af arkæologiske grunde. Regionplantillægget fastholder imidlertid projektet sådan, som det har været fremlagt i fredningssagen, men forudsætter, at der ved Klosterlundbopladsen og ud for Dværgebanke anlægges banker, der skal sikre bopladserne mod bølgeerosion.

Den 13. oktober 2000 fremsendte amterne Regionplantillægget til Fredningsnævnet med anmodning om genoptagelse af fredningssagen.

Den 1. december 2000 fremsendte forslagsstillerne på Fredningsnævnets anmodning 2. reviderede fredningsforslag med tilhørende revideret lodsejerliste og fredningskort til nævnet. Forslaget er ajourført med arealerhvervelserne og planerne syd for Bølling sø samt med enkelte andre, mindre arealerhvervelser i de år VVM-processen har stået på.

De erhvervede arealer incl. de arealer, hvorom der er truffet aftale om afståelse, udgør nu 584 ha. Derudover foreslås 42 ha erhvervet ved ekspropriation og yderligere 209 ha fredet.

Fredningsnævnet foretog den 10. maj 2001 en supplerende besigtigelse af arealer efter ønske fra lodsejerne. Der har efterfølgende været forhandlinger med lodsejerne om både omfanget af indgrebene på ejendommene og udmålingen af erstatningerne.

Afgrænsning af fredningen.

Fredningen består af fem hoveddele:

Søen og de tilstødende bredarealer.

Det er sagsrejsernes vurdering, at disse arealer bør være i offentligt eje. Dels fordi der er tale om et meget vidtgående indgreb i forhold til den nuværende tilstand, og dels for at sikre, at der kan ske en fælles forvaltning af arealerne i og umiddelbart omkring den fremtidige sø. Den helt overvejende del af disse arealer er aftalt erhvervet af Miljø- og Energiministeriet.

Skræntarealerne omkring søen.

På en del af disse arealer er foreslået etableret stier, udsigtspunkter samt foretaget rydninger og anden naturpleje. Indgrebet i den private råderet bliver relativt stort. De fleste lodsejere har derfor ønsket at afhænde arealerne til offentligheden. Sagsrejserne ønsker, at mindre arealer mellem de arealer, der er erhvervet af staten, afstås til staten.

Arealerne mellem søen og Engesvang By.

Disse arealer foreslås at skulle henligge i deres nuværende tilstand, uden væsentlige begrænsninger i forhold til den nuværende anvendelse.

Området mellem Bølling Sø og Klode Mølle.

Hovedparten af området foreslås at skulle henligge i sin nuværende tilstand. Der skal dog være mulighed for, at dyrkede arealer overgår til græsning og slet, og der ønskes også her etableret stier samt erhvervet enkelte mindre arealer til offentlighedens brug.

Området syd for Bølling sø.

Arealerne foreslås drevet med græsning. Afløbet fra Bølling Sø til Funder Å lukkes, vandstanden i Østermose hæves, og bevoksninger plejes eller ryddes i et vist omfang.

Afgrænsningen af fredningen er vist på det vedlagte kort og ejerfortegnelse.

Fredningsnævnet udtaler:

Da fredningsforslagets formål må anses for at være omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 1, finder et enigt nævn, at betingelserne for at frede området er til stede.

Der fastsættes for fredningen følgende fredningsbestemmelser:

§ 1. Fredningens formål.

Formålet med fredningen er at etablere Bølling Sø med et vandækket areal på op til 360 ha og at bevare og sikre søen og dens omgivelser som et smukt og indholdsrigt landskab med et varieret plante- og dyreliv.

Samtidig skal befolkningen have adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne.

Fredningens formål søges opnået ved statens erhvervelse - enten frivilligt eller gennem fredningen - af de arealer, der forventes vanddækket, de tilstødende bredarealer samt forskellige parkerings- og opholdsarealer.

Fredningen skal sikre de natur- og kulturhistoriske værdier på de omgivende arealer i området mellem den fremtidige Sø og Klode Mølle og i området syd for Bølling Sø. Fredningen skal ikke være til hinder for, at der vil kunne meddeles de nødvendige dispensationer til etablering af projekter til belysning af områdets kultur- og landskabshistorie.

Fredningen skal herudover give mulighed for pleje af arealerne og for naturgenopretning udover selve etableringen af Bølling Sø.

§ 2. Arealovertagelser og etablering af søen.

Privatejede arealer, der er nødvendige for søens etablering, eller som kommer til at udgøre de tilstødende bredarealer, og som ikke allerede er eller bliver erhvervet ved frivillige aftaler af Skov- og Naturstyrelsen, overtages af styrelsen som led i gennemførelsen af fredningen.

I forbindelse med søens etablering foretages følgende:

- 1) Bølling Sø etableres ved en regulerbar opstemning af afløbet ved Kragelundvej. I forbindelse med opstemningen kan anlægges en beskyttende dæmning langs vejen, eller vejen kan hæves. I tilknytning til dæmningen anlægges i fornødent omfang banker til sikring af Klosterlundbopladsen og bopladserne ved Dværgebanke mod bølgeerosion, ligesom det andre steder i fredningsområdet skal være muligt at lave sikringsforanstaltninger mod påvirkninger fra den kommende sø, hvis behov viser sig.
Det maksimale flodemål fastsættes til 67,25 m over DNN. Forvaltningsmyndigheden følger naturtilstanden i søen, og kan under hensyn til naturtilstanden og årstidsvariation operere med vandstandsvariationer i intervallet fra den maksimale kote 67,25 m og ned til kote 66,50 m.
- 2) Som afløb fra Bølling Sø genskabes det tidligere afløb fra søen som et ca. 650 m langt slynget løb fra Kragelundvej mod vest. Vandløbets bundkote skal ligge i kote 65,50 (+/- 25 cm.) ved vejen og i kote 64,50 i Vestenden. Der etableres odderpassage under Kragelundvej.
- 3) Nødvendige terrænarbejder samt fjernelse af vegetation kan foretages i tilknytning til forbehandlingen af de arealer, der vil blive sat under vand.

§ 3. Bebyggelse m.v.

Der må ikke opføres ny bebyggelse i området.

Fredningsnævnet kan dog give tilladelse til nødvendige driftsbygninger til landbrugs- og skovbrugsejendomme, hvis bygningerne opføres i tilknytning til eksisterende bygninger. Herudover kan fredningsnævnet tillade opført mindre bygninger f. eks. bygninger til formidlingsformål, toiletbygninger, læskure til kreaturer o.l..

Det bemærkes at byggeri m. v. samtidig kræver godkendelse fra de relevante myndigheder iht. plan- og miljølovgivningens alm. regler.

§ 4. Terrænændringer, afvanding, tekniske anlæg, veje, dyrefarme m.v.

Der må ikke ske udnyttelse af råstoffer, opfyldning, planering, yderligere afvanding eller tilsvarende indgreb.

Retablering af tidligere opfyldninger, råstofgrave o.l., er dog tilladt efter nærmere godkendelse fra fredningsnævnet.

Der må ikke opføres tekniske anlæg m.v. (såsom master, vindmøller, fugletårne, transformatorstationer eller tilsvarende skæmmende indretninger).

Der må ikke etableres dambrug, dyrefarme (herunder hjorte- og minkfarme), oplagspladser, lossepladser, motorbaner, flyvepladser, skydebaner eller lign. Den eksisterende skydebane må dog fortsat anvendes i hidtidigt omfang.

Undtaget fra ovennævnte bestemmelser er:

- anlæg og undersøgelser som er nødvendige forud for retableringen af Bølling Sø samt ca. 650 m af afløbet fra søen,
- anlæg, som direkte eller indirekte afledes af søens retablering (jfr. § 2),
- vej anlæg som skal forbinde Bøllingsøvej med Skeldalvej, samt
- anlæg til regulering af vandløb og vandstand i Østermose m. omgivelser, herunder opfyldning af grøfter og nygravning af løb.

§ 5. Arealanvendelsen.

Anvendelsen af de arealer, der ikke oversvømmes, fastsættes for de forskellige arealtyper således:

1. Arealer i omdrift:

Arealerne må fortsat udnyttes landbrugsmæssigt, men fredningen er ikke til hinder for, at arealer i omdrift overgår til en mere ekstensiv udnyttelse. Arealerne må dog ikke tilplantes, ej heller med juletræer, energiafgrøder el.lign., og der må ikke etableres nye læhegn.

2. Udyrkede arealer:

Udyrkede arealer som enge, moser, overdrev, heder eller bevoksede skræntarealer, må ikke tilplantes, omlægges, gødskes, eller behandles med sprøjtemidler.

Vedligeholdelse af eksisterende grøfter og dræn samt omlægning af enge kan efter fredningsnævnets nærmere godkendelse tillades, hvis dette er nødvendigt for plejen. Fredningsnævnet kan ligeledes meddele tilladelse til en begrænset gødskning eller anvendelse af kemiske bekæmpelsesmidler på enge, hvis det er nødvendigt for opretholdelse af græsning på arealerne, eller for bekæmpelse af tidsler og bjørneklo.

3. Skovarealer:

Eksisterende skove og andre bevoksede arealer må ikke gen- eller efterplantes. Når de eksisterende bevoksninger fældes eller dør omfattes arealerne af bestemmelserne for udyrkede arealer samt bestemmelserne for pleje, anlæg og naturgenopretning.

Undtaget er plantning og fældning af træ på de tilplantede dele af matr. nr. 4 b, 4 o og 4 ak Engesvang, samt de dele af matr. nr. 4 t og 4 i Engesvang, som ikke afstår til det offentlige.

For følgende matrikelnumre er fredningen endvidere ikke til hinder for, at skovarealet efterplantes med stedhørende løvtræer, fortrinsvis eg og buske, i samarbejde med fredningsmyndighederne om en plejeplan m.v., jfr. fredningskendelsens § 6: 1a, 1c og 1b Klode Mølle, Engesvang, 1b, 1ø, 1bo, 1ay, 1bp, 2p, 2q og 2x Engesvang by, Engesvang samt 1s, 1t og 2u Elling, Funder.

§ 6. Pleje, anlæg og naturgenopretning.

Fredningsmyndighederne har ret til at pleje arealerne ved fjernelse af træer og anden opvækst samt ved græsning eller slåning. Amsrådene forestår plejen af de privatejede arealer, og Skov- og Naturstyrelsen forestår plejen af arealer, der ejes af Miljø- og Energiministeriet.

De nærmere retningslinier for pleje af privatejede arealer skal fremgå af plejeplaner, der udarbejdes af amtsrådene efter drøftelse med lodsejerne. Såfremt der ikke kan opnås enighed mellem plejemyndighed og lodsejere om plejeforanstaltninger, forelægges de for fredningsnævnet til afgørelse.

I det omfang de private lodsejere ikke selv ønsker at udføre plejen, kan amtsrådet foretage den.

På privatejede arealer udlægges stier med bredde på max. 2,5 m som vist på kortet. Langs stierne har amtskommunen efter forhandling med lodsejerne ret til opsætning af informationstavler, bænke, affaldskurve og lignende.

På de Skov- og Naturstyrelsen tilhørende arealer skal etableres stier, parkeringspladser og udsigtspunkter, således at der bliver mulighed for gående færdsel rundt om Bølling Sø. Stinettet tilsluttes Hærvejsstien. Også langs disse stier har amtskommunen ret til opsætning af informationstavler, bænke, affaldskurve og lignende.

Fredningsmyndigheden kan opstille et udsigtstårn på Bjeldskov, samt et eller to fugletårne efter fredningsnævnets nærmere godkendelse.

Der kan efter fredningsnævnets nærmere godkendelse etableres mindre anlæg i tilknytning til Engesvang by, til støtte for fritidssejlads med mindre robåde.

Fredningen er ikke til hinder for, at der med fredningsnævnets godkendelse gennemføres et efterfølgende naturgenopretningsprojekt med henblik på at genskabe åen gennem Klode Mølleområdet som et naturligt slynget vandløb.

§ 7. Færdsel, jagt og fiskeri.

På søen:

Skov- og Naturstyrelsen udarbejder et regulativ for den genskabte Bølling Sø.

Regulativet for søen udarbejdes ud fra følgende hovedprincipper:

1. Sejlads uden brug af motor og sejl er på søarealet som udgangspunkt tilladt. Hensynet til sårbare naturinteresser kan dog betinge indskrænkninger i færdselsretten i dele af området eller indførelse af tidsbegrænsninger i færdslen. Tilsynsmyndigheden kan anvende motor under udøvelse af tilsynet med området.
2. Fiskeri med stang og snøre kan tillades. Net, ruser og faststående redskaber må ikke anvendes. Ved fredningsmyndighedens evt. pleje af fiskebestanden kan dette princip fraviges.
Udsætning af fisk er ikke tilladt, undtagen udsætninger, som måtte indgå naturligt i en regulering af søens økologiske tilstand.
3. Jagt er ikke tilladt på søen.

På landarealer:

Jagt er ikke tilladt inden for 75 m fra søbredden.

Færdsel på landarealer kan ske på de på kortet angivne stier samt i henhold til lovgivningens almindelige regler. Skov- og Naturstyrelsen kan dog på statens arealer fastsætte begrænsninger i denne færdsel af hensyn til bevaring af særlige naturinteresser.

§ 8. Særbestemmelser.

Følgende bestemmelser supplerer bestemmelserne i §§ 5 og 6:

Vedr. lb. nr. 27: Mindestenen på arealet skal bevares og må kun fjernes med fredningsnævnets godkendelse.

Vedr. lb. nr. 65: På det areal, som er krydsskraveret på fredningskortet, har fredningsmyndigheden ret til at pleje mosearealet med tynding eller rydning af opvæksten samt til markering af Ellingpigens findested med en pæl eller lign. ligesom Tollundmandens.

Følgende bestemmelser træder i stedet for bestemmelserne i §§ 5 og 6:

Vedr. lb. nr. 78 og 79: Arealerne må kun drives med græsning og med høslæt. Omlægning og (behersket) kalkning må højst finde sted hvert 5. år. Der må ikke bruges bekæmpelsesmidler, og kunstgødning må kun tilføres i form af behersket forårsgødskning af de arealer, der er udlagt til høslæt.

Hvis ejeren ikke selv ønsker at drive arealerne på en sådan måde, at karakteren af græsnings- og høslætarealer opretholdes, er fredningsmyndigheden berettiget til for egen regning at foranstalte afgræsning af arealerne i sammenhæng med driften af statens arealer vest for ejendommen.

Ejeren skal tåle de ændringer af grundvandstanden, som måtte følge af det offentliges regulering af afløbskanalen fra Bøllingsø og Funder å's øverste løb, herunder også evt. tidvis oversvømmelse af arealet allernærmest Femørevejen.

Vedr. lb. nr. 78: For den del af lb. nr. 78, som er krydsskraveret på fredningskortet, gælder yderligere, at arealet slet ikke må tilføres gødning udefra, og ej heller kalkes eller omlægges. Driften af arealet skal ske i samarbejde med fredningsmyndigheden, som skal kunne godkende græsningens art og omfang samt håndteringen af trævæksten på arealet. Eventuelle udgifter til hegnsætning og hugst, som måtte følge af krav fra fredningsmyndigheden, betales af den.

§ 9. Dispensation.

Dispensation fra ovenstående fredningsbestemmelser kan meddeles af fredningsnævnet, når det ansøgte ikke vil komme i strid med fredningens formål.

§ 10. Tilladelser efter naturbeskyttelsesloven og efter anden lovgivning.

Ovenstående fredningsbestemmelser træder i stedet for tilladelser efter naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven og planloven jfr. nedenfor (jfr. Naturbeskyttelsesloven § 38, stk.6.):

Lov om Naturbeskyttelse:

§ 3 om søer, åer, moser og ferske enge m.v. med henblik på oversvømmelse af søarealerne samt påvirkning af bredarealer, jfr. § 2 i fredningen)

Lov om Vandløb (lovbekendtgørelse nr. 404 af 19. maj 1992):

§ 17 om regulering af vandløb

§ 48 om etablering af opstemningsanlæg med henblik på genskabelse af Bølling sø ved opstemning, jfr. §§ 2 og 5 i fredningen).

§ 49 om ændring af flodemål. i søer med henblik på forvaltning af naturtilstanden i søen ved ændring af flodemål, jfr. § 2 i fredningen)

Lov om Planlægning (lov nr. 920 af 25. november 1992):

§ 37 om ændret anvendelse af landzonearealer med henblik på oversvømmelse af landbrugsarealer, jfr. § 2 i fredningen).

§ 37 om opsætning af udsigtstårn.

Skovlov (lov nr. 383 af 7. juni 1989 med senere ændringer):

§ 16 stk. 4 om ændret anvendelse af fredskovspligtige arealer.

Om erstatningskrav:

Nævnet har besluttet i medfør af forretningsordenen for fredningsnævn § 8 stk. 3, at afgørelsen om erstatningskrav udskilles til en samtidig truffet selvstændig afgørelse.

Til dækning af sagkyndig bistand tilkendes der lodsejernes rådgivere godtgørelser som nedenfor bestemt.

THI BESTEMMES

Bølling Sø og omgivende arealer i Ikast kommune, Ringkjøbing amt og i Silkeborg kommune, Århus amt fredes som gengivet på det til denne kendelse vedhæftede kort dateret 15. august 2001 og i størrelse som angivet i den til denne kendelse vedhæftede lodsejerfortegnelse og i overensstemmelse med det ovenfor anførte.

Til dækning af sagkyndig bistand tilkendes der:

Advokat Troels Horneman, Viborg for sin bistand til lb. nr. 9, et salær på 15.000 kr. med tillæg af moms.

Advokat Uffe Steffensen, Viborg for sin bistand til lb. nr. 49, et salær på 4.000 kr. med tillæg af moms.

Advokat Ole Jørgensen, Herning for sin bistand til lb. nr. 50, et salær på 3.000 kr. med tillæg af moms.

Advokat Jakob Fastrup, Ikast for sin bistand til lb. nr. 58 og 61, et salær på 22.000 kr. med tillæg af moms.

Advokat Ole Wittenkamp, Ikast for sin bistand til lb. nr. 26, et salær på 3.000 kr. med tillæg af moms.

Landbrugets Rådgivningscenter, Afdelingen for Landboret, Århus for sin bistand til lb. nr. 37, 46, 48, 49, 50, 52, 57 og 70 et salær på 28.000 kr. med tillæg af moms.

H. Stamp

Hartvig Kristensen

Per Blenstrup

Jens Ernst Nielsen

Henning G. Pedersen

Afgørelsen skal, jfr. Naturbeskyttelseslovens § 42, forelægges Naturklagenævnet.

Denne afgørelse kan, jfr. Naturbeskyttelseslovens § 43, inden for 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages skriftligt til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K., af

- ejere og brugere af ejendomme, der helt eller delvist er omfattet af fredningen,
- enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse,
- statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget, samt
- organisationer m.v., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Fredningsnævnet for Ringkøbing Amt, den 18. december 2001.

P.n.y.

H. Stamp

Bilag:

Skema med lodsejerfortegnelse over ejernavne, adresser og arealer.

Lodsejerfortegnelse

Ejernavne, adresser og arealer

Der er anvendt følgende forkortelser for ejerlav:

I Ringkjøbing amt, Ikast kommune:

EE: Engesvang by, Engesvang, ME: Moselund, Engesvang, KE: Klosterlund, Engesvang

SE: Stenholt, Engesvang, KME: Klodemølle, Engesvang

I Århus amt, Silkeborg kommune:

KK: Klosterlund, Kragelund, BK: Bøllund, Kragelund, RK: Refshale, Kragelund, EF: Elling,

Funder, TF: Tollund, Funder

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstå ha. Plant. Ager Natur	Fredes ha. plant. ager natur	Bemærkninger
1	1 a KE 2 m, 3 cø, 3 da, 4 e EE	Hedeselskabet, Århus Distrikt, Jegstrupvej 96 A, 8361 Hasselager.	73,2 p 15,3 a 2,7 n 55,2		
4	3 fu, 3 lk, 4 bz EE	Ikast Kommune, Torvet, 7430 Ikast.	0,5 p 0 a 0 n 0,5	6,3 p 0 a 0 n 6,3	
6	4 d EE	Aksel H. Madsen, Kastanjealle 117, 7442 Engesvang.		0,9 p 0 a 0,9 n 0	
8	4 b EE	K. A. D. Petersen, Tjørnevej 66, 7442 Engesvang.		0,7 p 0 a 0,7 n 0	
9	4 f, 4 i, 4 t, 4 r, 4 p, 4 u, 4 o, 4 ø, 4 ak EE	V. H. Jørgensen, Tjørnevej 64, 7442 Engesvang.	15,5 p 0,9 a 2,5 n 12,1	0,7 p 0,7 a 0 n 0	

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstå ha. Plant. Ager Natur	Fredes ha. plant. ager natur	Bemærkninger
10	4 c EE	Kaj L. P. Petersen, Ellevevej 13, 7442 Engesvang.		1,1 p 0 a 1,1 n 0	170 m. sti delvis på Ellevej
11	1 d BK	Erik og Joan Ste- phansen, Sinding Hedevej 63, 8600 Silkeborg.	0,9 p 0 a 0 n 0,9		
13	2 aa ME	P. Hansen Jensen, Ellevevej 62, 7442 Engesvang.		2,8 p 0 a 2,8 n 0	
14	2 s ME	Maria A. Flygge, Ellevevej 60, 7442 Engesvang.		4,1 p 0 a 4,1 n 0	330 m. sti
14A	2 ck ME	Ladekjær Mikkell- sens fabrikker, Danmarksgade 1, 7430 Ikast.			470 m. sti på Elle- vej
15	1 f, 4 a, 4 b BK	Henry og Gunnar Carstens, Gødvad Mælkevej, 8600 Silkeborg.	10,4 p 0 a 2,5 n 7,9		
26	2 t ME 2 o RK	Peder Oluf Beck, Irisparken 15, 7430 Ikast.	7,1 p 7,1 a 0 n 0		
27	1 s EF 1 t EF	Oda L. Knap m fl., Skovbrynet 18, 8600 Silkeborg.	4,2 p 4,2 a 0 n 0		

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. Plant. Ager Natur	Fredes ha. plant. ager natur	Bemærkninger
29	1 v, 1 k, 1 l, 1 u EF 2 x RK	Jenny Würtz m.fl., Moselundvej 8, 7442 Engesvang.	7,4 p 0 a 0 n 7,4		630 m. sti ad Skeldalvej Der er truffet sær- skilt aftale om er- hvervelse af area- let ved mageskifte
32	2 x EF	Niels Laursen, Funder Kirkevej 41, 8600 Silkeborg.	1,1 p 0 a 0 n 1,1	0,5 p 0,5 a 0 n 0	
34	2 av ME 2 v, 2 i EF	E. Kristensen, Teglværksvej 10, 7442 Engesvang.	1,0 p 0 a 0 n 1,0		
35	1 ab TF	Karl Rasmussen og Dorthe Juhl, Funder Kirkevej 50, 8600 Silkeborg.	1,9 p 0 a 0 n 1,9		
39	2 bæ ME	Robert Sørensen, Bøllingsøvej 4, 7442 Engesvang.		2,2 p 0 a 2,2 n 0	330 m. sti ad eksis- terende vej
42	1 az, 2 r, 1 ay, 1 bp, 2 q, 2 x EE	Fritz og Åse Elia- sen, Viborgvej 47, 7442 Engesvang.		10,1 p 2,3 a 6,3 n 1,5	460 m. sti langs kanalen. De 2,3 ha plant. er plantagearealet på matr. 1 ay, 1 bp, 2 q og 2 x EE
43	1 bo, 2 p EE	L. D. Jørgensen, Haderslevvej 3, 8600 Silkeborg		9,4 p 1,2 a 8,2 n 0	

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstå ha. Plant. Ager Natur	Fredes ha. plant. ager natur	Bemærkninger
44	1 ø EE	A. E. Nielsen, Kong Valdemars- vej 41, Thorning, 8620 Kjellerup.		4,7 p 4,7 a 0 n 0	
45	1 cl EE	Anette V. Jepsen, Lundgårde 17, 8620 Kjellerup.		2,5 p 0 a 0 n 2,5	
46	1 x, 1 bg, 1 bh EE 2 h SE	Henning K. Olsen, Karupvej 3, 7442 Engesvang.		15,3 p 2,9 a 12,0 n 0,4	480 m. sti langs kanalen.
47	1 b EE	Ole Jensen, Viborgvej 53, 7442 Engesvang.		2,5 p 0,8 a 1,7 n 0	
48	1 b, 1 d KME	P. L. Danielsen, Borgergade 18, 7441 Bording.		12,1 p 1,0 a 7,9 n 3,2	Sti langs ejendom- mens skel samt på kanalens nordside, i alt 730 m.
49	1 c KME	Allan Nordstrøm, Viborgvej 48, 7442 Engesvang.		11,5 p 1,5 a 10,0 n 0	
50	1 g SE 1 o KME	Niels Morten Sloth, Stenholtvej 16, 7442 Engesvang.		19,8 p 0 a 13,1 n 6,7	Sti langs ejendom- mens østskel, i alt 500 m.
51	1 a KME	I. L. Lawaetz, Klode Møllevej 2, 7442 Engesvang.		4,3 p 0,5 a 3,8 n 0,9	

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstå ha. Plant. Ager Natur	Fredes ha. plant. ager natur	Bemærkninger
52	1 m KME	A. K. Wacherhausen, Klode Møllevej 5, 7442 Engesvang.		2,2 p 0 a 0 n 2,2	
53	1 i SE	Frank og Anette Dyhr, Klode Møllevej 4, 7442 Engesvang.		0,9 p 0 a 0 n 0,9	
54	1 z SE	K. B. Andersen, Grågårdsvej 14, 8620 Kjellerup.		2,1 p 0 a 2,1 n 0	
55	1 aa SE	Ole Andreasen, Thybovej 21, 8620 Kjellerup.		2,2 p 0 a 2,0 n 0,2	
56A	1 ab SE	Søren Lysdahl, Dalsgårdsvej 15, 8620 Kjellerup.		4,4 p 0 a 3,7 n 0,7	
56B	1 ac SE	Hanne Lysdahl Skov, Krokusvej 13, 8620 Kjellerup.			
57	4 b SE	Preben Olesen, Skyggevej 64, 7442 Engesvang. Sven E. N. Olesen, Vestervang 5, 7441 Bording.		7,2 p 0 a 7,2 n 0	
58	1 b, 3 b, 1 co SE	Arne og Lars Jensen, Klosterlundvej 25, 7442 Engesvang.		48,8 p 2,2 a 32,5 n 14,1	Sti langs vestskei i alt 170 m.

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstå ha. Plant. Ager Natur	Fredes ha. plant. ager natur	Bemærkninger
59	1 af SE	Finn Pedersen, Klosterlundvej 12, 7442 Engesvang.		0,5 p 0,5 a 0 n 0	
60	2 g SE	J. S. Sørensen, Ringkøbingvej 29 7441 Bording.		3,4 p 0 a 3,4 n 0	
61	1 d KE	L. H. Simonsen, Kragelundsvej 3, 7442 Engesvang.		7,3 p 0 a 7,3 n 0	Dele af ejendom- men vil få forrin- get afvanding p gr. a. retablering af afløb fra søen
62	2 ao RK	Jens Husted, Sinding Hovedvej 23, 8600 Silkeborg.	1,5 p 0,3 a 0 n 1,2		
64	2 o, 1 f EF	Valborg Hedegård, Ellingvej 14, 8600 Silkeborg.	0,7 p 0 a 0 n 0,7	0,4 p 0 a 0 n 0,4	200 m. sti på Skel- dalvej
65	2 u EF	Claus Laigård, Ellingvej 20, 8600 Silkeborg.		5,2 p 2,2 a 2,1 n 0,9	Særbestemmelser omfatter pleje af 0,9 ha samt mar- kering af Ellingpi- gens findested
70	2 p EF	Frode Zachariassen, Rustrupvej 26 B 8653 Them	0,8 p 0 a 0 n 0,8		

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstå ha. Plant. Ager Natur	Fredes ha. plant. ager natur	Bemærkninger
76	2 i RK	Birthe Jørgensen, Bøllingsøgårdvej 16, 8600 Silkeborg.		0,7 p 0 a 0 n 0,7	
78	2 r ME 1 x, 1 ag TF	Knud Erik Nielsen, Moselundvej 34, 8600 Silkeborg.		14,7 p 0 a 12,7 n 2,0	Særbestemmelser omfatter alle 14,7 ha, og yderligere særbestemmelser vedrører 7,0 ha heraf (det kryds- skraverede areal)
79	1 i TF	Gerhard Laurid- sen, Kollerhus 5, 8600 Silkeborg.		1,2 p 0 a 1,2 n 0	Hele arealet er omfattet af særbe- stemmelser
12	1 a m.fl. BK 2 a m.fl. ME	Miljø- og Energi- ministeriet, v/ Palsgård Stats- skovdistrikt, Palsgårdvej 9, 7362 Hampen.		502,9	

Kort med angivelse af fredningsgrænse, ejendomsforhold, stier og søbredder ved kote 67.25.

IKKE SCANNET

ERSTATNINGSKENDELSE

TIL

FREDNINGSKENDELSEN

af 18. december 2001

FREDNING AF BØLLING SØ OG
OMGIVENDE AREALER
i Silkeborg kommune, Århus Amt,
og Ikast kommune, Ringkjøbing Amt

RAF 66/94

J.nr. SN 2001 - 1211 / 11 - 0007

21 DEC. 2001

Akt. nr 5

Den 18. december 2001 blev i sagen

R.A.F. 66/94

Fredning af Bølling Sø og omgivende arealer i
Silkeborg Kommune, Århus Amt, og Ikast
Kommune, Ringkjøbing Amt.

afsagt sålydende

K E N D E L S E :

Ved en samtidig afsagt selvstændig kendelse er der truffet bestemmelse om fredning af et areal på ca. 835 ha. De erhvervede arealer incl. de arealer, hvorom der er truffet aftale om afståelse, udgør 584 ha. Derudover er 42 ha. eksproprieret og yderligere 209 ha. fredet.

Der henvises i det hele til denne kendelse vedrørende fredningsnævnets behandling af sagen samt om omfanget af fredningen.

Der har under sagen været en del korrespondance om erstatningskravene. Der er ikke opnået enighed om alle erstatningerne.

Flere af lodsejerne har været repræsenteret af Landbrugets Rådgivningscenter, Afdelingen for Landbo-ret, medens advokat Troels Horneman, Viborg, advokat Uffe Steffensen, Viborg, advokat Ole Jørgen-sen, Herning og advokat Jakob Fastrup, Ikast har repræsenteret andre af lodsejerne.

Erstatningen for arealafståelse er som udgangspunkt opgjort efter standardtakster på grundlag af størrelsen og karakteren af de afståede arealer.

Opdelingen af området i de forskellige kategorier (naturarealer etc.) er foretaget af fredningsrejserne på grundlag af luftfotos ved sagens rejsning. Det er oplyst, at der til grund for Palsgård skovdistrikts køb af størstedelen af arealerne i Bølling sø, - ca. 500 ha. samt prisaftaler for nogle af de resterende arealer, er anvendt faste prissatser. Nævnet har ikke anvendt disse satser, men har fastsat en sats for de enkelte ejendomme under hensyntagen til den offentlige ejendomsvurdering. Nævnet har tilsluttet sig og god-kendt de betingede aftaler, fredningsrejserne har indgået.

Udover den takstmæssigt udmålte erstatning beregnet ud fra størrelsen af arealerne har nævnet givet en række lodsejere et tillæg efter en konkret vurdering. Tillægget skal dække de tab, lodsejerne har haft som følge af mistede herlighedsværdier. Det drejer sig især om særligt attraktive naturgrunde med særlig gode jagtforhold eller med lovligt opstillede jagthytter og lignende. Tillæggene er skønsmæssigt fastsat efter nævnets besigtigelser.

De tillæg, der er givet, drejer sig om:

Lb. nr. 15: Lodsejeren har anlagt andedamme, hvorfor ejendommen som jagtejendom anses for at have en højere værdi. Tillægget fastsættes til 20.000 kr.

Lb. nr. 32: Der er tale om en mindre lystejeendom, hvor der er anlagt andedamme. Tillægget fastsættes til 20.000 kr.

Lb. nr. 34: Der er tale om en mindre lystejeendom, hvor der er anlagt andedam og opført et par mindre fritidshuse/skure. Der er endvidere ved søen i godt skjul en "hochsitz". Tillægget fastsættes til 80.000 kr.

Lb. nr. 35: Efter ekspropriation bliver ejendommen på mindre end 5 ha., hvorfor ejeren ikke længere kan udleje jagten. Det er oplyst, at jagten nu er udlejet, hvorfor ejeren mister en jagtleje. Ejeren og dennes husstand kan dog fortsat jage på området. Tillægget fastsættes til 20.000 kr.

Lb. nr. 62: Der er tale om en mindre lystejeendom, hvor der er opført et mindre fritidshus. Tillægget fastsættes til 20.000 kr.

Erstatningen til lb. nr. 9: Ejendommen mister sit jordtilliggende og kan ikke længere betragtes som en lyst- og jagtejeendom med bolig. Endvidere bliver erhvervsbygningerne også mindre værd. Ejendommen påvirkes derfor så væsentligt af fredningen, at nævnet har fundet det rigtigst at lade ejendommen vurdere af en statsamt. ejendomsmægler, der tillige er blevet bedt om at vurdere ejendommens værdi efter fredningens gennemførelse. Erstatningen fastsættes herefter til det tab, lodsejeren liddes ved ekspropriation dels ved fredningen. Det bemærkes, at ejendomsmæglerens vurdering ikke omfatter et særskilt vurderet areal på ca. 1 ha. vurderet til 29.700 kr.

Erstatningerne for **fredning uden arealafståelse** er opgjort på grundlag af følgende standardsatser:

Nævnet har besluttet at fastsætte en grundtakst på 1.500 kr. pr. ha., idet nævnet trods den lange sagsbehandlingstid ikke finder anledning til en forhøjelse, da der ikke er oplysninger om, at fredningssagen har givet særlige ulemper hos nogen af lodsejerne.

Grundtaksten udgør dog 750 kr./ha. for arealer, der er omfattet af beskyttelseslinier omkring skove, søer og åer (jfr. Naturbeskyttelseslovens §§ 16 og 17). For søer, vandløb, moser, ferske enge og overdrev og lignende er grundtaksten ansat til 0 kr./ha. (jfr. Naturbeskyttelseslovens § 3).

Opdelingen i arealer omfattet af Naturbeskyttelseslovens bestemmelser er foretaget ud fra Århus og Ringkøbing amts kort over disse arealer.

Nævnet er enige om, at der fastsættes en minimumserstatning på 1.500 kr., selvom det areal, for hvilket der kan tilkendes grundtakst, er mindre end een ha.

Til grundsatsen kan der gives et tillæg for manglende muligheder for at udnytte arealerne til dyrkning af for eksempel pyntegrønt:

- de højere liggende, ikke tilplantede arealer i fredningen er ansat som mulige, men ikke særlig egnede til pyntegrønt, og der gives et tillæg på 1500 kr. pr. ha.
- de lavtliggende arealer i Klodemølletrekanten m.v. er ansat som uegnede og kan derfor ikke få noget tillæg.

Nye stier: 20 kr. pr lbm. Stier ad eksisterende veje: 10 kr. pr lbm.

Plantage/skov, som må genplantes, men kun med løv i samarbejde med fredningsmyndigheden: 1500 kr. pr. ha.

Der er for lb. nr. 61 givet et skønsmæssigt fastsat tillæg, idet dele af ejendommen vil få forringet afvanding på grund af retableringen af afløbet fra søen. Tillægget er fastsat skønsmæssigt til 20.000 kr.

Der er for lb. nr. 65 en særbestemmelse om fredningsmyndighedens ret til pleje af et moseareal og ret til markering af Ellingpigens findested. Dette giver lodsejeren større ulempe, end der er taget højde for ved den takstmæssige fastsættelse af fredningserstatningen. Lodsejeren gives derfor et tillæg på 20.000 kr.

Der er for lb. nr. 78 og 79 fastsat en fredning med sådanne særbestemmelser, så anvendelse af de takstmæssige erstatninger ikke forekommer rimelig. Fredningsnævnet accepterer lodsejernes krav om en erstatning på 10.000 kr. pr. ha.

Med disse bemærkninger fastsættes erstatningerne som nedenfor bestemt, idet beregningen fremgår af den oversigt, der er vedhæftet denne kendelse.

Erstatningsbeløbene forrentes fra datoen for fredningsnævnets kendelse og indtil erstatningerne udbetales med en årlig rente svarende til Danmarks Nationalbanks diskonto. Da størrelsen af erstatningen til lb. nr. 1, Hedeselskabet, blev aftalt endeligt med fredningsrejerne allerede i januar 1996, findes det rigtigst, at forrentningen til Hedeselskabet sker fra den 1. januar 1997 jfr. Naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3, sidste pkt.

THI BESTEMMES:

I forbindelse med fredningen af Bølling Sø og omgivende arealer i Ikast kommune, Ringkjøbing amt og i Silkeborg kommune, Århus amt, som det fremgår af en samtidig selvstændig afgørelse, udbetales i erstatning til lodsejerne:

Hedeselskabet, Århus Distrikt	1.200.000 kr.
Ikast kommune	16.950 kr.
Aksel H. Madsen	2.700 kr.
K. A. D. Petersen	2.100 kr.
V. H. Jørgensen	590.000 kr.
Kaj L. P. Petersen	4.200 kr.
Erik og Joan Stephansen	20.400 kr.
P. Hansen Jensen	6.300 kr.
Maria A. Flygge	13.400 kr.
Ladekjær Mikkelsens fabrikker	4.700 kr.
Henry og Gunnar Carstens	250.000 kr.
Peder Oluf Beck	480.000 kr.
Oda L. Knap m.fl.	147.000 kr.
Jenny Würtz m. fl.	6.300 kr.
Niels Laursen	53.400 kr.
E. Kristensen	111.200 kr.
Karl Rasmussen og Dorte Juhl	100.500 kr.
Robert Sørensen	8.300 kr.
Fritz og Åse Eliassen	21.700 kr.
L. D. Jørgensen	15.900 kr.

A. E. Nielsen	14.200 kr.
Anette V. Jepsen	1.900 kr.
Henning K. Olsen	21.900 kr.
Ole Jensen	3.800 kr.
P. L. Danielsen	28.800 kr.
Allan Nordstrøm	15.100 kr.
Niels Morten Sloth	25.100 kr.
I. L. Lawaetz	3.600 kr.
A. K. Wacherhausen	1.500 kr.
Frank og Anette Dyhr	1.500 kr.
K. B. Andersen	1.600 kr.
Ole Andreasen	1.700 kr.
Søren Lysdahl og Hanne Lysdahl Skov	3.300 kr.
Preben Olesen og Sven E. N. Olesen	5.400 kr.
Arne og Lars Jensen	44.900 kr.
Finn Pedersen	1.500 kr.
J. S. Sørensen	2.400 kr.
L. H. Simonsen	25.500 kr.
Jens Husted	64.300 kr.
Valborg Hedegård	19.900 kr.
Claus Laigård	27.200 kr.
Frode Zachariassen	23.900 kr.
Birthe Jørgensen	1.500 kr.
Knud Erik Nielsen	147.000 kr.
Gerhard Lauridsen	12.000 kr.

Erstatningsbeløbene forrentes fra datoen for fredningsnævnets kendelse og indtil erstatningerne udbetales med en årlig rente svarende til Danmarks Nationalbanks diskonto. Erstatningen til Hedeselskabet forrentes dog som ovenfor nævnt fra den 1. januar 1997.

Da fredningen under hensyn til størrelsen og karakteren må anses for at have national interesse og medfører større udgifter, skal Fredningsnævnet indstille til Naturklagenævnet, at Statskassen i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 49 stk. 5 skal afholde 9/10 dele af erstatningen m.v.

H. Stamp

Hartvig Kristensen

Per Blenstrup

Jens Ernst Nielsen

Henning G. Pedersen

Afgørelsen skal jfr. naturbeskyttelseslovens § 42 forelægges Naturklagenævnet.

Denne afgørelse kan, jfr. naturbeskyttelseslovens § 43, inden for 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages skriftligt til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, af

- ejere og brugere af ejendomme, der helt eller delvist er omfattet af fredningen,

- enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse,
- statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget, samt
- organisationer m.v., som antages at have en væsentlig interesse i forslaget.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Fredningsnævnet for Ringkøbing Amt, den 18. december 2001.

P.n.y.

H. Stamp

Oversigt over de tilkendte erstatninger.

Ejernavne, adresser og arealer

Der er anvendt følgende forkortelser for ejerlav:

I Ringkjøbing Amt, Ikast Kommune:

EE: Engesvang by Engesvang, ME: Moselund Engesvang, KE: Klosterlund Engesvang

SE: Stenholt Engesvang, KME: Klodemølle Engesvang

I Århus Amt, Silkeborg Kommune:

KK: Klosterlund Kragelund, BK: Bøllund Kragelund, RK: Refshale Kragelund, EF: Elling Funder,

TF: Tollund Funder

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. <u>Plant.</u> <u>Ager</u> <u>Natur</u>	Fredes ha. <u>plant.</u> <u>ager</u> <u>natur</u>	Bemærkninger	Erstatninger
1	1 a KE 2 m, 3 cø, 3 da, 4 e EE	Hedeselskabet, Århus Distrikt Jegstrupvej 96 A 8361 Hasselager	73,2 p 15,3 a 2,7 n 55,2			Betinget aftale: Ejeren har erklæret sig indforstået med afståelse gennem fredning efter følgende takster: 55,2 ha. enge og udyrkede arealer á 15.000 kr./ha 2,7 ha. agerjord á 20.000 kr./ha. 2,7 ha. produktionsskov á 30.000 kr./ha. 3,0 ha. afskovet areal á 15.000 kr./ha 9,6 ha. småbevoksn. og krat á 20.000 kr./ha. 73,2 ha. i alt Afståelseserstatning i alt 1.200.000 kr.
4	3 fu, 3 lk, 4 bz EE	Ikast Kommune Torvet 7430 Ikast	0,5 p 0 a 0 n 0,5	6,3 p 0 a 0 n 6,3		Betinget aftale: Kommunen har erklæret sig indforstået med afståelsen af en del af 4 bz efter følgende takst: 0,5 ha. naturareal á 15.000 kr./ha. Afståelseserstatning i alt 7.500 kr. Fredningserstatning i alt 9.450 kr.
6	4 d EE	Aksel H. Mad- sen Kastanjealle 117 7442 Engesvang		0,9 p 0 a 0,9 n 0		0,9 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 0,9 ha. pyntegrøntsforbud á 1.500 kr./ha. Fredningserstatning i alt 2.700 kr.
8	4 b EE	K. A. D. Peter- sen Tjørnevej 66 7442 Engesvang		0,7 p 0 a 0,7 n 0		0,7 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 0,7 ha. pyntegrøntsforbud á 1.500 kr./ha. Fredningserstatning i alt 2.100 kr.

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. <u>Plant.</u> <u>Ager</u> <u>Natur</u>	Fredes ha. <u>plant.</u> <u>ager</u> <u>natur</u>	Bemærkninger	Erstatninger
9	4 f, 4 i, 4 t, 4 r, 4 p, 4 u, 4 o, 4 ø, 4 ak EE	V. H. Jørgensen Tjørnevej 64 7442 Engesvang	15,5 p 0,9 a 2,5 n 12,1	0,7 p 0,7 a 0 n 0		Afståelse: 0,9 ha. plantage, 2,5 ha. ager og 12,1 ha. naturarealer. Fredning: 0,7 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. Særlige forhold: Ejendommen mister næsten hele sit tilliggende areal, og derved sin nuværende karakter af "lyst-/jagtejendom m. bolig". Erstatningen er fastsat efter en indhentet vurdering. til i alt 590.000 kr.
10	4 c EE	Kaj L. P. Petersen Ellevej 13 7442 Engesvang		1,1 p 0 a 1,1 n 0	170 m sti delvis på Ellevej	1,1 ha. grundtakst med beskyttelseslinie 750 kr./ha. 1,1 ha. pyntegrøntsforbud 1.500 kr./ha. 170 m færdsel på eksisterende sti 10 kr./m Fredningserstatning i alt 4.200 kr.
11	1 d BK	Erik og Joan Stephansen Sinding Hedevej 63 8600 Silkeborg	0,9 p 0 a 0 n 0,9			Afståelse: 0,9 ha. naturareal á 22.575 kr./ha. Afståelseserstatning i alt 20.400 kr.
13	2 aa ME	P. Hansen Jensen Ellevej 62 7442 Engesvang		2,8 p 0 a 2,8 n 0		2,8 ha. grundtakst med beskyttelseslinie 750 kr./ha. 2,8 ha. pyntegrøntsforbud 1.500 kr./ha. Fredningserstatning i alt 6.300 kr.

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. <u>Plant.</u> <u>Ager</u> <u>Natur</u>	Fredes ha. <u>plant.</u> <u>ager</u> <u>natur</u>	Bemærkninger	Erstatninger
14	2 s ME	Maria A. Flygge Ellevevej 60 7442 Engesvang		4,1 p 0 a 4,1 n 0	330 m sti	4,1 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 4,1 ha. pyntegrøntsforbud á 1.500 kr./ha. 250 m færdsel på eksisterende vej á 10 kr./m. 80 m. færdsel på ny sti á 20 kr./m. Fredningserstatning i alt 13.400 kr.
14A	2 ck ME	Ladekjær Mikkelsens fabrikker, Danmarksgade 1 7430 Ikast			470 m. sti på Ellevej	470 m færdsel på eksisterende vej á 10 kr./m. Fredningserstatning i alt 4.700 kr.
15	1 f, 4 a, 4 b BK	Henry og Gunnar Carstens Gødvad Mælkevej 8600 Silkeborg	10,4 p 0 a 2,5 n 7,9			Afståelse: Ejendommen er vurderet til 230.000 kr. Særlige forhold: Der er anlagt andedamme som udløser et tillæg på 20.000 kr. Afståelseserstatning i alt 250.000 kr.
26	2 t ME 2 o RK	Peder Oluf Beck Irisparken 15 7430 Ikast	7,1 p 7,1 a 0 n 0			Afståelse: Ejendommen er vurderet til 480.000 kr. Afståelseserstatning 480.000 kr.
27	1 s, 1 t EF	Oda L. Knap m fl. Skovbrynet 18 8600 Silkeborg	4,2 p 4,2 a 0 n 0			Betinget aftale: Ejerne ønsker at afstå hele plantagen ved fredning for en pris á 35.000 kr./ha., og erhvervelsen anbefales af forslagsstillerne. Afståelseserstatning i alt 147.000 kr.

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. <u>Plant.</u> <u>Ager</u> <u>Natur</u>	Fredes ha. <u>plant.</u> <u>ager</u> <u>natur</u>	Bemærkninger	Erstatninger
29	1 v, 1 k, 1 l, 1 u EF 2 x RK	Jenny Würtz m.fl. Moselundvej 8 7442 Engesvang	7,4 p 0 a 0 n 7,4		630 m sti ad Skeldalvej Der er truffet aftale om erhvervelse af arealet ved mageskifte	Betinget aftale: Ejerne har indgået særskilt aftale om at afstå arealerne (vist på fredningskortet som arealer erhvervet af Skov- og Naturstyrelsen fra lodsejer nr. 29) i et mageskifte med andre af styrelsens arealer. Afståelseserstatningen er derfor 0 kr. 630 m. sti ad eksisterende vej á 10 kr./m. Fredningserstatning i alt: 6.300 kr.
32	2 x EF	Niels Laursen Funder Kirkevej 41 8600 Silkeborg	1,1 p 0 a 0 n 1,1	0,5 p 0,5 a 0 n 0		Afståelse: Hele ejendommen, 1,6 ha., er vurderet til 46.400 kr. 1,1 ha. afstås. Særlige forhold: Der er anlagt andedam, som udløser tillæg på 20.000 kr. Afståelseserstatning i alt 51.900 kr. Fredning: 0,5 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. Fredningserstatning (mindstebeleb) 1.500 kr.
34	2 av ME 2 v, 2 i EF	E. Kristensen Teglværksvej 10 7442 Engesvang	1,0 p 0 a 0 n 1,0			Afståelse: Ejendommen er vurderet til 31.200 kr. Særlige forhold: Der er opført fritidshuse og anlagt andedamme som udløser tillæg på 80.000 kr. Afståelseserstatning i alt 111.200 kr.
35	1 ab TF	Karl Rasmussen og Dorthe Juhl Funder Kirkevej 50 8600 Silkeborg	1,9 p 0 a 0 n 1,9			Afståelse: Hele ejendommen, 5,9 ha., er vurderet til 250.000 kr. 1,9 ha. afstås. Særlige forhold: Ejendommen bliver for lille til at jagten kan lejes ud, hvilket udløser tillæg på 20.000 kr. Afståelseserstatning i alt 100.500 kr.

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. <u>Plant.</u> <u>Ager</u> <u>Natur</u>	Fredes ha. <u>plant.</u> <u>ager</u> <u>natur</u>	Bemærkninger	Erstatninger
39	2 bæ ME	Robert Sørensen Bøllingsøvej 4 7442 Engesvang		2,2 p 0 a 2,2 n 0	330 m. sti ad eksisterende vej	2,2 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 2,2 ha. pyntegrøntsforbud á 1.500 kr./ha. 330 m. færdsel ad eksisterende vej á 10 kr./m. Fredningserstatning i alt 8.300 kr.
42	1 az, 2 r, 1 ay, 1 bp, 2 q, 2 x EE	Fritz og Åse Eliassen Viborgvej 47 7442 Engesvang		10,1 p 2,3 a 6,3 n 1,5	460 m. sti langs kanalen. De 2,3 ha. plantage er plantagearealet på matr. 1 ay, 1 bp, 2 q og 2 x EE	3,3 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 5,3 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 1,5 ha. §3-areal (mose/eng/hede) á 0 kr./ha. 2,3 ha. plantage á 1500 kr./ha. 460 m. færdsel ad ny sti á 20 kr./m. Fredningserstatning i alt 21.700 kr.
43	1 bo, 2 p EE	L. D. Jørgensen Haderslevvej 3 8600 Silkeborg		9,4 p 1,2 a 8,2 n 0		9,4 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 1,2 ha. plantage á 1.500 kr./ha. Fredningserstatning i alt 15.900 kr.
44	1 ø EE	A. E. Nielsen Kong Valdemarsvej 41, Thorning 8620 Kjellerup		4,7 p 4,7 a 0 n 0		4,7 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 4,7 ha. skov/plantage á 1.500 kr./ha. Fredningserstatning i alt 14.200 kr.
45	1 cl EE	Anette V. Jepsen Lundgårde 17 8620 Kjellerup		2,5 p 0 a 0 n 2,5		2,5 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. Fredningserstatning 1.900 kr.
46	1 x, 1 bg, 1 bh EE 2 h SE	Henning K. Olsen Karupvej 3 7442 Engesvang		15,3 p 2,9 a 12,0 n 0,4	480 m. sti langs kanalen.	4,6 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 7,2 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 3,2 ha. §3-areal (mose/eng/hede) á 0 kr./ha. 480 m. færdsel ad ny sti á 20 kr./m. Fredningserstatning i alt 21.900 kr.

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. Plant. Ager Natur	Fredes ha. plant. ager natur	Bemærkninger	Erstatninger
47	1 b EE	Ole Jensen Viborgvej 53 7442 Engesvang		2,5 p 0,8 a 1,7 n 0		2,5 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. Fredningserstatning 3.800 kr.
48	1 b,1 d KME	P. L. Danielsen Borgergade 18 7441 Bording		12,1 p 1,0 a 7,9 n 3,2	Sti langs ejendommens skel samt på kanalens nordside i alt 730 m.	8,0 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 0,9 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 3,2 ha. § 3-areal (mose/hede/eng) á 0 kr./ha. 1,0 ha. plantage á 1.500 kr. 730 m. færdsel ad ny sti á 20 kr./m. Fredningserstatning i alt 28.800 kr.
49	1 c KME	Allan Nordstrøm Viborgvej 48 7442 Engesvang		11,5 p 1,5 a 10,0 n 0		5,5 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 6,0 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 1,5 ha. plantage á 1.500 kr./ha. Fredningserstatning i alt 15.000 kr.
50	1 g SE 1 o KME	Niels Morten Sloth Stenholtvej 16 7442 Engesvang		19,8 p 0 a 13,1 n 6,7	Sti langs ejendommens østskel, i alt 500 m.	3,0 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 14,1 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 2,7 ha. §3-areal (mose/hede/eng) á 0 kr./ha. 500 m. færdsel på ny sti á 20 kr./m. Fredningserstatning i alt 25.100 kr.
51	1 a KME	I. L. Lawaetz Klode Møllevej 2 7442 Engesvang		4,3 p 0,5 a 3,8 n 0,9		3,7 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 0,6 ha. §3-areal (mose/hede/eng) á 0 kr./ha. 0,5 ha. plantage á 1500 kr./ha. Fredningserstatning i alt 3.600 kr.

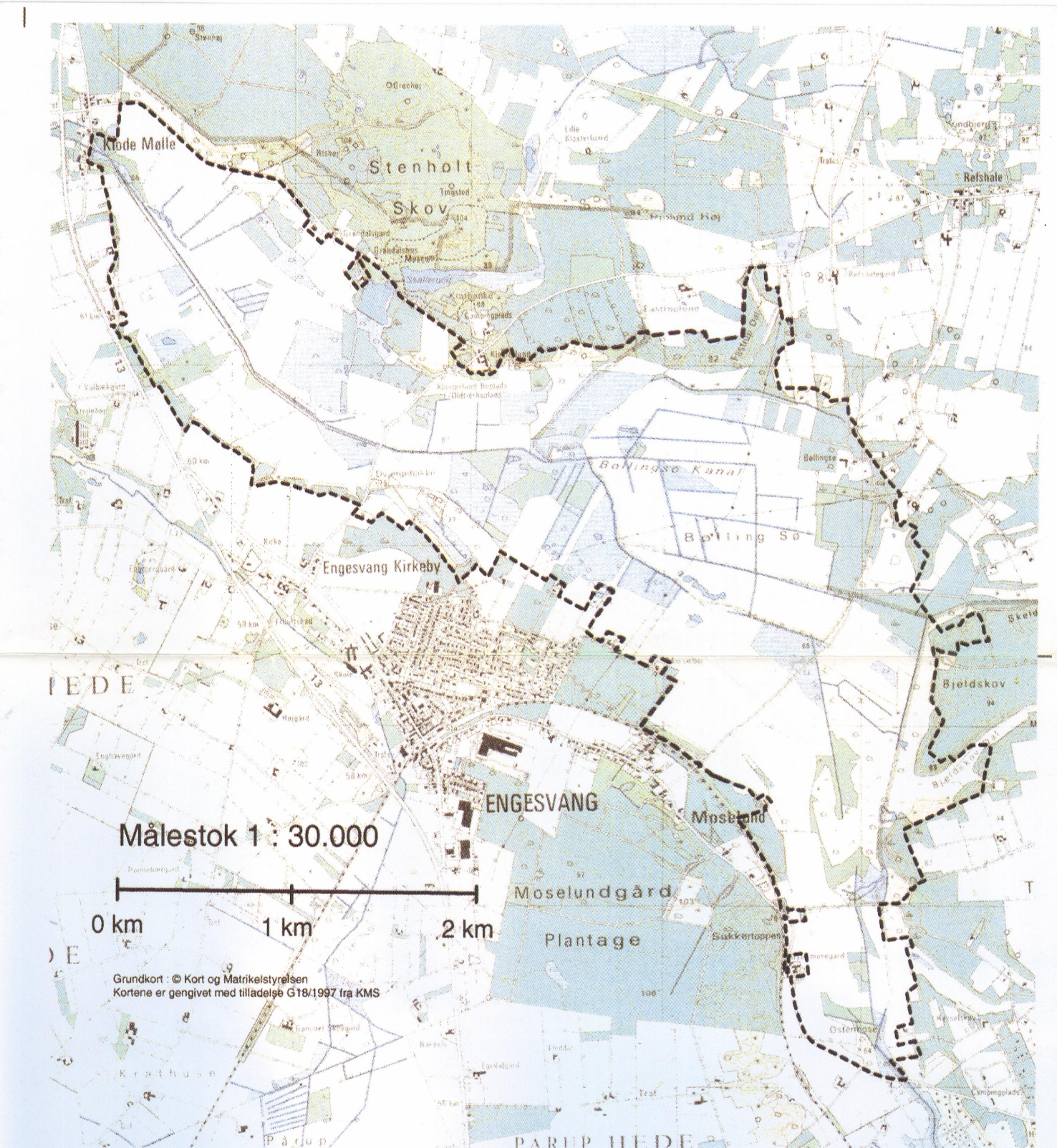
Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. <u>Plant.</u> <u>Ager</u> <u>Natur</u>	Fredes ha. <u>plant.</u> <u>ager</u> <u>natur</u>	Bemærkninger	Erstatninger
52	1 m KME	A. K. Wachterhausen Klode Møllevej 5 7442 Engesvang		2,2 p 0 a 0 n 2,2		0,2 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 2,0 ha. §3-areal (mose/hede/eng) á 0 kr./ha. Fredningserstatning i alt (mindstebeløb) 1.500 kr.
53	1 i SE	Frank og Anette Dyhr Klode Møllevej 4 7442 Engesvang		0,9 p 0 a 0 n 0,9		0,9 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. Fredningserstatning (mindstebeløb) 1.500 kr.
54	1 z SE	K. B. Andersen Grågårdsvej 14 8620 Kjellerup		2,1 p 0 a 2,1 n 0		2,1 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. Fredningserstatning 1.600 kr.
55	1 aa SE	Ole Andreasen Thybovej 21 8620 Kjellerup		2,2 p 0 a 2,0 n 0,2		2,2 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. Fredningserstatning 1.700 kr.
56A	1 ab SE	Søren Lysdahl Dalsgårdsvej 15 8620 Kjellerup		4,4 p 0 a 3,7 n 0,7		4,4 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha.
56B	1 ac SE	Hanne Lysdahl Skov Krokusvej 13 8620 Kjellerup				Fredningserstatning i alt 3.300 kr.
57	4 b SE	Preben Olesen Skyggevej 64 7442 Engesvang Sven E. N. Olesen Vestervang 5 7441 Bording		7,2 p 0 a 7,2 n 0		7,2 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. Fredningserstatning 5.400 kr.

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. <u>Plant.</u> <u>Ager</u> <u>Natur</u>	Fredes ha. <u>plant.</u> <u>ager</u> <u>natur</u>	Bemærkninger	Erstatninger
58	1 b, 3 b, 1 co SE	Arne og Lars Jensen Klosterlundvej 25 7442 Engesvang		48,8 p 2,2 a 32,5 n 14,1	Sti langs vestske i alt 170 m.	16,2 ha. grundtakst á 1.500 kr./ha. 18,5 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 14,1 §3-areal (mose/hede/eng) á 0 kr./ha. 2,2 ha. plantage á 1.500 kr./ha. 170 m. færdsel ad ny sti á 20 kr./m. Fredningserstatning i alt 44.900 kr.
59	1 af SE	Finn Pedersen Klosterlundvej 12 7442 Engesvang		0,5 p 0,5 a 0 n 0		0,5 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. Fredningserstatning (mindste-beløb) 1.500 kr.
60	2 g SE	J. S. Sørensen Ringkøbingvej 29 7441 Bording		3,4 p 0 a 3,4 n 0		3,2 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 0,2 ha. §3-areal (mose/hede/eng) á 0 kr./ha. Fredningserstatning i alt 2.400 kr.
61	1 d KE	L. H. Simonsen Kragelundsvej 3 7442 Engesvang		7,3 p 0 a 7,3 n 0	Dele af ejendommen vil få forringet afvanding p. gr. a. retableringen af afløbet fra søen	7,3 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. Særlige forhold: Forringet afvanding, jfr. bemærkningerne, hvilket udløser et tillæg på 20.000 kr. Fredningserstatning i alt 25.500 kr.
62	2 ao RK	Jens Husted Sinding Hovedvej 23 8600 Silkeborg	1,5 p 0,3 a 0 n 1,2			Afståelse: Ejendommen er vurderet til 44.300 kr. Særlige forhold: Der er et fritidshus på arealet, som udløser tillæg på 20.000 kr. Afståelseserstatning i alt 64.300 kr.

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. Plant. Ager Natur	Fredes ha. plant. ager natur	Bemærkninger	Erstatninger
64	2 o, 1 f EF	Valborg Hedegård Ellingvej 14 8600 Silkeborg	0,7 p 0 a 0 n 0,7	0,4 p 0 a 0 n 0,4	200 m. sti på Skeldalvej	0,7 ha. naturareal á 25.460 kr./ha. Afståelseserstatning 17.900 kr. Grundtakst 0,4 ha. §3-areal (mose/hede/eng) á 0 kr./ha. 200 m. færdsel ad eksisterende vej á 10 kr./m. Fredningserstatning 2.000 kr.
65	2 u EF	Claus Laigård Ellingvej 20 8600 Silkeborg		5,2 p 2,2 a 2,1 n 0,9	Særbestemmelser omfatter pleje af 0,9 ha. samt markering af Ellingpigens findested	5,2 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. 2,2 ha. plantage á 1500 kr./ha. Fredningserstatning 7.200 kr. Særlige forhold: Særbestemmelse om fredningsmyndighedens ret til pleje af moseareal og markering af Ellingpigens findested, som udløser tillæg på 20.000 kr. Fredningserstatning i alt 27.200 kr.
70	2 p EF	Frode Zachariassen Rustrupvej 26 B 8653 Them	0,8 p 0 a 0 n 0,8			Afståelse: Ejendommen er vurderet til 23.900 kr. Afståelseserstatning 23.900 kr.
76	2 i RK	Birthe Jørgensen Bøllingsøgårdvej 16, 8600 Silkeborg		0,7 p 0 a 0 n 0,7		0,7 ha. grundtakst med beskyttelseslinie á 750 kr./ha. Fredningserstatning i alt (mindstebeløb) 1 500 kr.

Lb. nr.	Matr. nr.	Ejer	Afstås ha. <u>Plant.</u> <u>Ager</u> <u>Natur</u>	Fredes ha. <u>plant.</u> <u>ager</u> <u>natur</u>	Bemærkninger	Erstatninger
78	2 r ME 1 x, 1 ag TF	Knud Erik Nielsen Moselundvej 34 8600 Silkeborg		14,7 p 0 a 12,7 n 2,0	Arealet er omfattet af særbestemmelser.	Betinget aftale: Ejeren har erklæret sig indforstået med at lade ejendommen frede i overensstemmelse med særbestemmelsen mod en fredningserstatning på 10.000 kr./ha. Fredningserstatning i alt 147.000 kr.
79	1 i TF	Gerhard Lauridsen Kollerhus 5 8600 Silkeborg		1,2 p 0 a 1,2 n 0	Arealet er omfattet af særbestemmelser.	Betinget aftale: Ejeren har erklæret sig indforstået med at lade arealet frede i overensstemmelse med særbestemmelsen mod en fredningserstatning på 10.000 kr./ha. Fredningserstatning i alt 12.000 kr.
12	1 a m.fl. BK 2 a m.fl. ME	Miljø- og Energiministeriet v/ Palsgård Statsskovdistrikt Palsgårdvej 9 7362 Hampen		502,9		Fredningserstatning i alt 0 kr.

KORT >

Målestok 1 : 30.000

0 km 1 km 2 km

Grundkort: © Kort og Matrikelstyrelsen
Kortene er gengivet med tilladelse G18/1997 fra KMS

Fredning af Bølling Sø og omgivende arealer

Ikast kommune, Ringkøbing Amt
Silkeborg kommune, Århus Amt

- Fredningsgrænse
- Søbred ved kote 67,25 DNN
- Privatejede arealer i omdrift (a)
- Privat/kommunaltjede udrykede arealer (n)
- Privat/kommunaltjede skovarealer (p)
- Særbestemmelser
- Statsejede arealer

..... Stier på privatejede arealer
Målforhold 1:10.000

0 200 400 600 800 1000 m

Udarbejdet for Fredningsnævnet for Ringkøbing Amt - 15. august 2001
Rettelser udført af Skov- og Naturstyrelsen, Palsgård Statsskovdistrikt - april 2003
LANDINSPEKTØR-KONTORET, Søgade 8 A, 8740 Brøndstrup, Tlf. 7575 3433

FREDNINGSKORT
Naturklagenævnets
Fredningsafgørelse
af maj 2003 i sag nr.
03-III/650-0001.

REG. NR. F91/3.00

Fredning af Bølling Sø og omgivende arealer

i Ikast Kommune, Ringkøbing Amt
og Silkeborg Kommune, Århus Amt

Bilag til fredningskort

Naturklagenævnets Fredningsafgørelse
af Maj 2003 i sag nr. 03-111/650-0001

TCABH

N

Søbred ved kote 67,25 DNN

0 100m 500m 1000m

Ortofoto 2002 med indtegning af fredningsgrænse og
fremtidig søbred på grundlag af Kort- og Matrikelstyrelsens
digitale matrikelkort og fredningskort udarbejdet af
Landinspektør-Kontoret, Søgade 6A, 8740 Brødstrup.
Målestok 1:20.000

© Cowi og Kort- og matrikelstyrelsen (G18/97)

Fredning af Bølling Sø og omgivende arealer

Ikast kommune, Ringkøbing Amt

Silkeborg kommune, Århus Amt

Udarbejdet for Fredningsnævnet for Ringkøbing Amt - 15. august 2001

LANDINSPEKTØR • KONTORET

SØGADE 8 A 75753433

8740 BRÆDSTRUP

Fredning af Bølling Sø og omgivende arealer

Ikast kommune, Ringkøbing Amt

Silkeborg kommune, Århus Amt

- Fredningsgrænse
- Søbred ved kote 67,25 DNN
- Arealer som fredes
- Arealer, som eksproprieres ved fredning
- Arealer erhvervet af Skov- og Naturstyrelsen
samt hvor vilkår for ekspropriation er aftalt
- Særbestemmelser
- Stier på privatejede arealer

Målforshold 1:10000

LANDINSPEKTØR-KONTORET
SØGADE 8 A 75753433 8740 BRÆDSTRUP
email: braedstrup@landinsp.dk

Udarbejdet for Fredningsnævnet for Ringkøbing Amt - 15. august 2001

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.: 07913.00

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

MODTAGET
Skov- og Naturstyrelsen

13 JUNI 2001

Herning, den 12. juni 2001
R.A.F. 50/01

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Allan Nordstrøm er d.d. tilskrevet således:

"Allan Nordstrøm, Viborgvej 48, 7442 Engesvang, ansøger om tilladelse til at etablere en vildtremise på 0,49 ha på ejendommen matr. nr. 1 c, Klodemølle, Engesvang. – R.A.F. 66/94 – Bølling Sø.

De har søgt om dispensation fra forslaget til fredning af Bølling Sø og omgivende arealer til etablering af en vildtremise på 0,49 ha på ejendommen matr. nr. 1 c, Klodemølle Engesvang. Nævnet foretog en besigtigelse af arealet den 10. maj 2001.

Sagen er behandlet af nævnets formand alene efter § 9, stk. 4 i forretningsordenen for Fredningsnævn.

Som nærmere begrundelse for ansøgningen har Ole Kirk fra Landbrugets Rådgivningscenter i en skrivelse af 1. juni 2001 anført følgende:

"...

- vildtremisen repræsenterer nogle store naturværdier med en beplantning bestående af bl.a. buske og løvtræer, herunder egetræer. Det er en perle for dyrelivet i området,
- beplantningen er sket efter forskrifter og i øvrigt efter en plan udarbejdet af Hedeselskabet. Allan Nordstrøm har selv foretaget beplantningen,
- beplantningen vil ikke være til gene hverken med hensyn til indsigt eller udsigt. Det bemærkes, at beplantningen ikke kan ses fra vejen eller det foreslåede stisystem, men alene fra ejendommens bygninger, samt at
- for lb.nr. 49 har vildtremisen speciel betydning, idet ejendommen ligger helt ud til engen til forskel for de øvrige lodsejere i området. Den naturforskønnede vildtremise er derfor en daglig naturoplevelse for familien. I øvrigt er der beplantninger mange andre steder i området.

Alt i alt er det en naturperle, som bør bevares. Havde den været der inden fredningen blev rejst, havde der formodentlig været forbud mod at fjerne den."

Jeg skal hermed på nævnets vegne i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele, at der ikke kan gives tilladelse til bevarelse af vildtremisen, da dette findes at være i strid med formålet med fredningen, således som det er beskrevet i fredningsforslaget. Jeg har navnlig lagt vægt på, at det i fredningsforslaget er anført, at "*Mellem Bølling Sø og Klode Mølle ligger et større sammenhængende område med flere lave engpartier, hvor det gennem pleje og naturgenopretning er muligt at genskabe græsningsenge. ...*" og senere i fredningsforslaget: "*... Hovedparten af området foreslås at skulle henligge i sin nuværende tilstand. Der skal dog være mulighed for, at dyrkede arealer overgår til græsning og slet, og der ønskes også her etableret stier ...*". Det er derfor i strid med intenti-

RETTEEN I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 1-3, 7400 Herning

E-mail: f-naevn@get2net.dk

Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. 50/01 - 124/11 - 007 Tlf. 97 22 22 00

Akt. nr. 4

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

onerne bag fredningen af arealet mellem Bølling Sø og Klode Mølle, at der på det omhandlede areal tilplantes med træer og buske.

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse.

Med venlig hilsen

H. Stamp”

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

H. Stamp

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

SCANNET

Herning, den 9. oktober 2003

R.A.F. 63/03

Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

10 OKT. 2003

Lus.

Henning Kryger Olsen er d.d. tilskrevet således:

"Ikast kommune ansøger på vegne Henning Kryger Olsen, Karupvej 3, 7442 Engesvang, om tilladelse til at grave to vandhuller på hver 300 m² på matr. nr. 1 x og 1 bh, Engesvang by, Engesvang. – R.A.F. 66/94 – Bølling Sø.

Efter en besigtigelse den 3. oktober 2003, hvori foruden nævnet deltog repræsentanter for Ikast kommune, Ringkjøbing Amt, Danmarks Naturfredningsforening og ansøgeren, skal nævnet meddele, at der ikke kan gives tilladelse til udgravning af 2 vandhuller i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50. Der gives ikke tilladelse, da det ansøgte findes at være i strid med fredningens formål.

Indledningsvist bemærker nævnet, at det forekommer betænkeligt at etablere nye vandhuller i fredede områder. Nævnet må derfor generelt udvise tilbageholdenhed med at give sådanne tilladelser.

Dette område i fredningen henligger i dag som uberørt vådområde. Det skal ifølge fredningen bevares som naturområde. Det er derfor uheldigt, hvis der i Klode Mølle-trekanten graves nye vandhuller eventuelt kombineret med forhøjelse af arealerne omkring vandhullerne. Området vil derfor miste sin karakter af naturområde.

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse",

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

Med venlig hilsen

H. Stamp

Skov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 2001 - 1211/11-0007

26

RETTEEN I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 1-3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00

E-mail: f-naevn@get2net.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

SCANNET

Herning, den 26. maj 2005
R.A.F. 13/05 og 21/05Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.Medtaget:
Skov- og Naturstyrelsen

11.05.05

Lug.

Feldborg Statsskovdistrikt er d.d. tilskrevet således:

"Feldborg Statsskovdistrikt, Bjørnkærvej 18, 7540 Haderup, ansøger om tilladelse til at opføre en toiletbygning og informationspavillon ved P-pladsarealet syd for Dværgbanke ved Kragelundvej og udlægge en flydepontonbro og et slæbested i vestenden af Bølling Sø. – R.A.F. 66/94 – Bølling Sø.

Efter en besigtigelse den 12. maj 2005, hvori foruden nævnet deltog repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforening og ansøgeren, Feldborg Statsskovdistrikt, skal nævnet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele, at der kan gives tilladelse til det ansøgte, da dette ikke findes at være i strid med fredningens formål.

Tilladelsen til bygningerne gives på vilkår, at der til stadighed opretholdes en slørende beplantning nord og vest for bygningerne.

Pontonbroen og ophalerrampen godkendes, for så vidt angår udseende og placering. Udførelsen i trykimprægneret træ kan kun godkendes, såfremt ansøgeren dokumenterer for nævnet, at træet ikke udskiller miljøskadelige stoffer. Den endelige godkendelse af pontonbroen afventer derfor denne dokumentation. Såfremt en sådan dokumentation ikke kan skaffes, skal det trykimprægnerede træ erstattes af træ, der ikke er imprægneret.

Nævnet har navnlig lagt vægt på, at det i fredningsafgørelsens § 3 udtrykkeligt er bestemt, at nævnet kan tillade opført mindre bygninger til formidlingsformål og toiletter. Det er endvidere i § 4 bestemt, at der kan etableres mindre anlæg til støtte for fritidssejls med mindre robåde.

Fredningsnævnet finder anledning til at tilføje, at det findes stærkt kritisabelt, at ansøgeren, som er en offentlig myndighed, har opført bygningerne og udlagt pontonbro og ophalerrampe, før der var givet tilladelse fra nævnet.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra tilladelsens meddelelse, jfr. Naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse.

RETEN I HERNING, 2. AFDELING
Nygade 1-3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00

E-mail: f-naevn@mail.dk

2007-1211/11-2007
31

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende Dem en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk

Gebyret tilbagebetales, hvis der gives helt eller delvist medhold i klagen.

En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Det bemærkes, at ansøgeren ikke herved er fritaget for at søge eventuelle andre tilladelser, som lovgivningen måtte kræve”,

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

Med venlig hilsen

H. Stamp

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

SCANNET

Herning, den 3. oktober 2005
R.A.F. 21/05Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

14. OCT 2005

Feldborg Statsskovdistrikt er d.d. tilskrevet således:

"Feldborg Statsskovdistrikt, Bjørnkærvej 18, 7540 Haderup, ansøger om tilladelse til at opføre en toiletbygning og informationspavillon ved P-pladsarealet syd for Dværgbanke ved Kragelundvej og udlægge en flydepontonbro og et slæbested i vestenden af Bølling Sø. – R.A.F. 66/94 – Bølling Sø.

Den fremsendte dokumentation med Deres brev af 20. september 2005 vedrørende det trykimprægnerede træ tages til efterretning, og nævnet godkender herefter endeligt anlægget af pontonbroen.

Kopi af dette brev er til orientering sendt til de samme, som modtog kopi af nævnets afgørelse",

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

Med venlig hilsen

H. Stamp2001-1211/11-2007
33

Retten i Århus
Tinghuset, Vesterballe 10
8000 Århus C
Modtaget i
Vestergaard
12 DEC. 2005

Feldborg Statsskovdistrikt
Bjørnkørvej 18
Haderup

SCANNED

Tlf. 86 12 20 77
Fax 86 19 71 91 7540
E-mail:
post@aarhus.byret.dk
Direkte: 86125911 – 4001
CVR 11 98 62 93
Den 11. december 2005.

Vedrørende journal nr. 11.01.2005-77, Ansøgning om opførelse af shelter på ejendommen matr. nr. 1q Refshale By, Kragelund beliggende i Fastrup Dal nord for Bølling Sø.

Århus Amt, Natur & Miljø, har den 19. oktober 2005 afgivet indstilling til nævnet i anledning af ansøgning fra Feldborg Statsskovdistrikt om tilladelse til opførelse af shelter i Fastrup Dal nord for Bølling Sø.

Shelteren tænkes anbragt i kanten af egekrattet på vestsiden af Fastrup Dal.

Idet Hærvejsruten for vandrere går fra Bølling Sø mod nord gennem Fastrup Dal, vil overnatningsshelteren både kunne bruges af publikum, der går rundt om Bølling Sø og af Hærvejsrutens vandrere.

Shelteren vil således blive til glæde for det brede friluftsliv.

Shelteren har et indre areal på ca. 12 m². Facaderne vil stå i ubehandlet træ, taget beklædes med tagpap.

Fredningen

Ejendommen er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003 om fredning af Bølling Sø og omgivende arealer i Silkeborg Kommune, Århus Amt, og Ikast Kommune, Ringkøbing Amt.

Fredningens formål er, "at etablere Bølling Sø med et vanddækket areal på op til 360 ha og at bevare og sikre søen og dens omgivelser som et smukt og indholdsrigt landskab med et varieret plante- og dyreliv, samt at sikre de natur- og kulturhistoriske værdier på de omgivende arealer mellem den fremtidige sø og Klode Mølle og i området syd for Bølling Sø".

"Fredningen har endvidere til formål at bevare og genskabe andre naturværdier i området, samt give befolkningen adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne."

Ifølge fredningskendelsens bestemmelser om bebyggelse m.v. gælder, at der ikke må opføres bebyggelse, men Fredningsnævnet kan tillade opført mindre bygninger, f.eks. bygninger til formidlingsformål, toiletbygninger og lignende.

Ifølge fredningskendelsens bestemmelser om almenhedens færdsel og ophold samt udlæg af stier m.v., åbnes der mulighed for etablering af enkelte publikumsfaciliteter, herunder informationstavler, bænke, parkeringspladser, udsigtspunkter m.m.

201-1211/12-0007
39

Udtalelser

Som skovlovsmyndighed ser Feldborg Statsskovdistrikt ingen problemer i shelterens placering.

Vurdering

Med henvisning til fredningens formål, der bl.a. skal give befolkningen adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne, samt enkeltbestemmelserne, der åbner mulighed for at etablere enkelte publikumsfaciliteter, finder amtet, at det ansøgte er i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne. Det vurderes desuden, at shelteren med sin udformning og placering fremstår diskret og tilpasset området.

På den baggrund anbefaler Århus Amt, at der meddeles dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1 til det ansøgte.

Andre tilladelser

Det pågældende areal er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 17 (skovbyggelinie).

Amtet vurderer imidlertid, at det ansøgte er beliggende inde i skoven, og det ansøgte vil derfor ikke kræve dispensation fra bestemmelsen.

Det ansøgte kræver tilladelse efter planlovens § 35 og byggetilladelse fra kommunen.

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité har anbefalet, at der gives tilladelse til det ansøgte.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse:

Nævnets afgørelse er truffet på baggrund af det foreliggende skriftlige materiale.

Fredningsnævnet kan tiltræde, at etablering af shelter som ansøgt er i overensstemmelse med fredningens intentioner.

Der meddeles derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, tilladelse til det ansøgte.

Klagevejledning, jf. naturbeskyttelseslovens § 86 og § 87:

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derefter vil fremsende sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at klageren indbetaler et gebyr på 500,- kr. til Naturklagenævnet.

Naturklagenævnet vil sende klageren en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet.

Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget.

Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

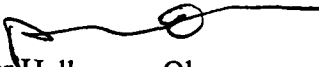
Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet uden at klage er modtaget.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Klageberettigede er:

Adressaten for afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative
interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Med venlig hilsen

Per Holkmann Olsen

Kopi er tilsendt:

Ebbe Anker Christensen, Tordensgårdevej 14, 5700 Svendborg
Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (journalnr. 8-70-51-8-743-4-05)
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø
Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Det Centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Louisevej 100, 8220 Brabrand
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite v/ Bo Ryge Sørensen, Søholt Allé 26, 8600
Silkeborg
Det amtsrådsvalgte medlem af nævnet, Børge Sundahl, Vinkelvej 5, 8870 Langå
Det kommunevalgte medlem af nævnet, Henning G. Pedersen, Himmelbjergvej 24, 8600 Silkeborg
Silkeborg Kommune, Søvej 1, 8600 Silkeborg

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

SCANNED

Herning, den 30. juni 2006
R.A.F. 65/06Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

- 4 JULI 2006

Herning Museum er d.d. tilskrevet således:

"Herning Museum, Museumsgade 32, 7400 Herning, ansøger om tilladelse til at foretage arkæologiske udgravninger ved Dværgebakke, Bølling Sø, matr. nr. 3 np, Engesvang by, Engesvang. – R.A.F. 66/94 – Bølling Sø.

Ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003 blev Bølling Sø og omgivende arealer fredet.

Fra Herning Museum er modtaget en ansøgning om tilladelse til at foretage fortsatte arkæologiske udgravninger ved Dværgebakke, Bølling Sø.

Ansøgningen har af fredningsnævnet været forelagt Ringkjøbing Amt til udtalelse. Amtet har meddelt, at det ikke har indvendinger mod det ansøgte på vilkår, at arealerne efter udgravning reableres.

Sagen er behandlet af nævnets formand alene efter § 9, stk. 4, i Forretningsordenen for Fredningsnævn.

Jeg skal hermed på nævnets vegne i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele tilladelse til det ansøgte på vilkår, at arealerne efter udgravning reableres som beskrevet i ansøgningen. Jeg finder således ikke, at det ansøgte er i strid med fredningens formål. Jeg har særlig lagt vægt på, at terrænændringerne er midlertidige, og at fuldstændig reablering finder sted.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra tilladelsens meddelelse, jfr. Naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse.

RETTEEN I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00

E-mail: f-naevn@mail.dk

SNS-121-001 01
1

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende Dem en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk

Gebyret tilbagebetales, hvis der gives helt eller delvist medhold i klagen.

En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Det bemærkes, at ansøgeren ikke herved er fritaget for at søge eventuelle andre tilladelser, som lovgivningen måtte kræve”,

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

Med venlig hilsen

H. Stamp

RETTE I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00

E-mail: f-naevn@mail.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

Modtaget i
Skov- og NaturstyrelsenHerning, den 31. august 2006
R.A.F. 73/06Skov- og Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

- 4 SEP. 2006

SCANNET

Feldborg Statsskovdistrikt er d.d. tilskrevet således:

"Feldborg Statsskovdistrikt, Bjørnkærvej 18, 7540 Haderup, ansøger om tilladelse til at etablere en mindre bådebro nedenfor rensningsanlægget ved Bølling Sø. – R.A.F. 66/94 – Bølling Sø.

Ved Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003 blev Bølling sø og omgivende arealer fredet. Formålet med fredningen er blandt andet at *"bevare og genskabe andre naturværdier i området, samt give befolkningen adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne."* I § 3 er der forbud mod at der *"opføres ny bebyggelse, herunder tilbygninger, skure, hytter ... eller lignende. ... Herudover kan fredningsnævnet tillade opført mindre bygninger, f. eks. bygninger til formidlingsformål, toiletbygninger og lignende."* I § 4 er bl.a. flg. bestemmelse: *"... Der kan endvidere efter fredningsnævnets nærmere godkendelse etableres mindre anlæg i tilknytning til Engesvang by til støtte for fritidssejls med mindre robåde. ..."*

Fra Feldborg Statsskovdistrikt er modtaget en ansøgning om tilladelse til at etablere en bådebro nedenfor rensningsanlægget ved Engesvang.

Hverken Ringkjøbing Amt eller Ikast kommune har haft indvendinger mod det ansøgte.

Sagen er behandlet af nævnets formand alene efter § 9, stk. 4 i forretningsordenen for Fredningsnævn.

Jeg skal hermed på nævnets vegne i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele tilladelse til det ansøgte, idet dette ikke er i strid med fredningens formål. Jeg har især lagt vægt på, at det i kendelsen er forudsat, at der kan etableres mindre anlæg i tilknytning til Engesvang by, hvorfra der kan sejles med mindre robåde.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra tilladelsens meddelelse, jfr. Naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse.

RETEN I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00

E-mail: f-naevn@mail.dk

SNS-121-00101

FREDNINGSNÆVNET FOR RINGKJØBING AMT

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende Dem en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk

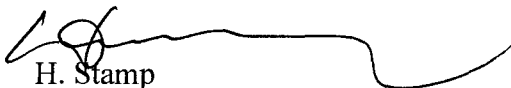
Gebyret tilbagebetales, hvis der gives helt eller delvist medhold i klagen.

En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Det bemærkes, at ansøgeren ikke herved er fritaget for at søge eventuelle andre tilladelser, som lovgivningen måtte kræve",

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

Med venlig hilsen

H. Stamp

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Herning, den 8. september 2008
FRD 25/2008

By- og Landskabsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø.

Modtaget i
Landskabsstyrelsen
By og Landskabsstyrelsen
Ikast-Brande kommune er d.d. tilskrevet således:

10 SEP. 2008

"Ikast-Brande kommune, Centerparken 1, 7330 Brande, ansøger om tilladelse til at anlægge en dobbeltrettet fællessti langs Kragelundsvej gennem Bølling Sø fredningen. – R.A.F. 66/94 – Bølling Sø.

Efter en besigtigelse den 21. august 2008, hvori foruden nævnet deltog repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Jægerforbund og ansøgeren Ikast-Brande kommune, skal nævnet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele, at der kan gives tilladelse til det ansøgte, da dette ikke findes at være i strid med fredningens formål.

Nævnet giver således tilladelse til, at stien fra Engesvang til Klosterlund langs Kragelund anlægges som en dobbeltrettet fællessti i en bredde på op til 3 meter og med en rabat mod Kragelundvej på 1½ meter. Ved at give rabatten en bredde på mindst 1½ meter undgås det, at der skal etableres autoværn eller lignende foranstaltninger.

Nævnet har navnlig lagt vægt på, at stien ikke skader de natur- og kulturhistoriske værdier i området, ligesom stien forbedrer offentlighedens muligheder for at færdes i området og herunder skaber en bedre adgang til museet på Klosterlund.

Tilladelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 3 år fra tilladelsens meddelelse, jfr. Naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Afgørelsen kan efter lov om Naturbeskyttelse, § 78, stk. 3, jfr. § 87 inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, påklages til Naturklagenævnet.

Klagen skal indgives skriftligt til dette fredningsnævn på den nedenfor anførte adresse.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende Dem en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk

Gebyret tilbagebetales, hvis der gives helt eller delvist medhold i klagen.

En tilladelse må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

RETTEEN I HERNING, 2. AFDELING

Nygade 3, 7400 Herning

Tlf. 97 22 22 00

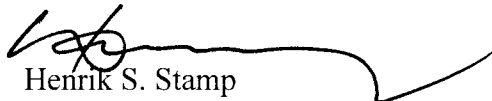
E-mail: f-naevn@mail.dk

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Det bemærkes, at ansøgeren ikke herved er fritaget for at søge eventuelle andre tilladelser, som lovgivningen måtte kræve”

hvilket herved meddeles til Deres orientering.

Med venlig hilsen

Henrik S. Stamp

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del

Retten i Århus
Tinghuset, Vester Alle 10
8000 Århus C

Niels Blauenfeldt
Sinding Hedevej 29, Kraglund
8600 Silkeborg

Tlf. 86 12 20 77
Fax 86 19 71 91
E-mail:
{ HYPERLINK

"mailto:pho@domstol.dk" }

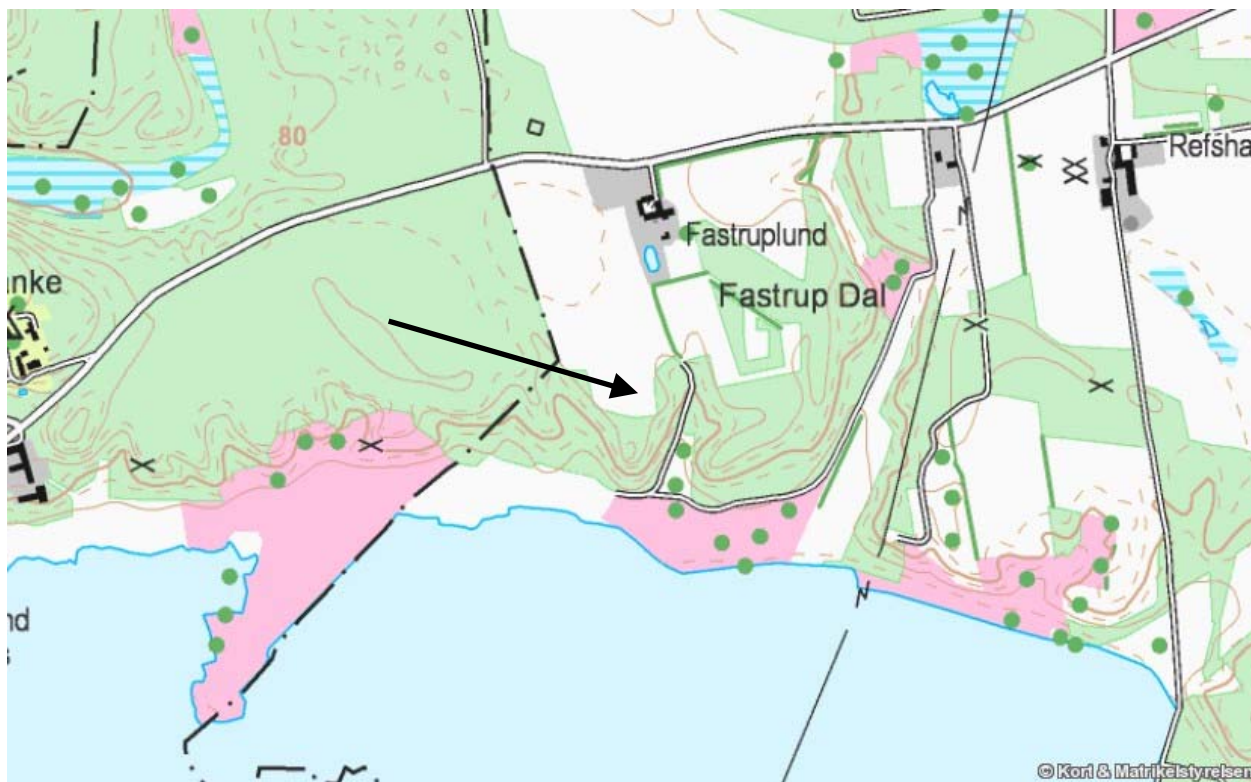
CVR 11 98 62 93

Den 28. maj 2010.

Vedrørende j.nr. 8901-01.2010.65, ansøgning om tilladelse til opførelse af friluftsteaterstykket "Hvor vandene skiller" ved Bølling Sø.

Silkeborg Kommune har modtaget en ansøgning fra Styregruppen bag kulturprojekt Vandskel om tilladelse til at opføre et friluftsteaterstykke på ejendommen matr. nr. 1m Ll. Klosterlund, Kragelund og matr. nr. 1q Refshale By, Kragelund, der begge tilhører Skov- og Naturstyrelsen.

Beliggenhed:

Fredningen

Ejendommen ligger inden for fredningen af Bølling Sø og omgivende arealer, Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003.

Fredningens formål er at etablere Bølling Sø med et vanddækket areal på op til 360 ha og at bevare og sikre søen og dens omgivelser som et smukt og indholdsrigt landskab med et varieret plante- og dyreliv, samt at sikre de natur- og kulturhistoriske værdier på de omgivende arealer mellem den fremtidige sø og Klode Mølle og i området syd for Bølling Sø.

Fredningen har endvidere til formål at bevare og genskabe andre naturværdier i området, samt give befolkningen adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne.

Ifølge fredningens bestemmelser gælder bl.a., at det ikke er tilladt at opføre ny bebyggelse, herunder tilbygninger, skure, hytter, campingvogne eller lignende. Fredningsnævnet kan tillade opførelse af mindre bygninger, f.eks. bygninger til formidlingsformål, toiletbygninger og lignende.

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, når det ansøgte ikke vil stride imod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50.

Ansøgningen

Det ansøgte omfatter forberedelse og opførelse af en teaterforestilling på statens arealer ved Bølling Sø. Aktiviteterne finder sted i august 2010.

Skuespillet er skrevet af lokale, og tematiserer moderne naturkonflikter. Teaterstykket ønskes opført i slugten vest for Fastrupdal, med tribuner på den østvendte skråning, jf. kortbilag til ansøgningen. Datoer for øveaftener og forestillinger er beskrevet i ansøgningen, og finder sted fra 1. til 27. august.

Tribunerne tænkes opført som plateauer af træ, med små telte med plads til 10 personer hver. I alt 30 plateauer ønskes opført. Anlægget fjernes efter brug, og arealet efterlades med så få synlige spor som muligt. Opsætning forventes at gå i gang ca. 4 uger før premieren, der finder sted d. 18. august 2010, dvs. medio juli.

På selve spillepladsen vil kulisser være til stede fra 1. – 27. august. Kulisser og rekvisitter består af ca. 5 campingvogne, ca. 20 telte og sammenklappelige kulisser, der skal forestille hytter og toiletbygninger, idet forestillingen omhandler en campingplads. Vogne og telte skjules i dagtimerne, idet de køres ind mellem træerne og kan skjules med sløringsnet. På spillepladsen etableres et bålsted ved fjernelse af græstørv, hvilket retableres efter forestillingen.

Nordvest for spilleplads og tribuner etableres en p-plads, hvor der ønskes opstillet 2-3 boder i spilleperioden. Boderne opføres af træ og presenning og placeres diskret i skovkanten.

Al udstyr fjernes umiddelbart efter sidste forestilling, senest 3. september, og pladsen efterlades så uberørt som muligt.

Kørende adgang foregår af eksisterende grusveje efter aftale med ejerne. I perioder anvendes midlertidige kørespor over marker, ligeledes efter aftale med ejerne.

Der forventes slået græs på spillepladsen hver 2. uge startende i juli.

Kommunens bemærkninger

Det ansøgte er efter kommunens vurdering ikke i konflikt med fredningens formål, idet der er tale om midlertidige anlæg, der opstilles i forbindelse med et formidlingsprojekt om naturen i det fredede område. Anlæggene udføres hovedsagligt på dyrkede arealer og omfatter ikke naturtyper beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Der er ikke tale om en tilbagevendende begivenhed.

Opsætning af campingvogne mv. er i konflikt med bestemmelserne i fredningskendelsen om

bebyggelse, men kommunen finder, at der i det aktuelle tilfælde bør dispenseres, dels på grund af den midlertidige karakter, dels på grund af projektets formidlingsmæssige indhold.

Silkeborg Kommune har som følge heraf ingen indvendinger imod en tilladelse til det ansøgte.

Ansøgning med bilag er vedlagt til Fredningsnævnets behandling.

Andre tilladelser

Det ansøgte kræver tilladelse efter planlovens § 35 (landzonebestemmelserne). Kommunen fortsætter sagsbehandlingen, når Fredningsnævnet har truffet afgørelse.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse

Nævnets afgørelse træffes på det foreliggende skriftlige grundlag.

Nævnet finder at kunne tiltræde kommunens vurdering, og finder således, at der, grundet den midlertidige karakter og på grund af projektets formidlingsmæssige indhold, kan meddeles tilladelse til det ansøgte, idet det ikke findes at stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Klagevejledning, jf. naturbeskyttelseslovens § 86 og § 87:

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derefter vil fremsende sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at klageren indbetaler et gebyr på 500,- kr. til Naturklagenævnet.

Naturklagenævnet vil sende klageren en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet.

Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget.

Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Klageberettigede er:

Adressaten for afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Med venlig hilsen

Per Holkmann Olsen

Denne afgørelse er pr. post fremsendt til

Erik Willumsen, Frederiksdalvej 48, 8600 Silkeborg

Peter Nyhus Hansen, Engesvangvej 109, 8600 Silkeborg

og mail fremsendt til:

Skov- og Naturstyrelsen, Midtjylland, e-mail: { [HYPERLINK "mailto:midtjylland@sns.dk"](mailto:midtjylland@sns.dk) }

Niels Blaenfeldt, Sinding Hedevej 29, Kraglund, 8600 Silkeborg, { [HYPERLINK "mailto:niels@blauenfeldt.dk"](mailto:niels@blauenfeldt.dk) }

Anne Gro Thomsen, Klosterlundvej 23, Klode Mølle, 7442 Engesvang, { [HYPERLINK "mailto:annegrothomsen@gmail.com"](mailto:annegrothomsen@gmail.com) }

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø, { [HYPERLINK "mailto:dn@dn.dk"](mailto:dn@dn.dk) }

By- og Landskabsstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø, { [HYPERLINK "mailto:blst@blst.dk"](mailto:blst@blst.dk) }

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité, { [HYPERLINK "mailto:silkeborg@dn.dk"](mailto:silkeborg@dn.dk) }

Det ministerudpegede medlem af nævnet, Jytte Heslop, Katterhøjvej 4, 8270 Højbjerg, { [HYPERLINK "mailto:jytte.heslop@gmail.com"](mailto:jytte.heslop@gmail.com) }

Det kommunevalgte medlem af nævnet, Søren Stauning Goldmann, Silkeborgvej 11, 8653 Them, { [HYPERLINK "mailto:soeren.goldmann@silkeborg.dk"](mailto:soeren.goldmann@silkeborg.dk) }

Silkeborg Kommune, Natur- og Miljøsektionen, Søvej 1-3, 8600 Silkeborg, Helene D. Clausen, { [HYPERLINK "mailto:Helene.DalgaardClausen@silkeborg.dk"](mailto:Helene.DalgaardClausen@silkeborg.dk) }

og Poul Erik Thystrup, samme, { [HYPERLINK "mailto:poul.erik.thystrup@silkeborg.dk"](mailto:poul.erik.thystrup@silkeborg.dk) }

Miljøcenter Århus, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg, { [HYPERLINK "mailto:post@aar.mim.dk"](mailto:post@aar.mim.dk) }

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Herning, 28. april 2015
FRD 9/2015

Ikast-Brande kommune
mehol@ikast-brande.dk

Ikast-Brande kommune ansøger om godkendelse af projektforslag til genslyngning af Bølling Sø Kanal. – R.A.F. 66/1994 – Bølling Sø.

Efter en besigtigelse den 20. april 2015, hvori foruden nævnet deltog repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og ansøgerne Ikast-Brande kommune og Naturstyrelsen, skal nævnet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele, at der kan gives tilladelse til det ansøgte, da dette ikke findes at være i strid med fredningens formål.

Nævnet har navnlig lagt vægt på, at genslyngningen af vandløbet er forudsat i fredningskendelsen. Der er også lagt vægt på, kanalen bevares af kulturhistoriske grunde. Desuden er der lagt vægt på, ændringen af afløbet fra Bølling Sø og af passagen mellem søen og landevejen er nødvendig for at kunne genskabe slyngningerne, idet der ellers ikke ville være et tilstrækkeligt fald i vandløbet. Endelig vil stien og broerne forbedre offentlighedens muligheder for at færdes i området.

Der kan inden 4 uger efter den dag, denne afgørelse er modtaget, klages til Natur- og Miljøklagenævnet over afgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives skriftligt inden fristens udløb til nærværende fredningsnævn, der videresender den til Natur- og Miljøklagenævnet. For at fredningsnævnet kan videresende klagen, er det nødvendigt, at klager oplyser sit CPR-nummer eller CVR-nummer. Klager kan undgå at oplyse sit CPR-nummer til fredningsnævnet ved selv at indsende klagen ved brug af Natur- og Miljøklagenævnets klageportal, www.nmkn.dk. Her kan borgere klage ved brug af link via borger.dk. Virksomheder kan klage ved brug af link via virk.dk

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 500 kr.

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Klageren modtager en opkrævning på gebyret fra Natur- og Miljøklagenævnet, når nævnet har modtaget klagen fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal benyttes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrbetalingen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nmkn.dk. Indgives klagen via klageportalen, skal klagegebyret betales ved brug af betalingskort, inden klagen afsluttes.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projekttilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Peter Bredahl

RETTEEN I HERNING

Haraldsgade 28, 7400 Herning

Tlf. 93 56 40 48 - E-mail: midtjyllandvest@fredningsnaevn.dk

Herning, 3. januar 2018
FN-MJV-46-2017

Preben Olesen
skyggeolesen@live.dk

Preben Olesen, Skyggevej 64, 7442 Engesvang, asnøger om tilladelse til at etablere en sø på 850 m² på ejendommen, matr. nr. 4b, Stenholt By, Engesvang. – R.A.F. 66/1994 – Bølling Sø.

Efter en besigtigelse den 21. december 2017, hvori foruden fredningsnævnet deltog repræsentanter for Ikast-Brande kommune, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og ansøgeren, skal nævnet meddele, at der i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 kan gives tilladelse til det ansøgte, da dette ikke findes at være i strid med fredningens formål.

Fredningsnævnet har navnlig lagt vægt på, at der er tale om et lille lavvandet vandhul på en mark, der er i omdrift. Der er også lagt vægt på, at marken i forvejen er vandlidende, og at der i området er flere mindre vandhuller, hvorfor der ikke sker ændringer i landskabet med et ekstra vandhul.

Tilladelsen gives på vilkår, at det opgravede jord spredes i et tyndt lag på de omgivende marker, og at anvisninger fra Ikast-Brande kommune efterkommes.

Vandhullet etableres tæt på habitatområdet Stenholt Skov og Stenholt Mose. Målsætningen for dette Natura 2000 område er bevaring af en aktiv højmosé, tørre heder og sure overdrev. Fredningsnævnet har vurderet, at det ansøgte ikke vil skade formålet med Natura 2000 området.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

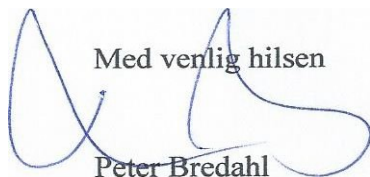
- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Peter Bredahl

Herning, 1. oktober 2018
FN-MJV-30-2018

Naturstyrelsen
Hans Jensen
hjn@nst.dk

Ansøgning om opsætning af mindesten og informationstavle på matr. nr. 3 np, Engesvang by, på adressen Ellevej, Engesvang. – R.A.F. 66/1994 – Bølling Sø.

Efter en besigtigelse den 24. september 2018, hvori foruden fredningsnævnet deltog repræsentanter for Naturstyrelsen, Ikast-Brande kommune, Friluftsrådet og ansøgeren, skal nævnet meddele, at der i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 kan gives tilladelse til det ansøgte, da dette ikke findes at være i strid med fredningens formål. Det bemærkes, at under besigtigelsen blev ansøgningen udvidet til udover mindestenen også at omfatte en informationstavle.

Tilladelsen gives på vilkår, at mindestenen og informationstavlen placeres på det sted, der fremgår af det vedhæftede kortbilag. Informationstavlen skal derfor sættes tæt på den markeringspæl med stianvisninger, der er på stedet. Selve informationspladen må være op til ca. 80 x 60 cm., og den skal placeres med den lange led parallelt med vejen. Højden må være op til 80 cm over markeringspælens jordhøjde. Informationstavlen må ikke virke reflekterende på nogen måde, og eventuelle anvisninger fra Ikast-Brande kommune skal efterkommes.

Fredningsnævnet har lagt vægt på, at både mindesten og informationstavlen skal medvirke til at fastholde og udbrede nogle af de kulturhistoriske værdier, der er knyttet til Bølling Sø ved at fortælle om tørvegravningen i mosen. Endvidere er der lagt vægt på, at selve mindestenen, der er fundet på en mark tæt på stedet, ikke virker unødigt dominerende eller skæmmende. Informationstavlen skønnes heller ikke at virke skæmmende, når den opstilles som ovenfor beskrevet. Endelig er der lagt vægt på, at hverken mindesten eller informationstavlen på nogen måde kan skade landskabet eller den beskyttede natur, når de opstilles de anførte steder.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

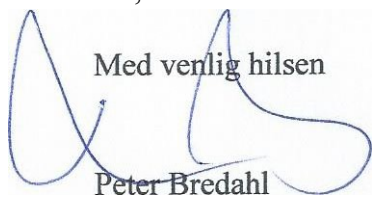
Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Peter Bredahl

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del
(midtjyllandoest@fredningsnaevn.dk)

Den 19. april 2022

FN-MJØ-171-2021 og FN-MJØ-003-2022. Formidlingsposter ved Bølling Sø

Fredningsnævnet modtog den 9. december 2021 og 20. januar 2022 Silkeborg Kommunes udtalelser om en ansøgning om at etablere formidlingsposter ved Bølling Sø. Den del af projektet, der er beliggende i fredningen, vedrører matr.nr. 2ax Refshale By, Kragelund og 1a Bollund Sø, Kragelund, som ejes af Naturstyrelsen. Ansøgningen er indsendt af Museum Silkeborg, Silkeborg Kommune og Naturstyrelsen.

Fredningsnævnet meddeler dispensation. Begrundelsen for afgørelsen er anført nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Ejendommene er omfattet af Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003 om fredning af Bølling Sø og omgivende arealer i Silkeborg og Ikast Kommuner. Fredningen har til formål at etablere Bølling Sø med et vanddækket areal på op til 360 ha og at bevare og sikre søen og dens omgivelser som et smukt og indholdsrigt landskab med et varieret plante- og dyreliv samt at sikre de natur- og kulturhistoriske værdier på de omgivende arealer mellem den fremtidige sø og Klods Mølle og i området syd for Bølling Sø. Fredningen har endvidere til formål at bevare og genskabe andre naturværdier i området og at give befolkningen adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne.

Det fremgår af fredningens bestemmelser om bebyggelse mv., at der ikke må opføres ny bebyggelse, herunder tilbygninger, skure, hytter, opstilles campingvogne eller lignende. Fredningsnævnet kan tillade opført mindre bygninger, f.eks. bygninger til formidlingsformål, toiletbygninger og lignende. Der må heller ikke opføres tekniske anlæg mv. såsom master, vindmøller, tårne, transformatorstationer eller tilsvarende indretninger.

Det fremgår af fredningens bestemmelser om almenhedens færdsel og ophold samt udlæg af stier mv., at færdsel på landarealerne kan ske på de på kortbilaget angivne stier. Langs stierne har amtet efter forhandling med lodsejerne ret til opsætning af informationstavler, bænke, affaldskurve og lignende. På de Skov- og Naturstyrelsen tilhørende arealer skal der etableres stier, parkeringspladser og udsigtspunkter, således at der bliver mulighed for færdsel til fods og eventuelt mulighed for at cykle og ride rundt om Bølling Sø.

Silkeborg Kommune har med henvisning til ansøgningen oplyst, at Museum Silkeborg, Silkeborg Kommune og Naturstyrelsen gennem Nordea-fonden har fået bevilget penge til projektet "I fortidens fodspor", hvor der i løbet af 2021-2022 bl.a. skal opsættes permanent kulturhistorisk formidling langs fem ruter i Silkeborg Kommune. Formålet er gennem spændende formidling via ikke bare almindelige informationsskilte, men også lyttestationer, legeelementer, rekonstruktioner og markeringer i landskabet at gøre det endnu mere attraktivt for lokale og turister at komme ud og være aktive i naturen. Den første rute er ved Bølling Sø. Ruten følger delvist den eksisterende gule rute omkring søen og den hvide rute omkring Stokkjeldsdal. Der er planer om at opsætte 11 formidlingsstationer. Ruten skal åbne senest i starten af 2022.

Projektet er på et oversigtskort illustreret på følgende måde, hvor røde cirkler med tal er formidlingsstationer, grønne markeringer er skilte med "her er du" og kort, lilla pile er opsætning af pile til afstikkerture, og P1 og P2 er eksisterende parkeringspladser:

De elementer, der indgår i formidlingen, er overordnet beskrevet således, at der ved de fleste formidlingsstationer vil blive opsat et skilt og/eller en lyttestation. Lyttestationen bliver indbygget i en konstruktion, så den kan sættes op på en pæl på samme måde som Naturstyrelsens almindelige A3-skilte. Både skilte og lyttestationer bliver dermed monteret på en pæl, der graves ca. 90 cm ned i jorden. Et enkelt skilt er dog i A2-format og vil blive opsat på to pæle. Endvidere vil der ved formidlingsstationerne blive opsat forskellige legeelementer og markeringer mv. Der vil langs ruten blive opsat nogle mindre skilte, der viser, hvor man er på ruten. De vil blive opsat på en pæl, der graves 75-90 cm ned i jorden. Der vil undervejs være behov for rutemarkeringer til afstikkere på turen. De vil blive monteret på allerede eksisterende pæle eller nye pæle med infoskilte. Naturstyrelsens skiltekoncept vil blive fulgt på ruterne, men med varierende farve på pælene afhængigt af, om skiltene opsættes på statens, kommunernes eller privates jord. Endvidere vil cortenstål være et gennemgående materiale, der vil blive brugt til markeringer i landskabet og legeelementer mv. Dette materiale er valgt, da det er holdbart og på mange måder falder i med naturen.

Formidlingsstation 1 om søens historie placeres ved det eksisterende udsigtspunkt med bæk. Placeringen på bakken er afgørende for at formidle landskabets udvikling og udnyttelse over tid, hvilket kræver, at man fra stedet har et godt udsyn over landskabet. Der opsættes en lyttestation på en allerede eksisterende pæl og en panoramakikkert, som sættes fast på et lille støbt fundament på højst $\frac{1}{2}$ m². Den placeres lige til højre for bænken, hvor al vegetationen i forvejen er slidt væk.

Formidlingsstation 2 om moseligene i Bjældskovdal placeres, hvor der i forvejen er to pæle med informations-skilte. Der opsættes en lyttestation og en "hvor meget ligner du Tollundmanden?" quiz, der designes som et almindeligt A3-skilt til erstatning for de eksisterende skilte. Det opsættes endvidere en bæk i cortenstål, hvor der i midten med en læser udkæres en figur af Tollundmanden, som han så ud, da han lå i tørv. På begge sider af Tollundmanden vil der være to egeplanker, man kan sidde på. Bænken kommer til at stå på seks ben, der enten står på overfladen eller graves få cm ned i jorden for at få den til at stå jævnt. Bænken vil om muligt blive placeret, hvor der ikke er nogen vegetation, men kun rødder fra et større træ. Entreprenøren mener, at det skulle være muligt, men alternativt opsættes bænken længere mod vest og væk fra træet.

Formidlingsstation 3 om mosens bevarende egenskaber placeres ca. én meter ude på en smal tørvestribe/balk, der går fra boardwalken og ud i mos. Placeringen ude i mosen er afgørende i forhold til formidlingen, da der netop vil blive fortalt om f.eks. spagnummoserne, som kan ses derude, og hvordan de er helt afgørende for, at moseligene bevares. Naturstyrelsen vurderer, at formidlingsstationens placering på tørvestriben vil være den mest optimale løsning, da den dermed ikke er direkte afhængig af boardwalkens tilstand, og så man kan få en uforstyrret oplevelse, når man går på boardwalken. Tørvestriben blev besigtiget på et tidspunkt med meget vand i mosen og var på trods af dette tør og stabil. Der opsættes et skilt i A2-format med en labyrint, hvor det formidles, hvad der skal til for, at moselig dannes med en ekstra formidling om mosen via tekst og fotos. Skiltet opsættes på to pæle for at sikre den nødvendige stabilitet, når man skal rykke brikken gennem labyrinten. På fyrretræet for enden af tørvestriben opsættes en markering med et metalbånd formentlig i cortenstål, der viser, hvortil mosens overflade oprindeligt har gået og dermed også, hvor meget tørv der er gravet væk.

Formidlingsstation 4 om tørvegravning i Bjældskovdal placeres lige nord for stien med udsigt ud over moseområdet, idet en del unge birketræer fældes af Naturstyrelsen. Der opsættes en lyttestation og en almindelig bæk fra Naturstyrelsen.

Formidlingsstation 5 om tørveindustrien ved Bølling Sø placeres lige vest for stien på et sted, hvor man kan se ned til en gammel tørveprofil med skarpe kanter, der tydeligt viser, at den er resultat af tørvegravning. Der opsættes en lyttestation ved stien. Der opsættes en cortenfigur af en tørvegraver ved tørvebalken. Tørvegraveren monteres på to "ben", der nedsættes i to borede huller, der går 80 cm ned i jorden.

Formidlingsstation 6 med en mindesten for Rasmus Nielsen placeres øst for den gule vandresti. Naturstyrelsen har ryddet en sti op til mindesmærket, så man bedre kan komme derop. Store dele af stien følger allerede eksisterende skovveje/spor. Der opsættes et skilt, inkl. en pil, der peger op mod mindesmærket.

Formidlingsstation 10 placeres vest for vejen med udsigt mod ruinen af ælteværket fra tørveproduktionen. Der opsættes et skilt.

Formidlingsstation 11 om ravfigurer og stenalderjægere placeres syd for vejen på det sted, hvor vejen ligger højest i terrænet, og hvor den omkringliggende jord dermed er tørrest og mest stabil. I området lige syd for ud mod søen er der gjort fund af to unikke dyrefigurer i rav fra stenalderen. Der opsættes et skilt og afstøbningen er de to små ravdyr, som monteres på samme pæl som skiltet. Der opsættes også et lykkehjul som det ved Græthe-monumentet, men med stenaldertema. Det er bygget delvist i cortenstål, der fastgøres til en 100 x 40 cm flise, der graves ca. 30 cm ned i jorden og dækkes af jord.

Silkeborg Kommune har yderligere oplyst, stiforløbet og formidlingsposterne er placeret både indenfor og umiddelbart udenfor Natura 2000-område 228 Stenholt Skov og Stenholt Mose. Projektet vurderes ikke at kunne påvirke området eller bilag IV-arter.

Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet behandlede sagen på et møde med besigtigelse den 29. marts 2022 ved Martin Møller-Heuer, Bjarne Golles og Søren Thomsen. Endvidere deltog Museum Silkeborg ved Nina Helt Nielsen, Silkeborg Kommune ved Kirsten Primdahl, Danmarks Naturfredningsforening ved Ingolf Gribsholt og friluftsrådet ved

Jørgen Krogh. Projektet blev gennemgået, og der blev gennemført besigtigelse af formidlingsstationerne i fredningen (formidlingsstation 1, 2, 3, 4, 5, 6, 10 og 11). Fredningsnævnet tilkendegav sagens udfald.

Fredningsnævnets afgørelse

Det er fredningsnævnets opfattelse, at den del af projektet, som er omfattet af fredningen, kræver fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål.

Det fremgår endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, at fredningsnævnet kun kan meddele dispensation fra en fredning i eller uden for et internationalt naturbeskyttelsesområde, hvis det ansøgte ikke indebærer en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelig forstyrrelse af arter, som området er udpeget for. Fredningsnævnet kan endvidere i medfør af § 50, stk. 3 kun meddele dispensation, hvis det ansøgte ikke kan ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, eller ødelægge de plantearter, der er nævnt i bilag 5 til loven, i alle livsstadier.

Fredningsnævnet lægger efter sagens oplysninger til grund, at en dispensation ikke er i strid med naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 eller 3.

Projektet er uden negativ betydning for oplevelsen af fredningen, men bidrager tværtimod til oplevelsen af området og dets historik ved offentlighedens færden i området. Fredningsnævnet meddeler derfor dispensation.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkomme af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En dispensation må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at dispensationen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til:

1. Søren Thomsen,
2. Naturstyrelsen Søhøjlandet,
3. Museum Silkeborg,
4. Miljøstyrelsen,
5. Silkeborg Kommune, sagsnr. emn-2021-04025,
6. Danmarks Naturfredningsforening, København,
7. Danmarks Naturfredningsforening, Silkeborg,
8. Dansk Ornitologisk Forening, København,
9. Dansk Ornitologisk Forening, Silkeborg,
10. Dansk Botanisk Forening, København,
11. Friluftsrådet, centralt,
12. Friluftsrådet, kreds Søhøjlandet,
13. Region Midtjylland,
14. Slots- og Kulturstyrelsen.

Herning, 11. september 2024
FN-MJV-22-2024

Engesvang Skyttekreds
mail@engesvangskyttekreds.dk

Ansøgning om dispensation til at forhøje voldene langs skydebanen på matr. nr. 3fu, Engesvang by, Engesvang, beliggende Kragelundvej 4B, 7442 Engesvang – R.A.F. 66/1994 – Bølling Sø

Ikast-Brande Kommune har på vegne Engesvang skyttekreds søgt om at kunne forhøje de eksisterende volde som omgiver skydebanen i Stenholt Skov inden for Bølling Sø fredningen.

Ansøgning

Af ansøgningen fremgår:

”Ikast-Brande Kommune har den 7. juli modtaget en ansøgning fra om tilladelse til at forhøje voldene langs skydebanen – Kragelundvej 4B, 7442 Engesvang matrikel nr. 3fu, Engesvang by, Engesvang.

Arealet hvor voldene er placeret er omfattet af fredningen Bølling Sø.

Beliggenheden fremgår af nedenstående kort:

Kortudsnit: placering af de volde som ønskes forhøjet.

Ansøgning

Ansøgningen omfatter forhøjelse af de eksisterende volde som omgiver den eksisterende skydebane. Voldene er med tiden faldet sammen, og politiet har ved sidste tilsyn vurderet, at voldene ikke er høje nok til at leve op til de sikkerhedskrav, som er omkring en skydebane. Skydebanen ansøger derfor om tilladelse til at forhøje voldene, så de når lovlig højde i hold til at kunne fortsætte banens hidtidige benyttelse.

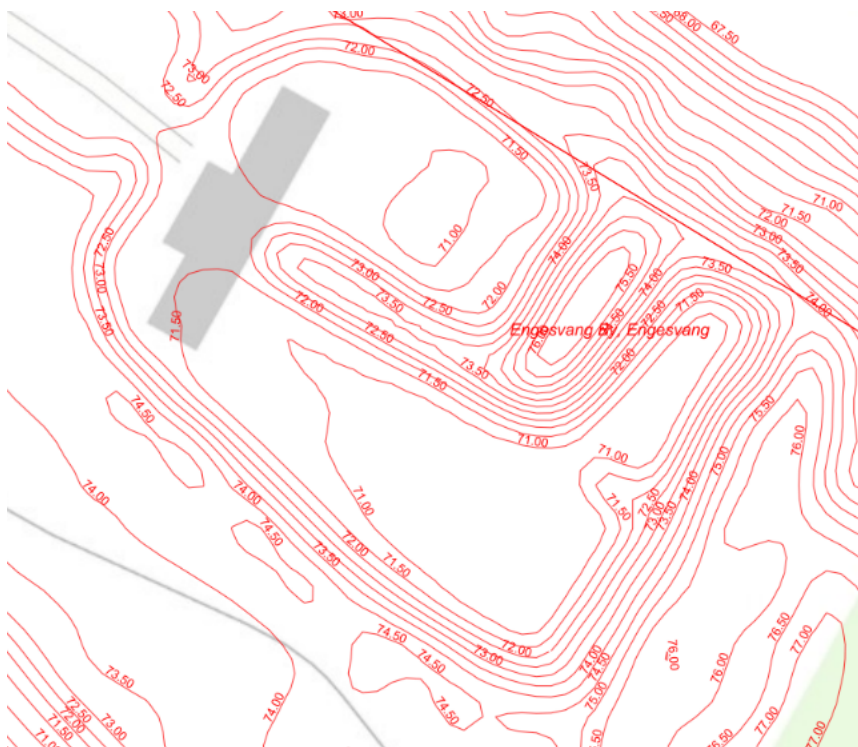
Grøn markering: Vold ønskes forhøjet til 5 meter tættest på huset, jævnt skrånende til ca. 7,6 meter, når den når volden markeret med gul. Pga. terrænet ud mod søen, vil forhøjelsen hovedsageligt ske ind ad i anlægget.

Gul markering: Volden markeret med gult ønskes forhøjet til 7,6 meter.

Alle mål er målt fra bunden af skydebanen, som ligger gravet ned i terræn.

Rød markering: Volden ønskes hævet til ca. højde fra bunden af skydebanen på ca. 7,4-7,6 meter reelt omkring 2 meter. Specielt ud mod stien er volden i dag så lav, at gående kan vandre helt hel til kanten. Forhøjelsen vil her hovedsageligt foregå uden for skydebaneanlægget, da forhøjelsen ellers vil optage for meget af banen.

Voldene skal derfor forhøjes med imellem 1,5 og 3,5 meter optimalt set. Når man forhøjer en vold bliver den også bredere. Skydebanen ønsker i videst muligt omfang at gøre voldene bredere ind ad til og der ved mindske påvirkningen af det omkring liggende landskab og natur, men som beskrevet ovenfor, vil forhøjelse af den røde vold ske hovedsageligt ud af til.

Kortudsnit højdekurver for området, hvor man kan se den nuværende højde på voldene. Det kan desuden ses, at skydebanens bund ligger i kvote 71.”

Fredningen

Af Naturklagenævnets afgørelse af 28. maj 2003 fremgår:

”...

§ 1. Fredningens formål

Fredningen har til formål at etablere Bølling Sø med et vanddækket areal på op til 360 ha og at bevare og sikre søen og dens omgivelser som et smukt og indholdsrigt landskab med et varieret plante- og dyreliv, samt at sikre de natur- og kulturhistoriske værdier på de omgivende arealer mellem den fremtidige sø og Klode Mølle og i området syd for Bølling Sø.

Fredningen har endvidere til formål at bevare og genskabe andre naturværdier i området, samt give befolkningen adgang til at færdes i området på måder, som ikke skader naturværdierne.

...

§ 4 Terrænændringer, afvanding, anlæg, dyrefarme mv.

Der må ikke ske terrænændringer, herunder udnyttelse af råstoffer, opfyldning, yderligere afvanding eller tilsvarende indgreb.

...

Fredningsnævnet kan tillade retablering af tidligere opfyldninger, råstofgrave og lignende.

...

Der må ikke etableres landingspladser for fly og helikoptere, oplags- og lossepladser, motorbaner, sportsanlæg, skydebaner el.lign. samt 14 skæmmende indretninger. Den eksisterende skydebane må dog fortsat anvendes i hidtidigt omfang.

...”

Natura 2000 og Bilag IV-arter

Skydebanen ligger lige op ad Natura 2000-områderne nr. 228 - Stenholt Skov og Stenholt Mose

Ikast-Brande Kommune har foretaget følgende vurdering:

”...

§3 beskyttet natur

Skydebanen ligger omgivet af §3 beskyttet hede og overdrev. Umiddelbart vurderes forhøjelsen af voldene ikke at påvirke §3 arealerne.

Natura 2000

Det ansøgte udføres uden for Natura 2000-områderne. Nærmeste Natura 2000-område er habitatområde nr. 228 - [Stenholt Skov og Stenholt Mose](#)

Habitatområdet ligger umiddelbart op af skydebanen. Forhøjelsen af voldene vurderes ikke at påvirke Natura 2000 området, da forhøjelsen ikke vil påvirke nogen af de naturtyper som er på udpegningsgrundlaget, da påvirkningen hovedsageligt sker ind i anlægget.

Bilag IV-arter

Af bilag IV til EU-habitatdirektivet fremgår en række dyre- og plantearter, som er strengt beskyttede, uanset om de forekommer inden for et af de udpegede Natura 2000-områder eller udenfor. På den baggrund må der eksempelvis ikke gives tilladelse til aktiviteter, der kan beskadige eller ødelægge de pågældende dyrearters yngle- og rasteområder.

En langrække flagermus lever omkring Bølling sø, der ud over forekommer odder, stor vandsalamander, spidssnudet frø, bæver samt markfirben i området.

Skydebanen ligger hævet over søen og er omgivet af yngre træer samt hede. Træerne vurderes ikke egnet til flagermus pga. størrelsen på træerne.

Skydebanen og voldene vurderes derfor ikke at være yngle eller raste område for odder, flagermus, stor vandsalamander, bæver eller spidssnudet frø pga. placering og omgivende miljø. Markfirben lever på tørre sandede arealer med sydvendte skråninger. Skydebanens volde kunne derfor være yngle eller rasteområde for arten. Voldene blev derfor i forbindelse med en besigtigelse d. 16. juli vurderet i forhold til deres egnethed som yngle eller rasteområde for markfirben. Voldene er helt tilgroet af blandt andet gyvel og hindbær og indeholder derfor ikke de rette forhold til at markfirben kan benytte dem som yngle- eller rasteområde.

Sammenfattende vurderer Ikast-Brande Kommune:

- at forhøjelsen af voldene ikke vil påvirke bilag IV-arter negativt
 - at der i forbindelse med det ansøgte ikke vil ske ændringer i arealanvendelsen, som vil være væsentlige for bilag IV-arters trivsel
 - at gennemførelse af det ansøgte samlet set ikke vil medføre beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i Habitatdirektivets bilag IV, litra a), samt ikke vil medføre ødelæggelse af livsstadier af de plantearter, som er optaget i Habitatdirektivets bilag IV, litra b).
- ...

Fredningsnævnets sagsbehandling

Fredningsnævnet ved formand Joy Winter, det ministerielt udpegede medlem, Bjørn Westh, og det kommunalt udpegede medlem Morten Colbert, har foretaget besigtigelse den 27. august 2024.

Til stede var desuden:

Kristine Bollerup, Herning Kommune

Thomas Lemvig-Hammer, formand for Skytteforeningen

Timo Dinesen, Kasserer for Skytteforeningen

Thomas Lemvig-Hammer foreviste den mindste skydeplads på 25 meter. De omgivende volde er sunket sammen over tid. De ønskes fyldt op, hovedsageligt af sikkerhedsmæssige årsager. Politiet

forlanger på grund af skydeafstanden, at volden modsat skyttehuset har en højde på mindst 110 TS (terrænstreger).

Voldene synker hele tiden lidt og er ikke blevet vedligeholdt i mange år. Sidevoldene er også for lave og skal også rettes op til oprindelig højde. Der skydes både mod side og frem, men aldrig bagud mod skyttehuset.

Herefter forevistes den største skydeplads på 50 meter. Ansøger oplyste, at her skal voldene have en højde på mindst 200 TS på grund af den længere skudbane.

Udover det sikkerhedsmæssige hensyn har voldene også en støjdæmpende funktion ind mod byen og mod naturen.

Skydebanen har ligget på stedet i den nuværende form fra omkring 1982.

Den nye top på volden vil formentlig blive plantet til for at holde på jorden, så den ikke rutsjer ned. Alle voldene ønskes reableret til oprindelig højde, som de var omkring 1982, så sikkerhedskravene overholdes.

De ved, at voldene vil fortsætte med at synke og ønsker derfor at fremtidssikre dem ved at gøre dem lidt højere fra starten.

Voldens yderside ligger op mod § 3-natur. Hvis volden forhøjes med 2 meter, vil den blive yderligere ca. 3 meter i bredden, Set fra ydersiden vil der alene være tale om en mindre forhøjelse på ca. 2 meter. På grund af bevoksningen generer den ikke forbipasserende.

Foreningen er blevet bevilget 100.000 kr. til projektet og regner med, at de kan genetablere voldene hen over vinteren med overskydende jord fra en udstykning på den anden side af vejen.

Det blev det aftalt, at skytteforeningen får lejlighed til at komme med deres bemærkninger til ansøgningen, som kommunen har indsendt til fredningsnævnet, inden nævnet træffer afgørelse

Fredningsnævnet har den 30. august 2024 modtaget ovennævnte reviderede ansøgning.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation til at forhøje voldene omkring skydebanen som vist på ovenstående kort, da det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål.

Fredningsnævnet har lagt vægt på, at skydebanen ifølge fredningsbestemmelserne må anvendes ”i hidtidigt omfang”. Anvendelsen af skydebanen kræver, at de sikkerhedsmæssige krav efterleves. Der

meddeles derfor dispensation til at voldene forhøjes, svarende til beskrivelsen under grøn, gul og rød markering.

Efter besigtigelsen og den ovenfor anførte beskrivelse samt efter kommunens vurdering af påvirkningen af Natura 2000 området og de beskyttede arter, har fredningsnævnet vurderet, at projektet i det internationale naturbeskyttelsesområde/Natura 2000-område ikke - hverken i anlægsfasen eller i øvrigt - varigt eller væsentligt vil indebære forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, og ikke varigt eller væsentligt kan beskadige yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV eller plantearter optaget på habitatdirektivets bilag IV, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 3, således at betingelserne for at meddele dispensation i det hele er opfyldt.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller

3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Med venlig hilsen

Joy Winter

Denne afgørelse sendes til:

1. Bjørn Westh
2. Morten Colbert
3. Miljøstyrelsen
4. Ikast-Brande Kommune
5. Danmarks Naturfredningsforening
6. Danmarks Naturfredningsforening, Ikast-Brande
7. Dansk Ornitologisk Forening
8. Dansk Ornitologisk Forening, Ikast-Brande
9. Friluftsrådet, Kreds Midtvestjylland
10. Danmarks Jægerforbund
11. Dansk Botanisk Forening
12. Danmarks Sportsfiskerforbund
13. Thomas Lemvigh-Hammer